

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Philip Roth

Öfke

ROMAN

Çeviren: Şeyda Öztürk

Yapı Kredi
Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Philip Roth İkinci Dünya Savaşı sonrası Amerikan edebiyatının en üretken ve saygı gören romancılarından olan Roth 1997'de yayımladığı *Pastoral Amerika*'yla (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Orhan Yılmaz) Pulitzer Ödülü kazandı. 1998'de Beyaz Saray'da düzenlenen bir törenle Ulusal Sanat Nişanı'nı (National Medal of Arts) aldı. 2002'de ise kurmaca alanında Amerikan Sanat ve Edebiyat Akademisi'nin en saygın ödülü olan ve daha önce John Dos Passos, William Faulkner ve Saul Bellow gibi yazarlara verilen altın madalyaya layık görüldü. Ulusal Kitap Ödülü (National Book Award) ve Ulusal Eleştirmenler Ödülü'nü (National Book Critics Circle Award) ikişer kez kazanan yazar, PEN/Faulkner Ödülü'nü de (üçüncüsü *Sokaktaki Adam*'la olmak üzere) tam üç kez kazanmıştır. 2005'te *The Plot Against America* adlı tarihi romanıyla Amerikan Tarihçileri Derneği Ödülü'nü alan Roth 2006'da PEN/Nabokov Ödülü'ne, 2007'de ise PEN/Saul Bellow Ödülü'ne layık görülmüştür. Philip Roth, Toplu Eserleri kendisi hayattayken Library of Congress tarafından yayımlanan ilk yazardır ve toplam sekiz cildin sonuncusu 2013 yılında yayımlanacaktır.

Türkçedeki diğer kitapları: *Portnoy'un Feryadı* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Özden Arıkan), *Shylock Operasyonu: Bir İtiraf* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Aysun Babacan), *Aldatma* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Didem Hızkan), *Bir Komünistle Evlendim* (1998, Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Orhan Yılmaz) ve *Ölen Hayvan*'dır (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Can Kantarcı).

Şeyda Öztürk 1972 yılında İstanbul'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Felsefe bölümünde başladığı eğitimine Viyana Üniversitesi Felsefe ve İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümlerinde devam etti. Yapı Kredi Yayınları'nda *cogito* dergisinin ve *Cogito* kitap dizisinin editörü olarak çalışıyor.

*Philip Roth'un
YKY'deki kitapları*

Sokaktaki Adam (2011)
Öfke (2012)

PHILIP ROTH

Öfke

Çeviren:
Şeyda Öztürk

Roman

Yapı Kredi Yayınları - 3544
Edebiyat - 1018

Öfke / Philip Roth
Özgün adı: Indignation
Çeviren: Şeyda Öztürk

Kitap editörü: Begüm Kovulmaz
Düzeltili: Korkut Tankuter

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: G. M. Matbaacılık ve Ticaret A.Ş.
100. Yıl Mah. Mas-Sit 1. Cadde No: 88 34204 Bağcılar - İstanbul
Tel: (0 212) 629 00 24 (pbx) Faks: (0 212) 629 20 13
Sertifika No: 12358

Çeviriye temel alınan baskı: Houghton Mifflin Company, 2008
1. baskı: İstanbul, Mart 2012
ISBN 978-975-08-2200-1

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2010
Sertifika No: 12334
© 2008 by Philip Roth

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

K.W. için

Çin Milli Marşı kitapta Japon ordusunun 1931'de Mançurya'yı işgal etmesinden sonra Tian Han ve Nieh Erh tarafından yazılıp bestelenen şarkının İkinci Dünya Savaşı sırasında yapılan çevirisiyle aktarılmıştır; şarkının başka çevirileri de mevcuttur. İkinci Dünya Savaşı sırasında Japon İmparatorluğu'na karşı mücadele veren Çin'in bütün taraftarları bu marşı söylemiş. Şarkı 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti'nin milli marşı kabul edilmiş.

68-69. sayfalarda Marcus Messner'in ağzından aktarılan diyalogun büyük bölümü Bertrand Russell'ın 6 Mart 1972'de Londra'daki Battersea Town Hall'de yaptığı ve 1957'de Simon and Schuster tarafından Paul Edwards editörlüğünde yayımlanan, büyük bölümü din konusuna ayrılmış aynı adlı makale derlemesindeki "Neden Hristiyan Değilim" başlıklı konuşmadan neredeyse kelimesi kelimesine alınmıştır.

167-168. sayfadaki alıntılar Samuel Eliot Morison ve Henry Steele Commager'in editörlüğünü yaptığı *The Growth of the American Republic* kitabının beşinci basımının 19. bölümünden alınmıştır (Oxford University Press, 1962).

Olaf (bir zamanlar dizleri olan o şeyler üzerinde)
tekrar edip duruyor biteviye:
"her boku da yemem öyle"
– e. e. cummings
"I sing of Olaf glad and big"

İÇİNDEKİLER

Morfin Etkisinde •	13
Etkiden Kurtuluş •	135
Tarihi Not •	139

Morfin Etkisinde

Sovyetler Birliği ve Çinli komünistler tarafından silahlandırılmış, iyi eğitimli Kuzey Kore birliklerinin 25 Haziran 1950’de 38. enlem üzerinden Güney Kore’ye girmesiyle Kore Savaşı adıyla anılan büyük felaket başladıktan yaklaşık iki buçuk ay sonra Newark şehir merkezindeki küçük bir üniversiteye, on yedinci yüzyılda Newark’ı kuran kişinin adım almış olan Robert Treat Üniversitesi’ne kaydımı yaptırdım. Ailenin yükseköğrenim görmek isteyen ilk üyesiydim. Kuzenlerimden hiçbirisi liseden ileri gidememiş, ne babam ne de üç erkek kardeşi ilkokulu bitirebilmişti. “On yaşından beri” derdi babam “para kazanmak için çalışıyorum.” Beyzbol sezonu dışında ve üyesi olduğum münazara takımıyla okulumuzu temsilen müsabakalara katılmak zorunda olduğum öğleden sonraları haricinde, yani neredeyse bütün lise hayatım boyunca siparişlerini bisikletle dağıttığım mahalle kasabının sahibiydi babam. Ocak ayındaki lise mezuniyetimden eylül ayında üniversite başlayana kadar haftada altmış saat çalıştığım dükkândan ayrıldığım günden itibaren, yani neredeyse Robert Treat’te derslere girmeye başladığım andan itibaren, babamı öleceğime dair bir korkudur aldı. Amerikan silahlı kuvvetlerinin eğitimsiz ve yeterince silahlandırılmamış Güney Kore ordusuna saldırılarda destek olmak için Birleşmiş Milletler himayesinde katıldığı savaş yol açmıştı belki bu korkuya; belki de bölüklerimiz komünist ateş gücü karşısında vermeyi sürdürdüğü ağır kayıplar ve bu çatışma İkinci Dünya Savaşı kadar uzun sürerse benim de İkinci Dünya Savaşı’nda şehit olan kuzenlerim Abe ve

Dave gibi Kore muharebe meydanında çarpışıp can vermek üzere savaşıa g nderileceğim endişesi. Belki de bu korkusunun köke-
ninde maddi kaygılar vardı:  nceki yıl, ailemizin koşer kasabın-
dan sadece birkaç blok ötede mahallenin ilk süpermarketi aıl-
dığından beri hasılatımız istikrarla azalmaya başlamıştı; bunun
nedeni kısmen, s permarketteki et ve tavuk ürünleri reyonunun
babamdan daha ucuza satış yapması kısmen de savaş sonrasında
evini koşer kurallara riayet ederek çekip çevirme kaygısıyla et ve
tavuk ihtiyacını sadece New Jersey Koşer Kasaplar Federasyonu
Üyesi bir kasabın haham onaylı d kk nından karşılayan ailelerin
sayısındaki d ş şt . Belki de öleceğime dair korkusu, kendi ölüm
korkusundan kaynaklanıyordu, çünkü elli yaşına kadar çok sağ-
lıklı bir yaşam sürmüş olan bu güçlü, küçük adam elli yaşından
sonra geçmek bilmeyen, ağır öksürük krizleri geçirmeye başla-
mış, ama annemin yazıklanmalarına rağmen, bütün gün dudağı-
nın kenarında tuttuğu sigarayı t tt rmekten de vazgeçmemişti.
Evvelki mülayim ebeveyn tavırlarındaki ani değişimi tetikleyen
neden veya nedenler demeti ne olursa olsun, bu korkusu, boyuna
nerede olduğumu sorgulama şeklinde tezahür etti. Neredeydin?
Neden evde değildin? Dışarı çıktığında nereye gittiğini nereden
bileyim?  n nde parlak bir gelecek uzanan bir çocuksun –  ld -
r lme ihtimalin olan yerlere gitmediğini nereden bileyim?

Bunlar çok gülünç sorulardı çünkü lise yıllarımda, sadece
en hanım hanımcık kızlarla çıkan, yaşadığımız çevrede ve okul-
da hüküm süren ergenlik normlarına memnuniyetle riayet eden,
mantıklı, sorumluluklarını bilen, gayretli, alışkan, hep en yük-
sek notu alan bir  ğrenci, müzakere takımının adanmış bir  ye-
si, okulun beyzbol takımında her pozisyonunda oynayabilen bir
saha ii oyuncusu olmuştum. Bu sorular, g l nl kleri bir yana,
beni çileden çıkartıyordu – bunca yıldır o kadar yakın olduğum,
dükkânda yanı başında büyüdüğüm babam, oğlunun aslında ne
veya kim olduğuna dair hiçbir fikri yokmuş gibi davranıyordu.
Dükkânın müşterileri, bir zamanlar –babasının, eline bir parça
yağ verip, onu kör bir bıçakla da olsa “büyük bir kasap gibi” ke-
sip dilimlemesine izin verdiği günlerde– kurabiye getirdikleri
ufaklığın gözlerinin önünde büyüyerek etleri kıyma makinesine
atan, yere talaş serpip süpüren, babası “Mrs. Falan Filan için iki

tavuk hazırlasana Markie” diye seslendiğinde uysalca duvardaki kancalarda asılı ölü tavukların boyunlarında kalmış tüyleri yolan, terbiyeli, nazik bir delikanlıya dönüşmesini izlemenin ne büyük zevk olduğunu söyleyip onu ve annemi mest ederlerdi. Üniversiteye başlayana kadar yanında çalıştığım yedi ay boyunca bana eti kıyma makinesinde çektmekten ve tavukları yoldurmaktan daha fazlasını yaptırdı. Kuzu sırtından pirzola yapmayı öğretti, her bir kaburgayı nasıl sıyıracığımı, bıçak kemiğe dayanınca kalan parçaları satırla nasıl sıyıracığımı gösterdi. Hep çok müşfik bir tavırla verirdi dersini. “Satırı eline vurmadığın sürece bir şey olmaz” derdi. Müşkülpesent müşterilere, özellikle de eti satın almadan önce her açıdan incelemek isteyen, tavuğun temiz olduğundan emin olmak için kıç deliğini görebilsinler diye ayaklarından tutup havaya kaldırmamı talep eden müşterilere karşı sabırlı davranmayı öğretti. Bana, “Bu kadınların bazılarının tavuk satın alırken sana neler çektirebileceğini aklın hayalin almaz” derdi. Sonra da onları taklit ederdi: “Çevir şunu. Hayır, baş aşağı çevir. Dibini göster.” Görevim sadece tavukları yolmak değil, aynı zamanda içlerini de temizlemektir. Tavuğun kışına bıçakla bir kesik atar, elini içine sokar, iç organlarını kavrayıp dışarı çekersin. İşte işin bu bölümünden nefret ediyordum. Mide bulandırıcı ve iğrençti ama yapılması gerekiyordu. Babamın bana öğrettiği, ondan seve seve öğrendiğim şey buydu: Yapman gerekeni yapardın.

Dükkânımız Newark’taki Beth Israel Hastanesi’nin sokağının bir blok ötesindeki Lyon Meydanı’na bakıyordu; camekânında arkadan öne doğru hafif eğimli, geniş bir buzluk raf vardı. Gezici buz kamyonundan kırık buz alıp o rafa doldurur, insanlar dükkânın önünden geçerken görsün diye buzun üzerine yerleştirirdik. Üniversiteye gitmeden önce dükkânda tam gün çalıştığım yedi ay boyunca babam için vitrini düzenledim. Camekân hakkında yorum yapanlara “Marcus’un eseri” derdi babam. Her şeyi oraya koyardım. Biftekleri koyardım, tavukları koyardım, kuzu butlarını koyardım – elimizdeki bütün ürünleri “sanatsal” bir model oluşturacak şekilde camekâna yerleştirirdim. Hastanenin karşısındaki çiçekçiden aldığım eğreltiotlarıyla etleri süslerdim. Eti kesmekle, dilimlemekle, satmakla ve camekânı et

parçalarıyla süslemekle kalmadım, babamın asıl yardımcısı olan **annemin** yerine geçtiğim o yedi ay boyunca sabahları erkenden **babamla** birlikte toptan satış pazarına gidip et satın almayı da öğrendim. Babam haftada bir kez, sabah beş-beş buçuk sularında toptan satış pazarına giderdi, çünkü oraya gidip kendi elleriyle seçtiği eti, dükkâna kendisi götürüp dolabına yerleştirdince, nakliyat ücretinden tasarruf ediyordu. Dörtte bir sığır, kuzu pırzola için kuzu ön gövdesi, bir tam dana, biraz dana ciğeri, tavuk ve tavuk ciğeri alırdık, birkaç müşterisi olduğundan beyin de alırdık. Dükkânı sabah saat yedide açar, akşam yediye, sekize kadar çalışırdık. On yedi yaşında, genç, hevesli ve enerjiktim ama saat beşte pilim tükenmiş olurdu. Babamsa bütün gücüyle çalışmaya devam eder, elli kiloluk öngövdeleri omuzlayıp dolaba girer, kancalara asardı. Bıçakla etleri kesip dilimler, satırla döver, saat yedide, ben yere yığılma raddesine gelmişken siparişleri hazırlamaya devam ederdi. Benim görevim de eve gitmeden hemen önce kasap tezgâhını temizlemektir, üzerine biraz talaş atıp demir fırçayla fırçalar, içimde kalan son enerji kırıntısını da harcayarak dükkânın koşer olması için tezgâhtaki kanı tek bir leke kalmayana kadar kazırdım.

Şimdi geçmişi anarken o yedi ayı hayatımın muhteşem bir dönemi olarak görüyorum – tavukların içini temizlemek zorunda olduğum anlar dışında. Aslında o bile kendince muhteşemdi, çünkü yapılması gerektiği için yaptığım, hem de iyi yaptığım, bundan dolayı bana hiç zor gelmeyen bir işti. Yani o işten de çıkarılacak bir ders vardı. Hem ben derslere bayılırdım – derse doyamam! Ve babamı seviyordum, o da beni seviyordu – hem de daha önce hiç olmadığı kadar. Dükkânda öğle yemeği hazırlardım, ikimiz için. Yemeğimizi dükkânda yemekle kalmaz, orada, arka odada eti kesmek için kullandığımız tezgâhın hemen yanındaki ızgarada pişirirdik. Bizim için ızgara tavuk ciğeri yapardım, bizim için ızgarada küçük biftekler pişirirdim ve ikimiz de birlikteyken hiç olmadığımız kadar mutluyduk. Ama kısa bir süre sonra aramızdaki yıpratıcı mücadele başladı: Neredeydin? Neden evde değildin? Dışarı çıktığında nereye gittiğini nereden bileyim? Önünde parlak bir gelecek uzanan bir çocuksun – öldürülme ihtimalin olan yerlere gitmediğini nereden bileyim?

O sonbahar Robert Treat'te birinci sınıfa başladım; gece eve babamın öngördüğünden yirmi dakika geç gelirim, hem ön hem arka kapıyı iki kez kilitlediği için kendi anahtarlarımla açamaz, eve girebilmek için iki kapıdan birini yumruklamak zorunda kalır ve babamın çıldırdığına kanaat getirirdim.

Ki çıldırmıştı da: el üstünde tutulan tek çocuğunun, erkekliğe adım atan herkes gibi yaşamın tuzaklarına hazırlıksız yakalanacağı endişesi onu çıldırtmıştı; küçük bir oğlan çocuğunun büyüdüğü, boyunun uzadığı, hatta ana babasının boyunu geçtiği zaman artık ele avuca sığmayacağı, dışarıdaki hayata salınması gerektiği yolundaki korkutucu gerçekle yüzleşince çıldırmıştı.

Sadece bir yıl orada okuduktan sonra Robert Treat'ten ayrıldım. Ayrıldım, çünkü babam tek başıma karşıdan karşıya bile geçemeyeceğime inanır olmuştu. Ayrıldım, çünkü babamın sürekli beni gözetlemesi dayanılmaz hale gelmişti. Normalde soğukkanlı bir adam olan, nadiren tepesi atan babam, ondan bağımsızlaşma ihtimalimle karşı karşıya kalınca, onu hayal kırıklığına uğratmam durumunda şiddete başvurmayı kafaya koymuş gibiydi; benim –serinkanlı, mantıklı kişiliğiyle lise münazara takımının dayanak noktası olan benim– onun bu mankafalılığı ve mantıksızlığı karşısında tek yapabildiğim, öfkeyle zırl zırl ağlamaktı. Onu kendi ellerimle öldürmemek için oradan uzaklaşmam gerekiyordu – babam üzerindeki etkisinin benimki gibi beklenmedik şekilde azaldığını gören perişan haldeki anneme hırsla böyle açıkladım durumu.

Bir gece, saat dokuz buçuk sularında şehir merkezinden otobüse binerek eve döndüm. Robert Treat'in kendi kütüphanesi olmadığından, Newark Halk Kütüphanesi'nin ana binasında çalışmışım. O sabah sekiz buçukta evden çıkmış, bütün günü okulda derslere girerek geçirmiştim ve beni görünce annemin söylediği ilk şey "Baban seni aramaya çıktı," oldu. "Neden? Nerede arıyor?" "Bir bilardo salonuna gitti." "Ben bilardo oynamayı bilmem ki. Ne sanıyor? Ders çalışıyordum, Tanrı aşkına. Yazılı ödevimi hazırladım. Gece gündüz ne yaptığımı sanıyor ki?" "Bugün Mr. Pearlgreen'le Eddie hakkında sohbet ettikten sonra zıvandan çıktı." Babası tesisatçımız olan Eddie Pearlgreen liseden benimle birlikte mezun olmuş, beden eğitimi öğretmeni olmak için

East Orange'daki Panzer'da bir üniversiteye gitmişti. Çocukluğundan beri birlikte top oynardık. "Ben Eddie Pearlgreen değilim," dedim. "Ben, benim." "Ama ne yapmış, bir bilsen. Kimseye haber vermeden babasının arabasını alıp Pennsylvania'ya, oradaki özel bir bilardo salonunda bilardo oynamak için Scranton'a gitmiş." "Tamam da, Eddie bilardo hastası. Scranton'a gitmesine hiç şaşırmadım. Sabah dişlerini fırçalarken bile bilardo düşünmeden edemez. Bilardo oynamak için aya gitse şaşırmam. Eddie, kendini tanımayan adamları, onlarla aynı seviyede bir oyuncu olduğunu söylerek kandırır, sonra maç başına yirmi beş dolara bilardo oynarlar ve hepsini hezimete uğratar." "Mr. Pearlgreen sonunda işi araba çalmaya kadar götüreceğini söyledi." "Ah, anne, saçmalık bu. Eddie ne yaparsa yapsın, benimle hiçbir ilgisi yok. Ben de mi sonunda araba hırsız olacağım yani?" "Tabii ki hayır tatlım." "Eddie'nin sevdiği oyunu sevmem, onun hoşlandığı ortamlardan hoşlanmam. Benim düzeysiz insanlarla işim olmaz anne. Ben önem taşıyan şeylerle ilgileniyorum. Bir bilardo salonuna adımımı bile atmam. Bak, bir kez daha kim olduğumu, kim olmadığımı açıklamayacağım. Bir daha kendimi anlatmayacağım. Başkaları için niteliklerimin bir listesini çıkaracak ya da kahrolası görev bilincimden bahsedecek değilim. Bu gülünç, ipe sapa gelmez saçmalığı artık kaldıramam!" Tam bunun üzerine, babam sahneye çıkma sırası gelmiş bir aktör gibi arka kapıdan eve girdi; hâlâ kendinde değildi ve buram buram sigara dumanı kokuyordu, beni bilardo salonunda yakaladığı için değil de, arayıp da orada bulamadığı için burnundan soluyordu. Şehir merkezine inip halk kütüphanesine bakmak aklına bile gelmemişti – çünkü kütüphanede birinin bilardo ustası olduğum için bilardo sopasıyla kafamı yarması ya da, Gibbon'ın *Roma İmparatorluğunun Çöküşü ve Yıkılışı*'ndan ödev verilen bölümü akşam saat altıdan beri okuduğum için bana bıçak çekmesi olası değildi.

"İşte buradasın," dedi. "Evet. Garip, değil mi? Evdeyim. Burada uyuyorum. Burada yaşıyorum. Ben senin oğlunum, hatırladın mı?" "Öyle misin? Her yerde seni arıyordum." "Neden? Neden? Lütfen biri bana neden 'her yerde' beni aradığını açıklasın." "Çünkü eğer sana bir şey olursa – eğer başına bir şey gelecek olursa –" "Ama hiçbir şey olmayacak. Baba, ben bilardocu, it ko-

puk takımından Eddie Pearlgreen değilim! Hiçbir şey olmayacak." "Tanrı aşkına, sanki ben bilmiyor muyum senin o olmadığını. Senin gibi bir oğlum olduğu için ne kadar şanslı olduğumu herkesten iyi ben bilirim." "O zaman, bütün bu olanların nedeni nedir baba?" "Nedeni yaşam, en ufak yanlış adımın feci sonuçlara yol açtığı bu yaşam." "Tanrım, içinden fal çıkan kurabiyeler gibisin." "Öyle miyim? Öyle miyim? Evladı için telaşlanan bir baba gibi değil de, bir fal kurabiyesi gibiyim, öyle mi? Oğlumla önünde uzanan ama herhangi bir şeyin, en önemsiz görünen şeyin mahvedebileceği geleceği hakkında konuşurken böyle oluyorum." "Of, boş ver, yeter artık!" diye bağırdım ve Scranton'a gidip bilardo oynamak ve hazır gitmişken bir de belsoğukluğu kapmak için nereden araba çalabileceğimi düşünerek evden fırlayıp çıktım.

Daha sonra annemden o gün olan biteni ayrıntılarıyla öğrendim; Mr. Pearlgreen o sabah dükkânın arka tarafındaki tuvalete bakmak için gelmiş, o gittikten sonra babam kapanış saatine kadar konuştukları üzerine kara kara düşünmüştü. Annemin söylediğine göre babam o kadar altüst olmuştu ki, üç pakete yakın sigara içmiş olmalıydı. "Seninle ne kadar gurur duyduğunu bilmiyorsun," dedi annem. "Dükkâna gelen herkese – 'Oğlum, derslerini hep pekiyiyle geçer. Bizi asla hayal kırıklığına uğratmaz. Kitaplarına bakmaya gerek bile duymaz – hiç çalışmadan pekiyi alır' diye anlatır. Tatlım, sen etrafta olmadığında seni övgüye boğar. İnan bana. Sürekli seni metheder." "Ben etrafta olunca da, beni paranoyak evhamıyla boğuyor ve bundan bıktım artık, anne." Annem, "Ama ben ne dediğini duydum, Markie. Mr. Pearlgreen'e 'Şükürler olsun ki benim oğlum adına böyle endişelerim yok,' dedi. Mr. Pearlgreen sızıntıyı tamir etmek için geldiğinde ben de onunla birlikte dükkândaydım. Mr. Pearlgreen ona Eddie'yi anlatırken tam olarak böyle dedi. 'Benim oğlum adına böyle endişelerim yok' dedi. Mr. Pearlgreen ne dese beğenirsin? Zaten onu kendinden geçiren de bu oldu – dedi ki 'Dinle beni, Messner. Seni severim, Messner, bize hep iyi davrandın, savaş günlerinde karımın et ihtiyacını karşıladın, bu iş bizzat başına geldiği için iyi bilen birine kulak ver. Eddie de üniversiteye gidiyor, ama bu, bilardo salonundan uzak duracak kadar akıllı

olduğu anlamına gelmiyor. Biz Eddie'yi nasıl kaybettik? Kötü bir çocuk değildir. Peki, erkek kardeşi ne olacak – küçük erkek kardeşine nasıl örnek oluyor? Biz nerede yanlış yaptık da evden üç saat uzaklıkta, Scranton'da bir bilardo salonunda peyda oluyor? Benim arabamla! Benzin parasını nereden buluyor? Bilardo maçlarından! Bilardo! Bilardo! Beni iyi dinle, Messner: Dünya, pusuya yatmış, oğlunu elinden almak için ağzının suyu akararak bekliyor.” “Ve babam da ona inandı,” dedim. “Babam yaşamı boyunca kendi gözleriyle gördüğü şeye değil de, dükkânın arka tarafında, dizleri üzerine eğilmiş tuvaleti onaran tesisatçının sözlerine inandı!” Artık kendimi frenleyemiyordum. Bir tesisatçının rasgele sözleri nedeniyle zıvanadan çıkmıştı! “Evet, anne,” dedim öfkeyle odama giderken, “en ufak, en küçük şeyler feci sonuçlara yol açabiliyor. Babam bunun kanıtı!”

Oradan uzaklaşmalıydım ama nereye gideceğimi bilmiyordum. Üniversitelerin hepsi benim için birdi. Auburn. Wake Forest. Ball State. SMU. Vanderbilt. Muhlenberg. Bunlar bana futbol takımı adlarından başka bir şey ifade etmiyordu. Her güz, Bill Stern'in cumartesi geceleri yayımlanan spor özetleri programında üniversiteler arası maçların sonuçlarını merakla takip ederdim ama ligde çekişen okulların akademik düzeyde birbirinden ne farkı olduğuna dair hemen hiç fikrim yoktu. Louisiana State 35, Rice 20; Cornell 21, Lafayette 7; Northwestern 14, Illinois 13. İşte *bu* konuda malumatım vardı: lig puan tablosu. Nihayetinde, üniversite üniversiteydi – benimki gibi dünyadan bihaber bir aile için üniversitenin, devam edilen ve sonunda derece alınarak mezun olunan bir yer olmaktan başka bir önemi yoktu. Ben şehir merkezindeki üniversiteye gidiyordum çünkü evimize yakındı ve paramız ona yetiyordu.

Ve bu benim için sorun değildi. Erişkinliğe yeni adım attığım dönemde, her şey birdenbire bu kadar zorlaşmadan önce, elimdekiyle yetinme konusunda çok yetenekliydim. Çocukluğum boyunca sahip olduğum bu yetenek, Robert Treat'in birinci sınıfına giderken de hâlâ repertuarımdaydı. Okula koş a koş a gidiyordum. Kısa sürede profesörlerimi taparcasına sevmeye ve

çoğu benimki gibi işçi ailelerinden gelen ve eğitim seviyesi ben-
den olsa olsa biraz daha yüksek arkadaşlar edinmeye başladım.
Arkadaşlarım arasında liseyi birlikte okuduğum birkaç Yahudi
varsa da çoğu Yahudi değildi; başlarda onlarla birlikte öğle ye-
meği yerken heyecanlanıyordum *çünkü* ya İrlandalı ya İtalyan-
dılar ve sadece Newark yerel halkının değil, insanoğlunun da
benim için yepyeni bir kategorisini teşkil ediyorlardı.

Üniversitede derse girmek de beni heyecanlandırıyordu;
çoğu başlangıç seviyesinde gayet basit derslerdi ama beynimde,
alfabeyle ilk karşılaştığımdakine benzer bir tepkinin oluşması-
na yol açtılar. Ayrıca bahar aylarında –koç bana beyzbol sopa-
sını lisedeki gibi körü körüne bütün gücümle sallamak yerine
birkaç santim daha yukarıdan sallayıp topu içsahadan aşırarak
dışsahaya atmayı öğrettikten sonra– o küçük üniversitenin bi-
rinci sınıflar beyzbol takımının as oyuncularından biri olmaya
hak kazandım, Angelo Spinelli adındaki kısa topçunun yanında
ikinci kaleci pozisyonunda oynuyordum.

Ama en önemlisi, bir şeyler öğreniyordum, okul günlerinin
her saatinde yeni bir şey keşfediyordum, zaten Robert Treat'in bu
kadar küçük ve mütevazı oluşunu, bir üniversiteden çok mahal-
le kulübüne benzeyişini sevmemin nedeni buydu. Robert Tre-
at, ofis binaları, alışveriş merkezleri ve tek tip ürün satılan aile
dükkanlarıyla harıl harıl işleyen şehir merkezinin kuzey ucun-
da, (çoğunu ismen tanıdığımız) pejmürde serserilerin takıldığı
üçgen şeklindeki küçücük Devrim Parkı'yla Passaic Nehri'nin
bulanık suları arasında sıkışıp kalmıştı. Üniversite iki vasat bina-
dan müteşekkildi: nehir kıyısındaki sanayi bölgesinin hemen ya-
nındaki eski bir bira fabrikasının metruk, cephesi isten kararmış
tuğla binasının içine sınıf ve laboratuvarlar kurulmuştu, biyoloji
dersine bu binada giriyordum; diğeryse ondan birkaç blok öte-
de, şehrin ana caddesinin öbür tarafında, –öğlenleri, şafak vak-
ti paketlediğimiz sandviçleri yerken yan banktaki serserilerin
misket şarabı döndürdüğü– kampüs bahçesi niyetine gittiğimiz
küçük parka bakan, yirminci yüzyılın büyük bölümünde banka
olarak kullanıldığından, sütunlu girişiyle tam bir banka binası
görünümüne sahip, dört katlı, küçük bir neoklasik taş binaydı.
Bu binanın içinde üniversitenin idari odaları ve bana "Marcus"

ya da "Markie" yerine "Mr. Messner" diye hitap eden, verecekleri her yazılı ödevi tahmin etmeye çalışıp teslim tarihinden önce tamamlamaya uğraştığım profesörlerin tarih, İngilizce ve Fransızca derslerine girdiğim derme çatma sınıflar vardı. Bir an önce büyümek, eğitilmiş, olgun, bağımsız bir yetişkin olmak için can atıyordum ve genç yetişkinliğin entipüften ayrıcalıklarını tatmaya başladığım için beni evden içeri sokmayarak cezalandırmış olsa bile derslerime adanmışlığımla ve bir üniversite öğrencisi sıfatıyla ailede kazandığım statüyle gurur duyan babamı dehşete düşüren de buydu.

Üniversitedeki ilk yıl yaşamımın en keyifli ve en berbat yılıydı, işte bu yüzden ertesi yıl Kuzey Ohio'nun kırsal kesiminde, Erie Gölü'ne on sekiz, evin çift kilit vurulmuş arka kapısına beş yüz mil uzaklıktaki, sosyal bilimler ve mühendislik eğitimi ağırlıklı küçük Winesburg Üniversitesi'ne gittim. Uzun, biçimli ağaçları (daha sonra bir kız arkadaşımın bunların karaağaç olduğunu öğrendim) ve sarmaşıklarla kaplı tuğla avlusuyla bir tepenin üzerine adeta bir tablo gibi yerleştirilmiş olan Winesburg kampüsü, bütün öğrencilerin ders çalışmak yerine dans edip şarkı söyleyerek ortalıkta dolaştığı o teknikolor üniversite filmlerinden birinin fonu olabilirdi pekâlâ. Babam, evden uzaktaki bir üniversiteye gitmemi karşılayabilmek için Isaac'i, okuldaki ilk seneme başladıktan sonra yanına çırak aldığı nazik, oldukça dindar, takkeli genç adamı işten çıkarmıştı ve Isaac'in yavaş yavaş işlerini üstlenmesi planlanan annem yine babamın yanında tam zamanlı çalışmaya başlamıştı. Ancak böyle iki yakalarını bir araya getirebiliyorlardı. Jenkins Binası'nda yerleştirildiğim yurt odasını paylaşacağım üç çocuğun da Yahudi olduğunu öğrendim. Bu düzenlemeyi tuhaf buldum çünkü birincisi, sadece bir oda arkadaşım olacağını sanıyordum, ikincisi ülkenin öte ucundaki Ohio'da üniversiteye gitme macerasının cazip yanlarından biri de Yahudi olmayanlar arasında yaşamının nasıl bir şey olduğunu görme şansıydı. Bu arzumun annem de babam da, tehlikeli olması bir yana, oldukça tuhaf bulsa da, on sekiz yaşındaki bana göre çok mantıklıydı. Kısa topçu Spinelli –benim gibi hukuk eğitimi almak istiyordu– Robert Treat'teki en yakın arkadaşım ve beni ailesiyle tanıştırmak için birinci bölgedeki İtalyan mahalle-

sine götürdüğü gün, onlarla yemek yiyerek, aksanlı konuşmalarını ve İtalyanca şakalarını dinleyerek öğrendiklerim, profesörün ben daha doğmamışken dünyada olup bitenlerin üzerindeki gizem örtüsünü her ders biraz daha araladığı iki dönemlik Batı medeniyeti tarihi dersinden daha az ilginç değildi.

Yurt odası, aşınmış döşeme tahtalarıyla kaplı zeminin her iki tarafında birer ranza bulunan, ölgün yeşil duvarlarına ahşap yüzeyi kullanımdan aşınmış dört hantal ve eski masa dayalı uzun, dar, havasız ve loş bir odaydı. Sırık gibi uzun, kuzguni saçlı, göz-lüklü bir oğlan olan Bertram Flusser'm üst katma benden önce el koyduğu ranzanın alt yatağını aldım. Kendimi tanıttığımda elimi sıkmaya tenezzül etmedi ama bana, daha önce neyse ki hiç karşılaşmadığı bir türün mensubuymuşum gibi baktı. Diğer iki çocuk ise beni hiç de küçümsemeden süzüyordu, bunun üzerine onlara adımı söyleyip elimi uzattım ve buna mukabil kendilerini tanıştırlarından Flusser'ın bir istisna olduğuna hemen hemen ikna oldum. Üçü de İngilizce anadal üçüncü sınıf öğrencisiydi ve üniversitenin tiyatro kulübüne üyeydiler. Hiçbiri bir öğrenci birliğine üye değildi.

Kampüste on iki öğrenci birliği vardı ama sadece ikisi Yahudi öğrencileri kabul ediyordu, bunlardan biri sırf Yahudilerin alındığı elli üyeli küçük bir birlik, diğeri de onun yarısı büyüklüğünde, kendilerine katılmak isteyen herkesi kabul eden bir grup idealist öğrenci tarafından kurulmuş, bir mezhebe bağlı olmayan bir birlikti. Kalan on birlik beyaz Hristiyan erkek öğrenciler içindi, geleneksel olmakla övünen bir kampüste sorgulamayı kimsenin aklından geçirmediği bir uygulamaydı bu. Hristiyan öğrenci birliklerinin heybetli evleri, yontulmamış taştan cephe-leri ve kale benzeri giriş kapılarıyla, iki yanında sıralı ağaçların uzandığı Buckeye Caddesi'ne hükmediyordu; caddenin tam orta yerindeki parkın çimleri üzerindeki iç savaştan kalma top, her yeni gelen öğrenciye anlatılan müstehcen nükteye göre, önünden ne zaman bakire bir kız geçse top atıyordu. Buckeye Caddesi, kampüsten başlayıp, iyi korunmuş eski ahşap evlerin karşılıklı sıralandığı, asırlık ağaçlarla dolu meskûn sokaklardan geçerek Ana Cadde'ye, Wine Creek üzerindeki köprüden tren garına kadar uzanan dört blokluk bölgeyi kaplayan iş merkezine çıkıyor-

du. Üniversitenin öğrenci iş bulma kurumu sayesinde Main'in en göze çarpan binalarından New Willard House'taki hanın, futbol maçlarının olduğu hafta sonlarında mezunlar derneği üyelerinin sarhoş kafayla üniversite günlerini yâd etmek için toplandığı birahanesinde, cuma ve cumartesi akşamları asgari ücretle, saati yetmiş beş sent artı bahşiş karşılığında garsonluk yapmaya başladım. Üniversitenin yaklaşık bin iki yüz öğrencisinin sosyal yaşamının büyük bölümü öğrenci birliklerinin masif, kakmalı siyah kapıları ardında ve –hava nasıl olursa olsun en az birkaç erkek öğrencinin bir futbol topunu birbirine attığı– uçsuz bucaksız çimenlikleri üzerinde geçiyordu.

Oda arkadaşım Flusser her lafımı hor görüyor, benimle acımasızca alay ediyordu. Arkadaşça yaklaşımaya çalıştığımda bana beyaz atlı prens diyordu. Beni yalnız bırakmasını istediğimde, “Bak şu kocaman oğlan ne kadar da alıngan” diyordu. Geceleri, ben yatağa girdikten sonra gramofonunda Beethoven çalmakta ısrar ediyordu – müziğin sesi diğer iki oda arkadaşımı beni ettiği kadar rahatsız etmiyordu. Klasik müzikten hiç anlamıyordum ve pek hoşlandığım da söylenemezdi; ayrıca, Robert Treat'te okuduğum iki dönemde de takdir belgesi almamı sağlayan notları almak ve hafta sonları çalışmaya devam edebilmek için uykumu almalıydım. Flusser, dersi olduğu günlerde bile öğle saatinden önce kalkmazdı; hiç toplamadığı yatağının kenarından gelişigüzel sarkan yatak takımı, yatağımda uzanırken gördüğüm oda manzarasını tümüyle perdelerdi. Onunla küçük bir alanda bir arada yaşamak, üniversitedeki ilk senemde babamla birlikte yaşamaktan bile beterdi – en azından babam bütün gün kasapta çalışıyor ve abartılı bir şekilde olsa da iyiliğimi istiyordu. Oda arkadaşlarımdan üçü de üniversitenin güz prodüksiyonunda, daha önce adını bile duymadığım *On İkinci Gece*'de rol alacaktı. Lisedeyken *Julius Caesar*'ı, üniversitenin ilk yılında aldığım İngiliz edebiyatına giriş dersinde de *Macbeth*'i okumuş ve bununla kalmıştım. Flusser *On İkinci Gece*'deki Malvolio karakterini canlandırıyordu, Beethoven dinlemediği gecelerde üzerimdeki yatakta uzanıp repliklerini yüksek sesle tekrar ederdi. Bazen odanın içinde şişinerek dolanır, sahneden çıkış repliğini prova ederdi: “Hepinizden ala-

çağım öcümü.” Yatağımdan “Flusser, lütfen biraz sessiz olur musun,” diye yalvarışıma cevaben bir kez daha –bağırarak, kıkırdayarak ya da tehdit eder gibi fısıldayarak– “Hepinizden alacağım öcümü” derdi.

Kampüse varışımdan sadece günler sonra, odasında boş bir ranza olan ve beni oda arkadaşı olarak kabul edecek birini aramaya başladım. Bu da haftalar sürdü ve o arada Flusser’a yönelik kızgınlığım o kadar arttı ki, bir gece, yatağa girdikten yaklaşık bir saat sonra birden haykırarak yatağımdan fırlayıp gramofondaki taş plağı aldım ve o ana dek yabancıları olduğum bir şiddetle duvara fırlattım. Giysileri ve ayakkabıları hâlâ üzerindeyken uzanıp sigarasını içmekte olduğu üst ranzadan istifini bozmadan “Fa Majör On Altıncı Yaylı Çalgılar Dörtlüsünü telef ettin” dedi. “Umurumda bile değil! Uykuya dalmaya çalışıyorum!” Diğer iki çocuktan biri başucundaki apliksiz lambayı yaktı. İkisi de kalkmış, olacakları görmek için üzerlerinde sadece donla öyle duruyordu. “Ne kadar da nazik bir oğlan çocuğu,” dedi Flusser. “Ne kadar düzgün. Ne kadar dürüst. Başkalarının malına pek özen göstermiyor ama diğer taraftan da insan olmaya ne kadar hazır ve istekli.” “İnsan olmanın nesi yanlış!” “Her şeyi,” diye yanıtladı Flusser sırtarak. “İnsanoğlu kokuşmuş.” “Sensin kokuşmuş!” diye bağırdım. “Sen, Flusser! Duş almıyorsun, elbiselerini değiştirmiyorsun, yatağını hiç toplamıyorsun – kimseyi düşündüğün yok! Ya sabahın dördünde böğürerek tiyatro oyunundan replikler söylersin ya da sesini sonuna kadar açarak müzik dinlersin!”

“Eh, ben senin gibi cici bir çocuk değilim, Marcus.” Tam o anda diğer çocuklardan biri nihayet konuştu. “Boş ver,” dedi bana. “O baş belasının teki. Onu bu kadar ciddiye alma.” “Ama uykumu almam lazım!” diye bağırdım. “Uykumu almadan çalışmam! Bir de hastalanmak istemiyorum, Tanrı aşkına!” “Hastalanmak,” dedi Flusser sırtışına minik, alaycı bir kahkaha ekleyerek “sana o kadar iyi gelirdi ki.”

“Deli bu!” diye bağırdım diğer ikisine. “Söylediği her şey delice!”

“Beethoven’ın Fa Majör Dörtlüsünü parçaladın ve deli olan benim öyle mi,” dedi Flusser.

“Kes artık, Bert,” dedi diğer çocuklardan biri. “Kapa çeneni, bırak da uyusun.”

“Bu barbarın plağıma yaptıklarından sonra mı?”

“Ona plağın yenisini alacağını söyle,” dedi çocuk bana. “Ona şehir merkezine gidip yeni bir plak alacağını söyle. Hadi, söyle de hepimiz uyuyalım artık.”

“Sana yenisini alacağım,” dedim bu haksızlık karşısında içten içe köpürerek.

“Teşekkür ederim,” dedi Flusser. “Çok teşekkür ederim. Gerçekten de cici bir çocuksun, Marcus. Kusursuz. Temiz, iyi giyimli çocuk Marcus. Aurelius Ana’nın öğrettiği gibi nihayetinde hep doğru olanı yapıyorsun.”

Hanın birahanesinde masalara servis yaparak kazandığım parayla ona yeni bir plak aldım. Bu işi sevmiyordum. Kasapta babam için çalıştığımdan çok daha az mesai yapıyordum ama gürültü patırtı, aşırı içen müşteriler ve her yere sinen bira ve sigara dumanı kokusu yüzünden bu iş, kasapta çalışmaktan çok daha yorucuydu ve orada yapmak zorunda olduğum en berbat işlerden bile daha iğrenç geliyordu. Ben ne bira içerdim ne de başka bir alkollü içki, sigarayı ağzıma sürmemiştim ve cuma ve cumartesi geceleri çıktıkları kızları hana getiren bazı ayyaşlar gibi kızların gözünü kamaştırmak için avazım çıktığı kadar bağırarak şarkı söylememiştim. Birahane de neredeyse her hafta Winesburg’lü bir oğlanla Winesburg’lü bir kızın gayriresmi nişanını kutlamak için bir “iğne takma” partisi düzenlenirdi; partide oğlan kıza derslerde süveterinin ya da bluzunun üzerine takması için öğrenci birliğinin yaka iğnesini sunardı. İlk yılda yaka iğnesi tak, son yılda nişanlan, mezuniyetten sonra da evlen – orada bâkir bir öğrenci olarak geçirdiğim süre zarfında Winesburg bâkirelerinin büyük bölümünün kovaladığı masum hedef işte buydu.

Hanın arka tarafında Ana Cadde’ye bakan komşu dükkânlar boyunca kaldırım taşlarıyla döşeli dar bir geçit uzanıyordu; ya kusmak ya da kız arkadaşlarını muncıklayıp sevişme provası yapmak için yalnız kalmak isteyen öğrenciler bütün gece hanın arka kapısından girip çıkardı. Bu kırıltırma seanslarını yarı-

da kesmek amacıyla yarım saatte bir uzun farları yakarak bu dar geçit boyunca yavaşça turlayan devriye arabası, açık havada boşalma özlemiyle yanıp tutuşan tiplerin hızla hanın içine kaçışmasına neden olurdu. Winesburg kızları, bazı istisnalar dışında ya aşırı faziletli tavırlar takınan ya da hiçbir cazibesi olmayan tiplerdi ve hepsi de hanımefendice davranmayı çok iyi bilir gibiydi (yani, terbiyesizlik etmeyi ya da münasip olmayan davranışlar sergilemeyi bilmez gibilerdi) bu nedenle, sarhoş olduklarında erkekler gibi kabalaşmaz, bitkin düşerek istifra ederlerdi. Çıktığı çocukla oynamak için arka kapıdan avluya çıkmaya cesaret edenler bile, avludan geri döndüklerinde dışarıya kuaföre saçlarını yaptırmak için çıkmış gibi görünürdü. Arada bir bana çekici gelen bir kız görür, elimde bira bardaklarıyla oradan oraya seğirtirken alıcı gözüyle bakmak için başımı çevirirdim. Hemen her seferinde o kızın çıktığı adamın gecenin en saldırgan ve tahammülfersa ayyaşı olduğunu tespit ederdim. Ama asgari ücret artı bahşiş karşılığında çalıştığım için, her hafta sonu saat tam beşte, geceye hazırlanmak üzere işe gider, gece yarısını geçeye kadar kalıp etrafı temizler ve bu süre boyunca, dikkatimi çekmek için insanların bana parmak şıklatmasına ya da parmaklarını ağızlarına götürerek tiz sesle ıslık çalmasına ve işe ihtiyacı olan bir öğrenci arkadaştan çok uşak muamelesi görmeme rağmen profesyonel bir garson gibi davranmaya uğraşırdım.

İlk haftalarda, çok kere, en yaygaracı masalardan "Hey Yahudi! Buraya gel! Baksana!" diye çağrıldığımı duyduğumu sandım. Ama söylenenlerin aslında "Hey sen! Baksana!" olduğuna inanmayı tercih ederek, babamın kasap dükkânında öğrendiklerimi uygulamaya kararlı şekilde işimi yapmaya devam ettim: kışını keserek aç, elini sok, iç organları kavrayıp dışarı çek; mide bulandırıcı ve iğrenç olsa da yapılması gereken bu.

Handa çalıştığım gecelerde hep, biranın köpürerek etrafımdaki her şeyden taşıdığı rüyalar görürdüm, banyodaki musluktan akar, tuvaletin sifonunu çektiğimde haznesini doldurur, öğrenci kantininde yemeklerimin yanında içtiğim süt kutularından bardağıma akardı. Kuzeyde Kanada, güneyde Birleşik Devletler'e sınırı olan Erie Gölü benim rüyalarımda dünyanın en büyük

onuncu tatlı su gölü nehrinden dünyanın en büyük bira birikintisine dönüşmüş olurdu ve benim görevim horozlanarak “Hey Yahudi! Baksana!” diye böğüren öğrenci birliği üyesi çocuklara servis etmek için birayı kupalara doldurmaktı.

En sonunda, Flusser’ın beni çıldırttığı odanın bulunduğu katın bir alt katındaki bir odada boş bir ranza buldum, dekanın sekreterliğinde gerekli belgeleri doldurup mühendislik fakültesi son sınıfta okuyan bir öğrencinin odasına taşındım. Elwyn Ayers Jr. çok çalışkan, yemeklerini üyesi olduğu öğrenci birliğinin evinde yiyen, iri yarı, az ve öz konuşan, katiyetle Yahudi olmayan ve 1940 model, yani söylediğine göre General Mobile’ın o muhteşem otomobili son kez ürettiği yılda üretilmiş dört kapılı siyah LaSalle Touring Sedan’ı olan bir çocuktuk. Çocukluğunda ailesinin olan otomobil şimdi öğrenci birliğinin arka tarafında park edilmiş duruyordu. Sadece son sınıf öğrencilerinin araba sahibi olmasına izin vardı ve görünüşe göre Elwyn’in bu ayrıcalıktan istifade etme şekli, hafta sonlarında öğleden sonraları arabasının etkileyici motorunu kurcalayarak geçirmekten ibaretti. Akşam yemeğinden sonra odaya döndüğümüzde – ben peynirli makarnamı diğer “bağımsızlarla” birlikte kasvetli kafeteryada yerken, o öğrenci birliğinden kardeşleriyle biftek, jambon, kontrfile ve kuzu pırzola yiyordu– aynı boş duvara bakan masalarımıza oturur, bütün akşam tek laf etmezdik. Çalışmamız bitince, koridorun sonundaki ortak banyonun lavabolarında elimizi yüzümüzü yıkar, pijamalarımızı giyer, mırıldanarak bir iki laf edip yatağımıza yataydık, ben alt ranzaya, Elwyn Ayers Jr. da üsttekine.

Elwyn’le yaşamamanın yalnız yaşamaktan pek farkı yoktu. Şevkle bahsettiği tek konu, dingil mesafesi önceki modellere göre daha uzun olan ve büyük karbüratörü motor performansını artıran 1940 model LaSalle’iydi. Birkaç dakika da olsa laflamak için dersten başımı kaldırmak istediğimde tekdüze Ohio aksanıyla yavan bir espri yaparak sohbete noktayı koyardı. Ama Elwyn’in oda arkadaşı olmak insana kendini ne kadar yalnız hissettirse de, en azından Flusser adındaki tahrip gücü yüksek baş belasından kurtulmuştum ve yüksek notlar almaya devam

edebilirdim; ailemin beni evden uzaktaki bir üniversiteye göndermek için yaptığı fedakârlıkların karşılığını vermek için en iyi notları almaktan başka seçeneğim yoktu.

Anadalı siyaset bilimi olan bir hukuk hazırlık öğrencisi olarak, edebiyat, felsefe ve psikoloji bölümlerinden zorunlu derslerin yanı sıra, "1865 Öncesi Amerikan Siyaseti ve Tarihinin Temel İlkeleri" dersini alıyordum. ROTC'ye* de kayıt yaptırmıştım ve mezun olduğumda üstteğmen rütbesiyle Kore'ye gönderileceğimden emindim. O sıralarda ikinci yılına giren savaşta Çinli komünistler ve Kuzey Koreli askerlerden oluşan yedi yüz elli bin kişilik ordu sürekli genel taarruz halindeydi, ABD'nin önderlik ettiği Birleşmiş Milletler güçleri de verilen büyük kayıplar karşısında karşı saldırılar düzenliyordu. Önceki yıl, Kore yarımadasındaki cephe hattı sürekli yer değiştirmiş, Güney Kore'nin başkenti Seul tam dört kez fethedilmiş ve kurtarılmıştı. Başkan Truman 1951'in nisan ayında, komünist Çin'i bombalayıp abluka altına alma tehditleri savuran General MacArthur'u görevden aldı; eylül ayında Winesburg'e başladığımda, MacArthur'un halefi General Ridgway Kuzey Koreli bir komünist delegasyonla ateşkes müzakeresinin ilk zorlu safhalarındaydı; savaş on binlerce Amerikalının daha öldürüleceği, yaralanacağı ve esir alınacağı uzun yıllar boyunca sürecek gibi görünüyordu. Amerikan askerleri daha önce hiç böylesine dehşetli bir savaşta çarpışmamıştı; ateş gücümüze karşı bağımsızlık geliştirmiş intibai bırakan Çin askerleri ardı arkası kesilmeyen dalgalar halinde hücumla geçip süngülerle ve çıplak ellerle siperdeki askerlerimizin üzerine çullanıyordu. ABD'nin zayıflığı şimdiden yüz bini aşmıştı, askerlerin bir bölümü buz gibi Kore kışında telef olmuş, büyük bölümü ise Çin askerlerinin göğüs göğüse mücadeledeki ustalığının ve gece dövüşlerindeki üstünlüğünün kurbanı olmuştu. Bazen binlerce askerle saldırıya geçen Çinli komünistler radyo ve el telsiziyle değil –onlarınki, birçok bakımdan iptidai bir orduydum hâlâ– borazanlar aracılığıyla haberleşiyordu; bu boruların zifiri karanlıkta yankılanan sesi ve Amerika cephesine sızıp gecenin karanlığında parıldayan tüfekleriyle, soğuktan bitap düşmüş, biraz olsun ısınmak için uyku tulumlarının içinde büzülüp kalmış yorgun

* İng. Reserve Officers' Training Corps: Yedek Subay Eğitim Hazırlık Sınıfı. (ç.n.)

askerlerimizin üzerine akan düşmanların arı gibi vızıltısı kadar tüyler ürpertici bir şey olmadığı rivayet ediliyordu.

Truman ve MacArthur arasındaki çatışma, Truman'ın generali kovması üzerine önceki bahar açılan Senato soruşturmasıyla sonuçlanmıştı; savaş iki taraftan birinin zafer ilan etmesine yol vermeyecek şekilde devam ederse başıma gelecekleri anladığım andan itibaren saplantılı bir şekilde okuduğum savaş haberleriyle birlikte, bu soruşturmadaki gelişmeleri de gazeteden takip ediyordum.

Kore çatışmasını Çin'le ve hatta kısa bir süre önce atom bombası imal etmiş Sovyetler Birliği'yle topyekun savaşa dönüştürmekle tehdit eden MacArthur'dan aşırı sağcılığı nedeniyle nefret ediyordum. MacArthur, görevden alındıktan bir hafta sonra Kongre'nin ortak oturumunda yaptığı konuşmada Mançurya'daki Çin hava üslerini bombalamak ve Çan Kay Şek'in Kore'deki Çin ulusalcı birliklerini kullanmak gerektiğini savunmuş ve konuşmasını meşhur veda sözleriyle, "Görevini, Tanrı'nın emrettiği gibi yapmaya çalışmış bir eski asker olarak sadece gözden kaybolacağına" yemin ederek bitirmişti. Bu konuşmadan sonra, Cumhuriyetçi Parti'nin bazı üyeleri, o zamanlar yetmişini çoktan devirmiş bu mağrur generali '52 başkanlık seçimlerinde aday göstermek için kulis yapmaya başlamıştı. Tahmin edileceği üzere, Senatör Joseph McCarthy, Demokrat Truman'ın MacArthur'u görevden almasının "muhtemelen Komünistlerin aldığı en büyük zafer" olduğunu açıklamıştı.

ROTC'ta -ya da programın katalogdaki adıyla "Askerlik Bilimi"nde- bir dönem ders almak, bütün erkek öğrenciler için zorunluydu. Subay vasfı almak ve mezuniyetten sonra Nakliye Birlikleri'nde iki yıl görev yapacak bir teğmen olarak orduya girmek içinse ROTC'tan dört dönem ders almak gerekiyordu. Sadece şart koşulan bir dönemi alanlar, mezun olduktan sonra her erkek gibi askere çağrılıp, temel eğitimden sonra piyade sınıfından erbaş sıfatıyla, eline tutuşturulan bir M-1 tüfek ve süngüyle Kore'de bir siper çukurunda soğuktan donarken borazanların sesine kulak kesilmeyi göze alacaktı.

Askerlik Bilimi dersi haftada bir buçuk saatti. Eğitsel açıdan ahmakça bir zaman kaybıydı. Öğretmenimiz olan albay, diğer

öğretmenlerime kıyasla (ki onların da beni zekâlarıyla kendine hayran bıraktığı söylenemezdi) düpedüz beyinsizdi ve ders-te işlediğimiz konular kesinlikle ilgimi çekmiyordu. “Tüfeğin dipçliğini, namlu arkaya bakacak şekilde yere koy. Ucunu sağ ayak parmağıyla hizalayarak postalına daya. Tüfeği sağ elinin başparmağıyla diğer parmakların arasında tut...” Yine de, ileri seviye ROTC derslerine katılmayı garantilemek için sınavlara girdim ve sınıfta sorulan soruları yanıtladım. Benden yaşça büyük –yedisi baba, biri anne tarafından– sekiz kuzenim İkinci Dünya Savaşı’nda çarpışmıştı; alt rütbeli piyade eri olan ikisi on yıldan kısa bir süre önce, biri ‘43’te Anzio’da, diğeri de ‘44’te Bulge Muharebesi’nde ölmüştü. Orduya subay olarak katılıp yüksek notlarım ve sınıftaki hal ve tavırlarım –sınıf birincisi olmaya kararlıydım– sayesinde hizmete başlar başlamaz (çatışma bölgesine gönderilme ihtimalinin yüksek olduğu) nakliye birliğinden ordu istihbarat teşkilatına nakledilirse sağ kalma şansımın çok daha yüksek olacağını düşünüyordum.

Her şeyi doğru yapmak istiyordum. Her şeyi doğru yaparsam babama Newark yerine Ohio’da üniversiteye giderek çıkar-dığım masrafın hesabını verebilirdim. Anneme, dükkânda tekrar tam zamanlı çalışmaya başlamasının boşa olmadığını gösterebilirdim. Çabalarımın odağında, yetişkin oğlunun esenliğine dair zaptı imkânsız endişelerin pençesinde kıvranmaya başlayan güçlü, duyarsız babamdan özgürleşme arzusu vardı. Hukuka hazırlık programına kayıt yaptırmış olmama rağmen avukatlık umurumda değildi. Bir avukatın tam olarak ne yaptığını bile bil-miyordum. Benim istediğim notlarımı yüksek tutmak, uykumu almak ve uzun, jilet gibi keskin bıçakları ve ağır satırları ustalıkla kullanışıyla çocukluğumun ilk kahramanı olan sevgili babamla kavga etmemektir. Kore’deki Çinlilere karşı sürdürülen süngü sa-vaşları hakkında ne zaman bir şeyler okusam babamın bıçakları ve satırları gözümün önüne gelirdi. Keskinliğin bazen öldürücü bir keskinlik olabileceğini iyi bilirdim. Kanın neye benzediğini, dinin buyruklarına uygun şekilde katledilmiş tavukların boyun-ları etrafında pıhtılaşmış, bir antrikotu kemik boyunca keserken biftekten elime damlayan, içteki yağlı kâğıda rağmen kahverengi kesekâğıtlarından sızan, hızla inen satırın şiddetiyle kesme kü-

tüğüne hakkedilmiş çatlaklara çökelen kanı bilirdim. Babamın boyundan ve belden bağlamalı önlüğü hep kanla kaplıydı – her sabah taktığı yeni yıkanmış tertemiz önlük dükkân açıldıktan bir saat sonra kana bulanmış olurdu. Annemin de üstü başı hep kana bulanmış olurdu. Bir gün, bir parça ciğeri dilimlerken –ciğer, yeterince sıkı bastırmayınca elden kayar gider– avcunu o kadar derinden kesmişti ki apar topar götürüldüğü hastanede eline on iki dikiş atılmıştı. Ne kadar dikkatli ve özenli olmaya çalışsam da elimi defalarca kesmiş, yaram sarıldıktan sonra babamdan bıçakla çalışırken dalıp gittiğim için azar işitmiştim. Ben kanla –kanla ve yağla ve bıçak bileme aletleriyle ve ampute edilmiş parmaklarla veya babamın ve üç amcamın eksik parmaklarıyla– büyümüş-tüm ve buna asla alışamamış ve asla hoşlanmamıştım. Babamın, ben doğmadan ölen babası (Marcus adını dedemden almıştım ve bu tehlikeli meslek ona da bir başparmağa mal olmuştu) koşer kasaptı, tıpkı, her biri Newark'ın farklı bir bölgesinde bizimki gibi bir kasap dükkânı açmış üç kardeşi, Muzzy amca, Shecky amca ve Artie amca gibi. Porselen ve camdan vitrinli dolapların arkasındaki oluklu, yükseltilmiş tahta döşemenin üzerinde, tartılarda, bileme aletlerinde, yağlı kâğıt rulosunun kenarında, buzhanenin yerlerini yıkamak için kullandığımız hortumun ağızlığında kan vardı – amca ve halalarımı dükkânlarında ziyaret ettiğimde beni ilk karşılayan şeydi kan kokusu. Yeni parçalanmış etin pişirilmeden önce etrafa yaydığı koku beni her seferinde çarpardı. Sonra, Muzzy'nin oğlu ve vârisi Abe Anzio'da, Shecky'nin oğlu ve vârisi Dave de Bulge Muharebesi'nde ölünce geride kalan Messner'ler onların kanma bulandı.

Avukat olmak hakkında bildiğim tek şey iş hayatımı kanla kaplı pis kokulu bir önlük içinde geçirmekten olabildiğince uzak olmamı sağlayacağıydı –sürekli el silmek için kullanılan o önlük hep kan, yağ, iç organ parçalarıyla kaplı olurdu. Benden bunu yapmam istendiğinde babamla çalışmayı memnuniyetle kabul etmiş, kasaplıkla ilgili bana öğretebileceği her şeyi itaatkâr bir şekilde öğrenmiştim. Ama bana asla kanı sevmeyi ya da onu umursamamayı öğretemedi.

Bir akşam, Elwyn ve ben ders çalışırken Yahudi öğrenci birliğinin iki üyesi kapıyı çaldı ve sohbet etmek için öğrencilerin takıldığı kafe Owl'a gelmemi rica ettiler. Elwyn'i rahatsız etmemek için koridora çıkıp kapıyı arkamdan kapattım. "Bir öğrenci birliğine katılmayı düşünmüyorum," dedim. Biri, "Katılmak zorunda değilsin zaten," dedi. İkisinin uzun boylu olanıydı, benden çok daha uzundu ve lisedeki öğrenci konseyinin başkanlığını yapan, ya gözde ponpon kız ya da kız bandosu şefi olan kız arkadaşlarının adeta taptığı, büyüleyici derecede latif ve güzel görünümlü çocukları anımsatan yumuşak, kendinden emin ve tasasız bir havası vardı. Küçük düşme korkusu bana ve benim gibi diğerlerine tebelleş olmuş bir sinek ya da sivrisinek gibi başımızın üzerinde vızıldayıp dururken bu delikanlıların semtine bile uğramamıştı. Evrim milyonda bir kişiye karşımda duran oğlanınki gibi bir görünüm bahşederken ne planlıyor olabilirdi? Böylesi yakışıklılığın diğer herkesin kusurluluğuna dikkat çekmekten başka ne işlevi vardı? Güzellik tanrısı beni de tamamen es geçmemişti ama bu kusursuzluk numunesinin getirdiği standartlar herkesi, onun karşısında sıradan bir hilkat garibesine dönüştürüyordu. Onunla konuşurken gözlerimi kasten ondan kaçırıyordum, yüz hatları o kadar mükemmel, görünümü o kadar aşağılayıcı, o kadar utandırıcı – o kadar *anlatımdı*. "Bir akşam birlik evinde yemeğe gelsene," dedi bana. "Yarın gece gel. Yarın rozbif gecesi. Güzel bir yemek yer, kardeşlerle tanışmış olursun, başka bir şey yapma zorunluluğu yok." "Hayır," dedim. "Ben kardeşlik birliklerine inanmam." "İnanmak mı? İnanacak veya inanmayacak ne var ki? Arkadaşlık ve yârenlik için bir araya gelmiş bir grubuz biz. Birlikte spor yapıyor, parti ve dans geceleri düzenliyor, birlikte yemek yiyoruz. Yoksa insan burada çok yalnız kalabilir. Biliyorsun ki bu kampüsteki bin iki yüz öğrencinin sadece yüzden azı Yahudi. Bu, çok düşük bir oran. Birliğimize katılmazsan, bizim dışımızda bir Yahudi'yi kabul edecek tek öğrenci birliğine, mezhep farkı gözetmeyen birliğe kalırsın ve onların da tesis ya da sosyal takvim açısından sunacağı pek bir şey yok. Bak, kendimi tanıtayım – adım Sonny Cottler." Sıradan bir ölümlü ismi, diye düşündüm. O parıldayan siyah gözler ve o derin yarık çene ve dalgalı siyah saçlarla örülü o miğferle bu nasıl olabilir? Ama konuşurken

ne kadar da kendinden emin. “Ben son sınıf öğrencisiyim,” dedi. “Sana baskı yapmak istemem. Ama kardeşlerimizin de dikkatini çekmişsin ve birlik için büyük kazanım olacağını düşünüyorlar. Bilirsin, bu okula gelen Yahudi öğrenci sayısı ancak savaştan kısa bir süre önce artmaya başladı, bu nedenle oldukça yeni bir birliğiz ama buna rağmen Winesburg öğrenci cemiyetleri arasında en çok burs ödülünü kazanmış birlik biziz. Tıp fakültesine, hukuk fakültesine devam eden çok çalışkan bir sürü üyemiz var. Bir düşün, olur mu? Ve eğer gelip ziyaret etmek istediğine karar verirsen beni evden ara. Yemeğe de kalırsan, ne âlâ.”

Ertesi gece, mezhep farkı gözetmeyen kardeşlik birliğinin iki üyesi ziyaretime geldi. Biri, eşcinsel olduğunu bilmediğim – benim yaşımdaki çoğu heteroseksüel gibi ben de birinin eşcinsel olabileceğine ihtimal vermiyordum– zayıf, sarı saçlı bir çocuk, diğeri de tıknaz, dostane bir zenciydi ve ikili adına o konuşuyordu. Bütün öğrenciler arasındaki üç zenciden biriydi – zenci fakülte görevlisi ise hiç yoktu. Diğer iki zenci kızdı ve onlar da, neredeyse bütün üyeleri, kampüsteki Yahudi kızların oluşturduğu küçük nüfustan ibaret olan küçük, mezhep farkı gözetmeyen kız kardeşler cemiyetine üyeydi. Kampüste Asyalı bir sima görmek zaten söz konusu değildi, herkes beyaz ve Hristiyan’dı – ben, bu siyah tenli çocuk ve diğer birkaç kişi dışında. Aramızda kaç eşcinsel öğrenci olduğu konusunda en ufak fikrim yoktu. Hemen üstümdeki yatakta uyuyan Bert Flusser’ın eşcinsel olduğunu da anlamamıştım zaten. Onun da sırası gelecekti. Zenci, “Ben Bill Quinby, bu da diğer Bill, Bill Arlington. Biz mezhep farkı gözetmeyen öğrenci birliği Xi Delta’danız” dedi.

“Sen devam etmeden hemen söyleyeyim,” dedim, “ben bir birliğe katılma niyetinde değilim. Ben bağımsızlardan olacağım.”

Bill Quinby güldü. “Bizim birliktekilerin çoğu, başta bir birliğe katılma niyeti olmayanlar. Bizim birliktekilerin çoğu, bu kampüsün sıradan erkek öğrencilerinden farklı düşünür. Onlar, insanları ırkı veya dini nedeniyle kabul etmeyen bir birliğin üyesi olmayı vicdanına yedirebilen adamlardan farklı olarak ayrımcılığa karşıdır. Sen de bana böyle düşünen bir insanmışsın gibi geldi. Yanılıyor muyum?”

“Arkadaşlar, buraya kadar gelmenizi takdir ediyorum ama ben bir birliğe katılmayacağım.” “Nedenini sorabilir miyim?” dedi.

“Kendi başıma kalıp çalışmayı tercih ederim” dedim.

Quinby yine güldü. “Eh bizim bitliktekilerin çoğu da, kendi başına kalıp çalışmayı tercih edenler. Gelip bizi ziyaret etsen? Biz Winesburg’ün alışıldık birliklerine benzemeyiz. Kendi birliğim diye söylemiyorum, biz özel bir grubuz – içeridekilerden olmadığımız ya da onların ilgi alanlarını paylaşmadığımız için birbirine tutunmuş birkaç aykırı tip. Sen bizimki gibi bir birlik evinde çok rahat edecek birine benziyorsun.”

Sonra öbür Bill konuşmaya başladı ve önceki gece Sonny Cottler’ın söylediklerinin üç aşağı beş yukarı aynısını söyledi. “Tek başına bu kampüste çok yalnız kalabilirsin” dedi. “Şansımı deneyeceğim,” dedim. “Yalnız kalmaktan korkmuyorum. İşim var, derslerim var, zaten geriye yalnızlık için pek zaman kalmıyor.” “Seni sevdim,” dedi Quinby mülayim bir gülümsemeyle. “Kendinden emin tavrını sevdim.” “Ve sizin birliktekilerin çoğu,” dedim, “benzer şekilde kendinden emin.” Üçümüz de güldük. Bu iki Bill’i sevmiştim. Zenci bir üyesi olan bir birliğe üye olma fikrini bile sevmiştim –işte bu *özel* olurdu, hele de onu Newark’a, Messner ailesinin büyük şükran günü yemeğine misafir götürsem– ama yine de şöyle konuştum: “Şunu söyleyeyim, ben dersten başka bir şeyle ilgilenmiyorum. Başka bir şeye zaman ayırmayı göze alamam. Her şey derslerime bağlı.” Tek derdim, Kore’den çok endişe verici haberler geldiği günlerde sıklıkla olduğu gibi, bölüm birincisi olarak mezun olduktan sonra nakliye birliklerinden askeri istihbarata nasıl geçeceğimdi. “Buraya bunun için geldim ve bunu yapacağım. Yine de teşekkürler.”

O pazar günü, her hafta yaptığım gibi New Jersey’deki evimizi ödemeli aradığımda annemlerin Sonny Cottler’ın ziyaretinden haberi olduğunu öğrenince çok şaşırdım. Babamın işlerime karışmasını önlemek için telefon açtığımda aileme olabildiğince az şey anlatıyordum. Genelde iyi olduğuma ve her şeyin yolunda gittiğine ikna ediyordum onları. Bu annem için yeterli oluyordu ama babam sürekli “Peki başka neler oluyor? Başka ne yapıyorsunuz?” diye sorardı. “Ders çalışıyorum. Ders çalışıp, hafta sonları

da handa çalışıyorum." "Eğlenmek için neler yapıyorsun?" "Hiçbir şey, gerçekten. Eğlenceye ihtiyacım yok. Buna zamanım yok." "Kız meselesi yok mu henüz?" "Henüz yok," derdim. "Dikkatli ol," derdi. "Olacağım, edeceğim," derdim. "Ne demek istediğimi biliyorsun," derdi. "Evet." "Başını belaya sokma." Gülp, "Sokmam," derdim. "Orada öyle tek başına – bu hoşuma gitmiyor," derdi babam. "Ben tek başıma idare ediyorum." "Eğer," derdi, "sana nasihat edip göz kulak olacak kimsen yokken bir hata yaparsan – ne yaparız?" Babamın şiddetli öksürüğü eşliğinde sürdürdüğümüz mutlak sohbet bundan ibaretti. Ama o pazar sabahı ben arar aramaz "Cottler"ların oğluyla tanışmışsın. Kim olduğunu biliyorsun, değil mi? Halası burada, Newark'ta yaşıyor. Market Sokağı'ndaki ofis malzemeleri dükkânının sahibi Spector'la evli. Çocuğun eniştesi Spector. Nerede okuduğunu söylediğimizde, kızlık soyadının Cottler olduğunu, erkek kardeşinin Cleveland'de yaşadığını ve yeğeninin aynı üniversiteye gittiğini ve Yahudi öğrenci cemiyetinin başkanı olduğunu söyledi. Öğrenci cemiyetleri konseyinin de başkanymış. Yahudi ve öğrenci cemiyetleri konseyi başkanı. Nasıl ama? Donald. Donald Cottler. Ona Sonny diyorlar, değil mi?" "Evet," dedim. "Demek sana geldi – harika. Bir basketbol yıldızı anladığım kadarıyla ve başarılı öğrenciler listesinde. Peki, sana ne dedi?" "Cemiyetine katılmaya ikna etmeye çalıştı." "Sonra?" "Cemiyet yaşamının ilgimi çekmediğini söyledim." "Ama halası harika bir çocuk olduğunu söylüyor. Senin gibi, hep pekiyi alıyormuş. Anladığım kadarıyla yakışıklı bir çocuk." "Aşırı yakışıklı," dedim bıkkınlıkla. "İdeal erkek." "Bu da ne demek?" dedi. "Baba, insanları bana göndermeyi bırak." "Ama orada bir başınasın. İlk geldiğinde sana üç Yahudi oda arkadaşı verdiler ve sen hemen ne yaptın? Onlardan ayrılıp Yahudi olmayan birini buldun ve onunla aynı odaya çıktın." "Elwyn ideal oda arkadaşı. Sessiz, düşünceli, düzenli ve çok da çalışkan. Daha iyisi olamazdı." "Elbette, elbette, çocukla bir derdim yok. Ama sonra Cottler denen çocuk gelip –" "Baba, yeter artık." "Ama senin neler yaptığını nasıl öğreneceğim? Ne yaptığını nasıl bileceğim? Her şeyi yapıyor olabilirsin." "Tek bir şey yapıyorum," dedim kesin bir sesle. "Çalışıyorum ve derslere giriyorum. Hafta sonları handa çalışarak yaklaşık on sekiz do-

lar kazanıyorum." "Öyle bir yerde Yahudi arkadaşların olsa ne olur ki? Birlikte yemek yiyip sinemaya gideceğin birileri-" "Bak, ben ne yaptığımı biliyorum." "On sekiz yaşındayken mi?" "Baba, şimdi kapatıyorum. Anne?" "Efendim tatlım." "Kapatıyorum. Haftaya pazar günü ararım." "Peki ya Cottler-" cümlesini tamamlamadan kapattım.

Henüz yanına yaklaşamamış olsam da, göz koyduğum bir kız *vardı*. Benim gibi naklini buraya aldırılmış bir ikinci sınıf öğrencisiydi, soluk tenli ve zayıf, koyu kumral saçlı ve gözümü korkutmaya yetecek kadar uzak, kendinden emin tavırları olan bir kızdı. O da Amerikan tarihi dersini alıyordu ve sınıfta arada bir yanıma oturuyordu ama onu rahat bırakmamı istemesi ihtimali gözümü korkuttuğu için, konuşmak bir yana başımla selam vermeye bile cesaret edemiyordum. Bir gece kütüphanede ona rastladım. Ana okuma odasının üst katında, kitaplıkların önündeki bir masada oturuyordum; o da okuma odasındaki uzun masalardan birine oturmuş, önündeki başvuru kitabından harıl harıl not almakla meşguldü. İki şey beni büyüledi. Biri, enfes saçlarının ayrılma çizgisi. Birinin saçının ayrılma çizgisi daha önce hiç bu kadar ilgimi çekmemişti. Diğeri, sağ bacağının üzerine attığı ve ritmik şekilde aşağı yukarı salladığı sol bacağı. Eteği zamanın modasına uygun şekilde baldırının yarısına kadar iniyordu ama oturduğum yerden o bacağın masanın altında durmadan hareket edişini görebiliyordum. Yaklaşık iki saat orada öyle, hiç ara vermeden sürekli not almış olmalıydı, bense o süre boyunca saçının dümdüz ayrılma çizgisini ve bacağın hiç durmadan yukarı aşağı sallayışını izlemekten başka bir şey yapmadım. Bir kez daha merakla, ayağını böyle sallayıp durmanın bir kıza ne hissettiriyor olabileceğini düşündüm. Tamamen ödevine dalmıştı ve ben de, on sekiz yaşındaki bir oğlan çocuğunun akıyla, elimi o eteğin içine daldırma isteğiyle kendimi kaybetmiştim. Koşarak banyoya gitmek için karşı koyulamaz bir arzu duyuyordum ama bunu yaparsam bir kütüphane memuruna ya da bir öğretmene ve hatta şerefli bir öğrenciye yakalanma ve okuldan atılma ve bir tüfek eri olarak Kore'yi boylama korkusu beni frenliyordu.

O gece, kumral saçlı kızın aşağı yukarı sallanan bacağına izlemekten yapamadığım ödevimi bitirmek için sabahın ikisine kadar masa başında oturup çalışmak zorunda kaldım – ışığı üst ranzada uyuyan Elwyn’in gözünü almasın diye boynundan iyice aşağı büktüğüm masa lambam bana eşlik etti.

Kızla ilk randevumda olanlar, kendimi arzumdan geçici olarak kurtarmak için kabinlerinden birine sığınacağım kütüphane banyosunda hayal edebileceğimi katbekat aştı. Winesburg’daki kızların yaşamını düzenlemek için koyulmuş kurallar babamın bana çekinmeden uygulayacağı türdendi. Son sınıf öğrencileri de dahil olmak üzere bütün kız öğrenciler akşam dışarı çıkmaları durumunda, gidecekleri yer kütüphane olsa bile, giriş ve çıkışta kayıt defterine imza atmak zorundaydı. Hafta içi saat dokuzu, cuma ve cumartesi günleri geceyarısını geçirmeleri ve elbette erkek öğrenci yurtlarına veya birlik evlerine bir yetkilinin nezareti olmadan girmeleri yasaktı; erkekler de kızlar yurduna ancak, görevli kişi randevulaştıkları kız yurt telefonundan çağırırken küçük bekleme salonunun çiçek motifleriyle süslü basma kumaşla kaplı koltuklarında oturmak üzere adım atabiliyordu; görevli, erkek öğrencinin göstermekle yükümlü olduğu öğrenci kartından ismini not etmiş olurdu. Son sınıflar dışındaki öğrencilerin kampüste araba kullanması yasak olduğundan –orta sınıf mensubu erkek öğrencilerin çoğunlukta olduğu bu üniversitede, sadece birkaç son sınıf öğrencisinin ailesi bir arabayı ve bakımını karşılayabilecek durumdaydı– bir çiftin yalnız kalabileceği hemen hiçbir yer yoktu. Bazıları şehir mezarlığına gidip mezar taşları arasında ve hatta mezarların üstünde oynasırken bazıları da sinemada yapılabileceklerle yetinmek zorunda kalıyordu ama çoğunlukla, akşam randevusundan sonra kızlar sırtını, üç kız öğrenci yurdunun barındığı avlunun karanlığındaki ağaçların gövdelerine yaslıyor, kampüs kurallarıyla dizginlenmeye çalışılan uygunsuz davranışların bir kısmı, kampüsü güzelleştiren karaağaçlar arasında sergileniyordu. Aslında elbise katmanları üzerinden el yordamıyla dokunup okşamaktan ileri gidebilen yoktu ama erkek öğrenciler böyle kısır bir doyuma yönelik tutkuda bile sınır tanımıyordu. Doruğa ulaşmadan yarıda kesilen sevişmeler evrime aykırı olduğundan,

hüküm süren cinsel davranış kuralları fiziksel işkenceye dönüşebiliyordu. Orgazmla taçlanan bir boşalmayla sonuçlanmayan uzatmalı tahrik nedeniyle güçlü kuvvetli delikanlılar, mor taşak adıyla anılan testis işkencesinin yakıcı, delici, ağırlı acısı usulca hafifleyip nihayetinde geçene kadar iki büklüm halde kötürümler gibi aksayıp duruyordu. Winesburg’de hafta sonu gecelerinin kaidesi olan mor taşaklar, saat onla gece yarısı arasında düzinelerce delikanlıyı yere serer, en zevkli ve doğal şifa olan boşalma, cinsel performansının zirvesindeki bir öğrencinin erotik kariyerinde ulaşması en zor hedefe dönüşürdü.

Olivia Hutton’ı gezmeye götürdüğüm gece, oda arkadaşım Elwyn siyah LaSalle’ını bana ödünç verdi. Hafta içi olduğu için çalışmıyordum ama saat dokuzda kızı yurduna geri götürmem gerektiği için erken buluştuk. Üniversiteden yaklaşık on mil uzaklıktaki Wine Creek’in aşağı kısmındaki Sandusky County’nin en gözde restoranı olan L’Escargot’ya gittik. Kız şefin seçimi olan salyangozdan sipariş etti, ben etmedim – sadece daha önce hiç salyangoz yemediğim ve yemeyi tahayyül bile edemediğim için değil, maliyeti de düşürmeye çalıştığım için. Onu L’Escargot’ya götürdüm çünkü daha ilk randevuda elli sente hamburger, kızarmış patates ve kola alabileceğiniz Owl Kafe’ye götürülemeyecek kadar seçkin bir tipti. Hem, L’Escargot’da kendimi ne kadar eğreti hissetsem de, genelde daracık oturma kabinlerinde erkek ya da kız öğrenci birliği üyelerinin yanına ilıştırılan müdavimlerinin anladığım kadarıyla bir önceki ya da bir sonraki hafta sonunun toplumsal olayları üzerine lafladığı Owl’da kendimi daha da yabancı hissediyordum Willard’da garsonluk yaparken bu insanlardan ve grup halinde sosyalleşmelerinden zaten usanmıştım.

O salyangoz ısmarladı, ben ısmarlamadım. O Cleveland’in varlıklı kesiminin yaşadığı bir banliyödendi, ben değildim. Anne babası boşanmıştı, benimkiler boşanmamıştı ve boşanmaları imkân dahilinde değildi. Söylediğine göre ailesinin boşanması nedeniyle Mount Holyoke’den Ohio’ya nakledilmişti. Ve sınıfta gördüğümünden çok daha güzeldi. Gözlerine, ne kadar büyük olduklarını idrak edecek kadar uzun bakamamıştım daha önce. Ne de teninin şeffaflığının farkına varmıştım. Olivia “m”

veya “v” veya “s” ya da “ş” ile başlayan bazı kelimeleri, örneğin benim “soracağım” şeklinde telaffuz ettiğim o alelade sözcüğü “soricim” şeklinde telaffuz ediyor ve o sırada üst dudağı kışkırtıcı biçimde öne çıkıyordu – üst dudağının ne kadar dolgun olduğunu fark edecek kadar uzun süre ağzına bakmaya cesaret edememiştim daha önce.

On ya da on beş dakika kadar sohbet etmiştik ki, hiç beklemediğim bir anda masanın üzerinden uzanıp elime dokundu. “Ne kadar gerginsin,” dedi. “Rahatla biraz.” “Nasıl yapacağımı bilmiyorum,” dedim; bunu kaygısız bir tonda, şaka yapar gibi söylemiş olsam da aslında doğrudu. Hep kendimi geliştirmeye uğraşıyordum. Hep bir hedefin peşindeydim. Ailemi asla hayal kırıklığına uğratmamak için siparişleri teslim ediyor, tavukları yoluyor, kasap tahtalarını temizliyor ve hep pekiyi alıyordum. Beyzbol topunu rakip takımın kaleye yakın oyuncularıya saha oyuncuları arasına atabilmek için beyzbol sopasını tutan kolumu olabildiğince geri atıyordum. Babamın akıl almaz ithamlarından kaçmak için Robert Treat’ten naklimi istiyordum. Sadece çalışmalarına odaklanmak için bir öğrenci cemiyetine katılmıyordum. Kore’de ölmek için ROTC derslerini ölesiye ciddiye alıyordum. Şimdi de hedefim Olivia Hutton’dı. Onun gibi görmüş geçirmiş biri olduğumu düşünmesini istediğim için haftalığının neredeyse yarısını bırakacağım bir restorana götürmüştüm onu ama aynı zamanda arabanın ön koltuğuna oturtup en yakın müsait noktaya park ettikten sonra ona dokunabilmek için yemek faslının bir an önce bitmesini de diliyordum. O güne kadar bütün şehvani tecrübelerim dokunmakla sınırlı kalmıştı. Lisede iki kıza dokunmuştum. İkisi de yaklaşık bir yıl boyunca kız arkadaşım olmuştu. Sadece biri dokunuşlarıma karşılık vermeye istekli olmuştu. Olivia’ya dokunmak zorundaydım çünkü ona dokunmak, üniversiteden mezun olup orduya katılmadan önce bekâretimi kaybetmenin tek yolu.

İşte, bir hedef daha: İkinci Dünya Savaşı’nın hemenertesinde, orta halli bir Orta Batı üniversitesinin kampüsünde, hâlâ bütün katılıklarıyla hüküm süren geleneklerin önüne diktiği engellere rağmen, ölmeden cinsel ilişkiye girmeye kararlıydım.

Yemekten sonra kampüsün arkasından dolanarak arabayı şehrin dışına doğru sürüp mezarlık boyunca uzanan yol üzerinde park ettim. Saat şimdiden sekizi biraz geçmişti ve kızı yurda götürmek, yurdun kapısına kilit vurulmadan içeri sokmak için bir saatten az vaktim vardı. Hanın arka tarafındaki geçitte devriye gezen polis arabasının uzunları yakarak Elwyn'in arabasının arkasında durmasından ve polis memurlarından birinin arabanın etrafında dolanıp el fenerini ön koltuğa tutarak kıza "Her şey yolunda mı küçükhanım?" diye sormasından korkma- ma rağmen başka nereye park edeceğimi bilmiyordum. Polisler arabaları yoklarken hep bu soruyu sorarlardı ve Winesburg'de sürekli yaptıkları buydu.

Yani, LaSalle'in motorunu durdurup onu öpmek için kıza doğru döndüğümde polisler ve geç saat –sekizi on geçiyordu– nedeniyle endişeliydim. Kız hiç naz yapmadan öpücüğüme karşılık verdi. Kendime "İşi reddedilme raddesine getirme – şimdi dur!" diye tekrarlayıp duruyordum ama bu ahmakça bir öneriydi ve penisim sertleşerek aynı fikirde olmadığını beyan etti. Elimi nazikçe paltosunun içine sokup bluzunun düğmelerini açtım ve parmaklarımı sutyenine götürdüm. Sutyeninin kumaşı üzerinden memesini okşamama cevaben ağzını daha da açtı ve dilinin kıvraklığının tahrikini de ekleyerek beni öpmeye devam etti. Karanlık bir yolda duran bir arabanın içinde tek başımaydım; ağzının karanlık kuytusunda tek başına eğleşip dururken birden en hafifmeşrep organ olduğunu ayan eden dili ağzımın içinde dönerip duran birinin bluzunun altında elimi gezdiriyordum. O ana kadar kendi dilimden başka dil girmemişti ağzıma. Bu bile beni boşalmanın eşiğine getirmişti. Sırf bu bile, yeterliydi. Ama işi ileri götürme girişimime hızla yanıt verişinden –ve o kıvranıp duran, ağzımın içini sıyıran, kayan, dişlerimi gıdıklayan dilden, teninden sıyrılmış bir bedene benzeyen o dilden– cesaret alarak elini nazikçe pantolonumun ağına götürdüm. Ve orada da direnişle karşılaşmadım. *Mücadele yoktu.*

Daha sonra olanları anlamlandırmak için izleyen birkaç hafta boyunca kafa patlattım. Ve şimdi, kim bilir kaç zaman önce ölmüşken, hâlâ o kampüste hüküm süren gelenekleri anlamaya ve on dokuz yaşında ölümümle sonuçlanan felaketler dizisine sebep olan bu geleneklerden paçamı kurtarmak için canla başla çabalayışımı kısaca toparlamaya çalışıyorum. Şimdi bile ("şimdi"nin herhangi bir anlamı kaldıysa), cismani varlığımı geride bırakmış olan ben burada ("burada" veya "ben"in herhangi bir anlamı kaldıysa) sadece hafıza olarak ("hafıza", şimdi "kendim" olarak varlığımın devam etmesini sağlayan her şeyi içeren araçsa) yaşarken, Olivia'nın yaptıklarını anlamlandırabilmek için kafa patlatmaya devam ediyorum. Sonsuzluk bunun için mi var, bir ömrün ufak ayrıntıları üzerine düşüncelere dalmak için? İnsanın yaşamının her anını, en ufak ayrıntısına kadar ebediyen hatırlamaya mahkûm olacağı kimin aklına gelirdi? Belki de sadece benim ahiretim böyle ve her yaşam biricik olduğuna göre her ahiret de biricik, belki de her biri benzersiz bir ahirete özgü ölümsüz birer parmak izi. Bunu bilmemin yolu yok. Yaşarken nasıl sadece olanları biliyorsam, ölünce olanlar da yaşarken olmuş olanlar oluyor. İnsan yaşarken yaşamına zincirlendiği gibi, dünyadan göçtükten sonra da o yaşama mahkûm kalıyor. Ya da, belki de bana, sadece bana öyle oluyor. Kim bana bunu önceden söyleyebilirdi ki? Ölümün sonsuz bir hiçlik değil de, ebediyete kadar hafızanın kendi üzerine düşünmesi olduğunu bilseydim ölüm daha az korkutucu olur muydu? Ama belki de bu daimi hatırlama, unutmaya götüren adım. İnançlı biri olmadığım, ölümden sonra saat, beden, beyin, ruh, tanrı olmadığını varsayıyordum – biçimsiz, şekilsiz veya maddesiz, mutlak bir çürüme. Buranın hatırlama *olmadan* olmayacağını bilmediğim gibi, sadece hatırlamadan ibaret *olacağını* da bilmiyordum. Üç saattir mi yoksa milyonlarca yıldır mı düşünüyorum, hiçbir fikrim yok. Burada yok olan hafıza değil – zaman. Burada ara verme de yok – çünkü ahirette uyku da yok. Tabii ölüm uykudan ibaret değilse, ebediyen yitmiş bir geçmişin rüyası, ebediyen ölmüş kişiye kalan tek şey değilse. Ama rüya olsun ya da olmasın, burada geçmişte kalmış yaşam üzerine düşünmekten başka bir şey yok. Bu, "burayı" cehennem mi yapar? Cennet mi? Unutmaktan daha

mı iyi, daha mı kötü? Hiç değilse ölümden belirsizliğin ortadan kalkacağını sanırdım. Ama nerede olduğuma, kim olduğuma veya bu durumda ne kadar süre kalacağıma dair en ufak bir fikrim olmadığına göre, belirsizlik ebediyen sürecektir. Bunun, hepimizin tekrar bir araya geldiği, ölümün keskin kılıcı başımızın üzerinde sallanmadığı için alabildiğine mutlu olduğumuz dini tahayyülün uçsuz bucaksız cenneti olmadığı kesin. Şu da bilinsin ki, burada da ölebileceğime dair güçlü şüphelerim var. Burada ileriye gidemediğiniz kesin. Kapı yok. Gün yok. İstikamet (şimdilik?) hep geri. Ve yargılamanın sonu yok, ama tanrısal bir varlık değil de, yapıp ettiklerinizi sürekli, bıkıtırıcı halde yargılayan, kendiniz.

Bunun nasıl mümkün olduğunu sorarsanız –anı üstüne anı, sadece anı– elbette bunu yanıtlayamam, sadece “sen” veya “ben” ya da “burada” ve “şimdi” var olmadığı için değil, hatırlanan geçmişte varolan her şey, duyum âleminde düzeltilemediği, dikkatinizi çekerim, tekrar yaşanmadığı, ama sadece tekrar oynatıldığı için. Geçmişimin daha ne kadarına dayanabilirim? Zaman-sız bir dünyada sürekli kendi hikâyemi kendime anlatarak, bu hafıza mağarasında bedensiz halde pusuya yatmış haldeyken sanki milyon yıldır bunu yapıyormuş gibi hissediyorum. Bu gerçekten sürekli devam edecek mi, ebediyen yaşadığım topu topu on dokuz yıl – diğer her şey yokken, o on dokuz yılı gerçek kılan, beni olan bitenin *tam ortasına* yerleştiren her şey, uzak, çok uzaklardaki bir hayal gibiyken o on dokuz yıl kaçınılmaz bir şekilde hep burada, sürekli mevcut mu olacak?

Daha sonra olanların, Olivia öyle istediği için olduğuna o zaman –ve gariptir ki, şimdi bile– inanamıyordum. Ben hayattayken, yani 1951 yılında, ve Amerika sadece elli yıl içinde üçüncü kez bir savaşa girmişken geleneklere bağlı biçimde yetiştirilmiş bir oğlanla, terbiyeli hoş bir kızın arasında böyle şeyler olmazdı. Olanların kızın beni, arzulaması bir yana çekici bulmasıyla alakalı olacağına imkân yok inanmazdım. Winesburg Üniversitesi’nde hangi kız bir oğlanı “arzulanır” bulurdu ki? En azından ben Winesburg veya Newark ya da başka bir yerdeki kızların bu türden

hisler beslediğini hiç duymamıştım. Bildiğim kadarıyla kızlar böyle hislerle yanıp tutuşmazdı; onların aklını başından alan, Winesburg'de aynı dönemde okuduğum karma okul öğrencisi kızların büyük bölümünün öncelikli hedefine –düzenli maaş alan güvenilir bir gençle, üniversiteye giderken ayrı kaldıkları aile yaşamına benzer bir yaşam kurmak ve bunu olabildiğince kısa sürede yapmak– ulaşmasına hizmet eden sınırlar, yasaklar, bütün o tabulardı.

Olivia'nın bu yaptığını hoşuna gittiği için yaptığını da inanmıyordum. Bu, benim gibi açık fikirli, zeki bir erkek için bile fazlasıyla hayret vericiydi. Hayır, bu olanlar olsa olsa onun, ille ahlaki veya entelektüel bir bozukluk söz konusu olmasa da bir rahatsızlığının sonucuydu –sınıfta tanıdığım her kızdan daha zeki olduğunu fark etmişim ve yemek sırasında karakterinin sağlam olmadığını düşündürecek hiçbir şey olmamıştı. Hayır, bu yaptığının nedeni bir anormallik olmalıydı. “Annesi babası boşanmış olduğu için” dedim kendi kendime. Bu muammanın başka bir açıklaması olamazdı.

Daha sonra odama gittiğimde Elwyn hâlâ ders çalışıyordu. LaSalle'in anahtarlarını geri verdim, mühendislik ders kitabının sayfalarının altını çizmeye ara vermeden aldı. Pijama altının üstüne bir tişört giymişti, masasının üzerinde dört kola şişesi duruyordu. Şişeleri gece yarısı gibi atmadan önce en az dört tane daha içerdi. Bana randevumun nasıl geçtiğini sormamasına şaşırmadım – kendisi hiçbir kızla çıkmaz, öğrenci cemiyetinin düzenlediği sosyal etkinliklerin hiçbirine katılmazdı. Cincinnati'deyken lisenin güreş takımındaydı ama mühendislik lisans derecesini almak için sporu bırakmıştı. Babasının Ohio Nehri'nde bir römork şirketi vardı, o da bir gün babasının selefi olarak şirketin başına geçmeyi planlıyordu. Hedefine ulaşma yolunda benden bile daha azimle ilerliyordu.

Ama başıma gelen olağanüstü olayı birine anlatmadan elimi yüzümü yıkayıp pijamalarımı giydikten sonra uyumam mümkün müydü? Tam da öyle yapmaya kalkışmış ve bunu neredeyse başarmıştım ki, yatağında on beş dakika kadar uzandıktan sonra dikelip, hâlâ ders çalışan Elwyn'e “Kız bana sakso çekti,” dedim.

"A-ha," dedi Elwyn okuduğu sayfadan başını bile kaldırmadan.

"Beni emdi."

"Evet," dedi Elwyn hiç duraksamadan, ne hakkında konuşsam konuşayım bütün dikkatini önündeki derse vereceğini işaret eder gibi heceleri vurgulayarak.

"Ondan böyle bir şey istemedim," dedim. "Bunu istemeyi hayal bile etmezdim. Onu tanımıyorum bile. Ve bana sakso çekti. Hiç böyle bir şey duydun mu?"

"Hayır," dedi Elwyn.

"Annesi babası boşandığı için yaptı bunu."

İşte o zaman başını çevirip bana baktı. Yuvarlak bir suratı, kocaman bir kafası vardı, basit hatları bir çocuğun cadılar bayramında balkabağına oyduğu bir çehre model alınarak oluşturulmuş gibiydi. Genel olarak bakınca bütününüle kullanışlı hatlardan oluşuyordu ve benim gibi duygularını kontrol altında tutmak için mücadele veriyormuş gibi görünmüyordu – tabii, denetim altında tutulması gereken zaptı zor hisleri varsa.

"Sana bunu o mu söyledi?" diye sordu.

"O bir şey söylemedi. Ben sadece tahmin yürütüyorum. Sadece yaptı. Elini pantolonuma götürdüm, başka bir şey yapma gerek kalmadan hemen fermuarımı açtı, aletimi çıkardı ve yaptı."

"Senin adına sevindim Marcus, ama izninle, çalışmam gerek."

"Araba için teşekkür ederim. Araba olmadan mümkünü yok olmazdı bu."

"Sorunsuz çalıştı mı?"

"Mükemmeldi."

"Öyle olmalı. Daha yeni yağını değiştirdim."

"Bunu daha önce de yapmış olmalı," dedim Elwyn'e. "Sence de öyle değil mi?"

"Olabilir," dedi Elwyn.

"Buna ne anlam vereceğimi bilmiyorum."

"Belli."

"Onu tekrar görmeli miyim, bilmiyorum."

"Sana kalmış," diyerek sohbete noktayı koydu; ben de ranza-

nın üst katında sus pus uzanmaya devam ettim, Olivia Hutton'ın nasıl biri olduğunu anlamaya çalışmaktan uykuya dalamadım. Beni zevkten dört köşe yapan bir olay nasıl olup da aynı zamanda omuzlarıma böyle ağır bir yük yüklüyordu? Winesburg'ün en tatmin edilmiş erkeği olmam gerekirken en şaşkını olup çıkmıştım.

Olivia'nın, kendi kendime düşünürken bir türlü anlamlandıramadığım davranışı, tarih dersinde her zamanki gibi yan yana oturduğumuzda ve ben hemen onun bana yaptıkları ve benim buna verdiğim tepki üzerine düşüncelere dalınca daha da tuhaf geldi. Arabadayken o kadar afallamıştım ki, koltukta dimdik oturup kucagımda ileri geri hareket eden başını, bunu bir başkasına yapan bir yabancıyı izler gibi izlemiştim. Lisede hep sınıfın en haylaz ve tembel öğrencisinin değerli malları arasında bulunan ve yüzlerce azgın erkek öğrenci arasında sürekli el değiştirmekten buruş buruş olmuş ve kenarları yırtılmış "terbiyesiz resimler" dışında bir yerde böyle bir şeye tanık olmuşluğum yoktu. Olivia'nın buna rıza göstermesi kadar, yaptığı işe gösterdiği ihtimam ve o sıradaki konsantrasyonu da afallatmıştı beni. Ne yapacağını ya da nasıl yapacağını nereden biliyordu? İlk andan itibaren neredeyse kaçınılmaz olduğu üzere boşalsaydım ne yapacaktı? Onu uyarmam gerekmez miydi – tabii, bunu yapacak kadar zamanım olursa? Nezaket gösterip mendilime boşalmam gerekmez miydi? Ya da arabanın kapısını açıp ikimizden birinin üzerine değil de mezarlık sokağına püskürtmem? Evet, öyle yap, diye düşündüm, sokağa boşal. Ama elbette ki bunu yapamazdım. Ağzına boşalmanın –boşluk veya pis bir çorabın içinden başka bir şeye boşalmanın– bütünüyle tahayyül edilemezliğinin bu işte yeni olan birinin feragat etmesini imkânsız kılan harikulade bir cazipliği vardı. Ama Olivia tek bir söz söylemedi.

Tek anladığım, annesi babası boşanmış bir kızın, ne yaparsa yapsın ya da kendisine ne yapılırsa yapılsın bununla bir sorunu olmayacağıydı. Oysa benim ne yaparsam yapayım sorun etmem gerektiğini anlamam için aradan biraz zaman (kim bilir, belki de milyonlarca yıl) geçmesi gerekecekti.

Aradan günler geçti, kıza bir daha çıkma teklif etmedim. Ne de ders çıkışında, bütün öğrenciler koridora akın ederken de onunla konuşma girişiminde bulundum. Bir süre sonra, dondurucu bir sonbahar sabahında, kampüsün kitabevinde ona rastladım. Sınıfta varlığının farkında bile değilmiş gibi davransam da ona bir yerde rastlamayı içten içe umut etmediğimi söylesem yalan olur. Kampüste yürürken ne zaman bir köşeyi dönsem, sadece onu görmeyi değil, "Bir kez daha buluşmalıyız. Seni görmeliyim. Benim olmalısın, başka kimsenin değil!" sözlerinin ağzımdan dökülüşünü duymayı da umut ediyordum. Deve tüyü kaban, uzun yün çoraplar giymiş, kumral saçlarına tepesi kırmızı yün ponponlu bir beyaz bere geçirmişti. Dondurucu soğuktan içeri henüz adım atmıştı, kızarmış yanakları ve hafif nemli burunla oral seks yapacak birine hiç benzemiyordu.

"Merhaba, Marc" dedi.

"Ah, evet, selam" dedim.

"Senden çok hoşlandığım için yaptım" dedi.

"Efendim?"

Beresini çıkarıp saçlarını savurdu – kalın telli ve kampüste ki kız öğrencilerin çoğunluğununki gibi alnının üzerine lüle lüle dökülecek şekilde kısaltılmamış, upuzun saçları vardı.

"Senden hoşlandığım için yaptım, dedim" dedi. "Anlayamadığınızı biliyorum. Benimle bir daha konuşmamanın ve sınıfta beni görmezden gelmenin nedeninin bu olduğunu biliyorum. İşte bu nedenle ben sana açıklıyorum."

Gülümsediğinde hafifçe aralanan dudaklarını görünce, bu dudaklarla, ben onu zorlamadan, tamamen kendi isteğiyle ... diye düşündüm. Ama onun yerine utanan ben olmuştum! "Var mı başka çözülememiş gizemler?" diye sordu.

"Ah, hayır, sorun yok" dedim.

"Hayır, *var*" dedi, kaşlarını çatmıştı, değişen yüz ifadesiyle birlikte güzelliği de değişiyordu. Güzel bir kız değildi o, hepsi birbirinden farklı yirmi beş güzel kızdı. "Bana bir yabancı gibi davranıyorsun. Hayır, bir sorun var" dedi. "Ağırbaşlılığın hoşuma gitmişti. Yemekte sergilediğin olgunluk – ya da benim olgunluğa yorduğum halin. Sana o yüzden takıldım ama gerginliğin aslında hoşuma gitmişti. Hiç bu kadar gergin biriyle

tanışmamıştım. Seni beğenmiştim, Marcus. Hâlâ da beğeniyorum."

"Bunu daha önce başkasına yaptın mı?"

Tereddüt etmeden, "Yaptım," dedi. "Sana daha önce başkası yaptı mı?"

"Yakınından bile geçmedi."

"O halde benim bir sürtük olduğumu düşünüyorsun" dedi, yine kaşlarını çatarak.

"Kesinlikle hayır" diye atıldım.

"Yalan söylüyorsun. Benimle konuşmamanın nedeni bu. Sürtük olduğum için."

"Şaşırmıştım," dedim, "hepsi bu."

"Peki, benim de şaşırmış olduğum hiç mi aklına gelmedi?"

"Ama sen bunu daha önce yapmışsın. Şimdi kendi ağzınla söyledin."

"Bu ikincisiydi."

"İlkinde şaşırmış mıydın?"

"Mount Holyoke'deydim. Amherst'te bir partide oldú. Sarhoştum. Baştan sona korkunçtu. Dünyadan habersizdim. Tek yaptığım içmekti. İşte bu nedenle buraya naklimi istedim. Beni okuldan uzaklaştırdılar. Üç ay boyunca bir klinikte tedavi gördüm. Artık alkollü bir şey içmiyorum ve asla içmeyeceğim. Bu sefer yaparken sarhoş değildim. Sarhoş değildim, çıldırmış değildim. Sürtük olduğum için değil, sana yapmayı istediğim için yaptım. Sana bunu vermek istedim. Sana bunu vermek istememi anlayamıyor musun?"

"Sanırım anlayamıyorum."

"Sana-istediğini-vermek-istedim. Bu sözcükleri anlamamanın imkânı yok mu? Hemen hepsi kısacık. Tanrım," dedi kızgınlıkla, "senin sorunun ne?"

Bir sonraki karşılaşmamız tarih dersinde oldu, onu görmeyeyim diye sınıfın arka tarafındaki bir sandalyeye oturdu. Alkol sorunları yüzünden Mount Holyoke'den ayrılmak zorunda olduğunu ve alkolü bırakmak için üç ay bir klinikte tedavi gördüğünü öğreneli beri ondan uzakta durmak için çok daha iyi nedenlerim vardı. Ben içmezdim, annemle babam hemen hiç içmezdi ve daha yirmisine bile basmamışken alkol nedeniyle

hastaneye kaldırılmış biriyle ne işim olurdu? Ama onunla artık işimin bitmesi gerektiğine kani olmama rağmen, kampüs postanesinden ona bir mektup gönderdim.

Sevgili Olivia

Senden uzak durmamın nedeninin o gece arabada olanlar olduğunu düşünüyorsun. Sana da söylediğim gibi, nedeni bu değil, esas neden, benzer bir şeyin daha önce hiç başıma gelmemiş olması. Tıpkı, kitabevinin önünde bana söylediklerine benzer bir şeyi daha önce hiçbir kızın bana söylememiş olması gibi. Görünümünü beğendiğim, ne kadar güzel olduklarını bizzat söylediğim kız arkadaşlarım oldu ama senden önce hiçbir kız bana görünümümü beğendiğini söylemedi ya da bunun dışında başka bir özelliğimle ilgili hayranlığını dile getirmedi. Daha önce tanıdığım ya da başkalarından dinlediğim kızlarla işler böyle yürümez – bu da, sen kitabevinde düşündüklerini açıkça söyledikten sonra kendi yaşamımla ilgili farkına vardığım bir şey. Sen tanıdığım herkesten farklısın ve sana söylenebilecek en son şey bir sürtük olduğundur. Bence sen harikası. Güzelsin. Olgunsun. Kabul ediyorum, benden çok daha tecrübelisin. Beni afallatan da buydu işte. Afalladım. Beni affet. Sınıfta bana selam ver.

Marc

Ama sınıfta bana tek kelam etmedi, benim olduğum tarafa bakmadı bile. O artık *benimle* ilgilenmiyordu. Onu kaybetmiştim ve bunun nedeninin onun annesinin babasının boşanmış olması değil, benimkilerin boşanmamış olması olduğunu anladım. Onsuz daha iyi durumda olduğumu, beni ağzına almasıyla içki içmesinin aynı nedenle olduğunu kendime ne kadar sık tekrarlasam da onu düşünmeden duramıyordum. Ondandır korkuyordum. Babam kadar fena durumdaydım, ben babamdım. Endişeyle kıvranan, korku dolu önsezileriyle çılgına dönmüş babamı New Jersey’de geride bırakmamış, Ohio’da ona dönüşmüştüm.

Yurdunu aradığımda telefonlarıma çıkmadı. Sınıftan sonra onunla konuşmaya uğraştığımda çekip gitti. Bir mektup daha yazdım:

Sevgili Olivia,

Benimle konuş. Bana bak. Beni affet. Buluştuğumuz günde olduğumdan on yıl daha yaşlıyım şimdi. Ben artık bir erkeğim.

Marc

Bu son dört sözcükteki çocuksu –çocuksu, yalvaran ve yanlış-ton nedeniyle mektubu yurdun zemin katındaki kampüs postanesinin posta kutusunun deliğinden içeri atmadan bir hafta boyunca cebimde gezdirdim. Bu mektubuma şu yanıtı aldım:

Sevgili Marcus,

Seninle görüşemem. Bu sefer de bileğimdeki yara izini görünce benden kaçacaksın. Yara izini buluştuğumuz gece görmüş olsaydın sana bütün samimiyetimle durumu açıklardım. Bunu yapmaya hazırdım. Saklamaya çalışmadım ama işe bak ki sen de farkına varmadın. Bir jiletten kalma bir yara izi. Mount Holyoke’de kendimi öldürmeye çalıştım. Üç ay klinikte kalmamın nedeni buydu. Topeka, Kansas’taki Menninger Kliniği’nde. Menninger Sanatoryumu ve Psikopatik Hastalıklar Merkezi. İşte sana tam adı. Babam doktor, orada tanıdıkları olduğu için ailem beni oraya yatırdı. Jileti kullandığımda sarhoştum ama aslında uzun zamandır bunu yapmayı planlıyordum; o dönemde aslında yaşamıyordum, dersten derse gidiyor, yaşıyormuş gibi yapıyordum. Ayık olsaydım kendimi öldürmeyi başaracaktım. O halde, on duble zencefil gazozlu viski için üç kez şerefe! – bugün hayatta olmamı onlara borçluyum. Onlara ve herhangi bir şeyi sonlandırma konusundaki yeteneksizliğime. İntiharı bile beceremiyorum. Varlığımı öyle gerekçelendirmeyi bile beceremiyorum. Suçluluk benim göbek adım! Yaptığımız şeyden pişman değilim ama artık yapmamalıyız. Beni unut ve kendi yoluna git. Burada senin gibisi yok, Marcus. Sen sadece bir erkek olmakla kalmadın – büyük olasılıkla hayatın boyunca bir erkektin. Seni bir “çocuk” olarak görmedim hiç, çocukluğunda bile çocuk değildin muhtemelen. O zaman bile buradaki çocuklar gibi bir çocuk olmadığına şüphe yok. Sen sıradan biri değilsin

ve burada işin yok. Bu berbat yerin bağınazlığından kurtulduğunda önünde muhteşem bir gelecek uzanıyor olacak. Zaten neden Winesburg'e geldin ki? Benim burada olmamın nedeni bu bağınazlık – bunun beni normal bir kıza dönüştürmesi bekleniyor. Ama sen? Senin Sorbonne'da felsefe eğitimi alman ve Montparnasse'ta bir çatı katında yaşıyor olman lazım. İkimizin de yapması gereken bu aslında. Elveda, güzel erkek.

Olivia

Mektubu iki kere baştan sona okuduktan sonra bir işime yarayacakmış gibi "Burada senin gibisi yok! Sen sıradan biri değilsin!" diye bağırdım. Sınıfta Parker 51 dolmakalemiyle –boz kırmızı bağa bir kalem– not alışını görmüştüm ama daha önce el yazısını, o kalemin ince ucuyla attığı imzasını, dar "O" harfini, iki "i" harfinin noktalarının tuhaf yüksekliğini, sondaki "a" harfinin yukarı kıvrık uzun kuyruğunu görmemiştim. Dudağımı sayfaya yapıştırıp "O" harfini öptüm. Öptüm, öptüm. Sonra, gayriihtiyari, dilimin ucuyla imzanın mürekkebinin yalamaya başladım, süt kâsesinin başındaki bir kedi gibi sabırla, "O", "I", "i", "v", ikinci "i" ve "a" silinene kadar yaladım – yukarı kıvrık kuyruk tamamen kaybolana kadar yaladım. Yazısını içmiştim. Adını yemiştim. Bütün mektubu yememek için kendimi zapt etmeye çalıştım.

Mektubu beni o kadar heyecanlandırmıştı ki, o gece dikkatimi ödevlerime veremedim, tekrar tekrar, baştan sona, sonra sondan başa, "güzel adam"dan başlayıp, "seni göremem"e kadar okudum. Sonunda masasında çalışan Elwyn'in işini bölmeyi göze aldım ve mektubu okuyup ne düşündüğünü bana söylemesini rica ettim. Ne de olsa, saatler boyunca yanibaşında çalışıp uyuduğum oda arkadaşımdı. "Daha önce hiç böyle bir mektup almamıştım," dedim. Yaşamımın bu son yılı boyunca sürekli tekrar eden hayrete şayan nakarat buydu işte: Böylesi daha önce hiç başıma gelmemişti. Böyle bir mektubu Elwyn'e –Ohio Nehri'nde bir römorkör şirketi işletmeyi amaçlayan Elwyn'e– vermek elbette ki ahmakça, büyük bir hataydı.

Mektubu okuduktan sonra, "Aletini ağzıma alan kız mı bu?" dedi.

“Eh, evet.”

“Arabada?”

“Eh, biliyorsun zaten – evet.”

“Harika,” dedi. “Tek eksiğim, böyle bir orospunun bileklerini benim LaSalle’imde kesmesiydi.”

Olivia’ya orospu demesi beni çileden çıkardı; hemen oracıkta yeni bir oda ve yeni oda arkadaşı bulmaya karar verdim. Açıldığında baptist papaz okulu olarak hizmet veren üniversitenin ilk günlerinden kalma, kampüsün en eski meskeni olan ve dış cephesindeki yangın merdivenine rağmen Yangın Kapanı adıyla bilinen Neil Hall’ün en üst katında boş bir oda buldum. Erkek öğrenci dekanının sekreteriyle birlikte gerekli belgeleri tekrar doldurup oraya taşındığım ana kadar yıllarca boş kalmıştı oda. Küçük bir odaydı, Neil Hall, İç Savaş’ın bitiminden bir yıl sonra inşa edildiğinden beri silinmemiş gibi görünen dar bir çatı penceresinin zar zor aydınlattığı, tahta zemini gıcırdayan bir koridorun en ucundaydı.

Elwyn’le karşılaşp odadan ayrılma nedenimi açıklamak zorunda kalmadan eşyalarımı toplamayı ve Jenkins Hall’deki odamı hemen terk etmeyi planlamıştım. Tek istediğim ortadan kaybolmak ve onun o susup duruşuna bir daha katlanmak zorunda kalmamaktı. O sessizliğine, lütfedip ağzını açtığında söylediği tek tük lafa –ve onu da gönülsüzce söyleyişine– dayanamıyordum. Olivia’nın bir orospu olduğunu söylemeden önce ondan hiç hazetmediğimi fark etmemiştim bile. Uzayıp giden suskunluğunu herhangi bir nedenden dolayı –Yahudi olduğum için, mühendislik öğrencisi olmadığım için, öğrenci birliğinden olmadığım için, araba motorları veya römorkörlere mürettebat yerleştirmek ilgimi çekmediği için, olmadığım her ne varsa onun için– benden hoşlanmamasına ya da varlığımın umurunda bile olmadığına yormuştum. Evet, istediğimde çok değerli LaSalle’ini bana ödünç vermişti ve bir an için aramızdaki yarenliğin onun bana gösterebildiğinden ya da göstermek istediğinden daha fazla olduğuna ya da sadece arada sırada cömert ve beklenmedik bir şeyler yapacak kadar insan olduğuna inanmıştım. Ama sonra Olivia’ya orospu dedi ve gözümde zerre değeri kalmadı. Olivia Hutton, Mount Holyoke’de herhangi bir nedenle ayyaş olup çıkmış ve yaşamını

bir jilet bıçağıyla trajik biçimde sonlandırmaya kalkışmış muhtemelen bir kızdı. O bir orospu değildi. O bir kahramandı.

Elwyn günün ortasında ansızın odada belirlediğinde eşyalarımı topluyordum, hemen yanımdan geçerek masasından iki kitap aldı, döndü ve her zamanki gibi hiçbir şey söylemeden dışarı çıkmak için kapıya ilerledi.

“Taşınıyorum,” dedim.

“Öyle mi?”

“Of, siktir be,” dedim.

Kitapları yere koyup çeneme bir yumruk salladı. Yumruğu yediğim anda yere yığılacak gibi oldum, sonra da kusacakmış gibi hissettim ve elim, kanayıp kanamadığını, dişlerimin dökülüp dökülmediğini yoklamak için götürdüğüm çenemde, iki kitabı yerden alıp odadan çıkmasını izledim. Elwyn’i anlamıyordum, Flusser’ı anlamıyordum, babamı anlamıyordum, Olivia’yı anlamıyordum – kimseyi ve hiçbir şeyi anlamıyordum. (Yaşamımın son yılının öne çıkan motiflerinden biri de buydu.) Bu kadar güzel ve akıllı ve bilgili bir kız daha on dokuz yaşındayken neden ölmek istemişti? Mount Holyoke’de alkolik olmasının nedeni neydi? Aletimi ağzına almak istemesinin nedeni neydi? Onun tabiriyle, bana bir şey “vermek” mi? Hayır, bütün bunların daha mühim bir nedeni vardı ama onun ne olduğunu ben anlayamıyordum. Her şey anne babasının boşanmasıyla açıklanamazdı. Öyle olsaydı ne fark ederdi ki? Bunları düşünüp ona içerledikçe onu daha da arzuluyordum; çenemin ağrısı arttıkça ona olan arzum da artıyordu. Onun şerefini korumak için uğraşırken hayatımda ilk defa çeneme bir yumruk yemiştım ve onun bundan haberi bile yoktu. Neil Hall’e taşınmamın nedeni oydu ve bundan da haberi yoktu. Ona âşıktım ve onun bundan haberi yoktu – ben de yeni anlamıştım bunu. (Bir başka motif: Bir şeyleri yeni yeni anlamak. Âşık olduğum kız yirmili yaşlarına yeni girmiş eski bir alkolikti, bir jilet bıçağıyla intihar etmeyi başaramayıp tımarhaneye yatırılmıştı, boşanmış bir çiftin kızıydı ve bütün bunlar yetmezmiş gibi, Yahudi değildi. Babamın beni kapının önünde bıraktığı o gece seviştiğimi zannettiği türden bir kıza tutulmuştım – ya da tam da öyle bir kıza tutulmak gibi çılgınca bir şey yapma fikrine tutulmuştım.

Sevgili Olivia,

Yemekte yara izini gördüm. O izin oraya nasıl geldiğini tahmin etmek pek zor olmadı. Bir şey söylemedim, sen bu konudan bahsetme lüzumu görmediysen ben niye edeyim? Ayrıca, yemeğin yanma içki istemediğini söylediğinde, eskiden çok içen biri olduğunu anladım. Mektubundaki hiçbir şey beni şaşırtmadı.

En azından birlikte yürüyüşe çıkmayı çok isterim –

“Wine Creek kıyısında gezintiye çıkmayı” yazacaktım ama isterse kendini nehre atabileceğini önerdiğimi zannetmesin diye yazmadım. Yarasının farkına vardığım yalanını uydurmuş, üstüne içki sorununu zaten tahmin ettiğimi söyleyerek yalanımı katmerleştirmiştim ve bunu yaparken neyi amaçladığım konusunda en ufak fikrim yoktu. Willard’da çalışırken her hafta sonu bizzat tanık olduğum sayısız sarhoşluk haline rağmen o mektubunda içki sorunundan bahsedene kadar böyle genç birinin alkolik olmasının imkân dahilinde olduğundan bile haberim yoktu. Bileğindeki yara izine kayıtsız kalışıma gelirsek – randevumuz sırasında farkına varmadığım o yara izini şimdi kafamdan atamıyordum.

Bu, hatalarımı istiflemeyle geçecek bir ömrün başlangıç anı mıydı (bu hataları işleyecek kadar ömrüm olacak mıydı)? O zamanlar, erkekliğimin başlangıç anı olduğunu düşünmüştüm. Sonra, bu ikisinin esasında kesişip kesişmediğini sordum kendime. Tek bildiğim, her şeyi başlatanın yara izi olduğuydu. O yara izi karşısında donakalmıştım. Daha önce kimse beni bu kadar sarsmamıştı. Alkolikliği, yara izi, sanatoryumda kalışı, kırılğanlığı, metaneti – hepsine tutulmuştum. Bütün bunların gerektirdiği kahramanlığa tutulmuştum. Mektubu sonlandırdım:

Tarih dersinde yine yanıma oturman dikkatimi derse verebilme mi sağlayacak. Çünkü derse odaklanmak yerine sürekli arkamda oturan seni düşünüyorum. Eskiden bedeninin doldurduğu yeri gördükçe kafamı çevirip seni görmemek için kendimle savaşıyorum – çünkü, güzeller güzeli Olivia, yakınında olmaktan

başka bir arzum yok.. Görünüşünü seviyorum ve nefis bedenini beni çıldırtıyor.

“Nefis bedenini, yara izin ve her şeyin beni çıldırtıyor” yazsam mı diye düşünüp taşındım. Yara izini önemsemem beni duyarsız biri gibi mi gösterirdi veya yara izini önemsememem olgunluğumun bir işareti olarak mı görünürdü? Riske girmemek için “yara izin ve her şeyin” yazmadım ama şifreli bir not ekledim –“Oda arkadaşım ile yaşadığım bir anlaşmazlık nedeniyle Neil Hall’e taşıyorum” – ve mektubu kampüs postasıyla gönderdim.

Sınıfta tekrar yanıma oturmaya başlamadı, arka tarafta, görüş alanımın dışında kalmayı seçti. Ben gene de mektubuma cevap verip vermediğini kontrol etmek için her öğlen koştura koştura Jenkins’in giriş katındaki posta kutusuna gittim. Bir hafta boyunca her gün boş bir kutuyla karşılaştım ama nihayetinde kutuda beni karşılayan mektup ondan değil erkek öğrenciler dekanından geliyordu:

Sayın Bay Messner

Jenkins’in iki ayrı odasında kısa süre kaldıktan sonra Neil Hall’e yerleştiğiniz dikkatimi çekti. Winesburg’daki daha ilk dönemini bile tamamlamamış bir ikinci sınıf nakil öğrencisinin yurt odasını bu kadar sık değiştirmesi beni endişelendirdi. Sekreterimle bu hafta için bir randevu ayarlamanızı rica ediyorum. Kısa bir görüşmenin ikimiz açısından da yararlı olacağına inanıyorum. Saygılarımla

Hawes D. Caudwell,
Erkek Öğrenci Dekanı

Dekan Caudwell’le ertesi çarşamba günü, şapeldeki öğle duasının bitiminden on beş dakika sonra görüşecektim. Bir ruhban okulu olarak eğitim vermeye başlayan Winesburg, kuruluşundan sadece yirmi yıl sonra seküler bir üniversiteye dönüştürülmüştü ama mezuniyete kadar çarşamba günleri saat on birle on iki arasında olmak üzere toplam kırk kez dini ayinlere katılma

mecburiyeti ibadetin günlük rutin işlerden sayıldığı eski günlerin son kalıntılarından biriydi. Dini içerikli vaazlar, yüksek ahlaki değerler üzerine konuşmaya dönüştürülerek sulandırılmıştı –ya da maskelenmişti–, konuşmacılar da her zaman din adamları olmuyordu: arada bir, Amerika Luteryan Kiliseleri Birliği başkanı gibi din uzmanları, ayda bir veya iki kez de Winesburg ya da komşu üniversitelerin fakülte üyeleri, yargıçlar ya da meclis üyeleri konuşuyordu. Gelgelelim, şapeldeki toplantıyı yöneten ve kürsüyü işgal eden çoğunlukla Winesburg ilahiyat bölümü başkanı ve Baptist papaz Dr. Chester Donehower’dı, konuşmalarında genellikle “İncil Öğretileri Işığında Kendimizi Değerlendirmek” konusunu işliyordu. Üçte ikisi genç kızlar olmak üzere yaklaşık elli cüppeli öğrenciden oluşan koro her hafta vaaz saatinin başında ve sonunda bir Hristiyan ilahisi seslendiriyordu; sezonun ruhuna uygun şarkıların söylendiği Noel ve Paskalya ibadetleri yılın en rağbet gören toplantıları oluyordu.

Okul neredeyse bir asırdır laikti ama bu vaazlar üniversitenin herhangi bir salonunda değil, kentin en heybetli kilisesinde, Ana Cadde’yle kampüsün tam ortasında bulunan ve öğrencilerin hepsini alacak genişlikte tek yer olan Metodist kilisesinde gerçekleştiriliyordu.

Ayının yeri başta olmak üzere, ayine katılmakla ilgili her şeye yönelik ciddi itirazlarım vardı. Laik bir kurumdan mezun olabilmek için bir Hristiyan kilisesinde oturup kırk beş ya da elli dakika boyunca Dr. Donehower’ın ya da başka birinin, istediğim dışında bana vaaz vermesinin adilane olmadığını düşünüyordum. İtiraz etmemin nedeni dini bütün bir Yahudi olmam değil, şevkli bir ateist olmamdı.

Dolayısıyla, Winesburg’daki ilk ayımın sonunda, “İsa’nın bize nasıl örnek olduğu” üzerine ilkinden bile daha ateşli bir konuşma yapan Dr. Donehower’ı dinledikten sonra, kiliseden doğruca kampüse döndüm, babamın gözetiminden kaçmaya devam ederken maruz kalmaya tahammül edemediğim dini saçmalıkları dinleyerek vicdanımdan ödün vermeye zorlanmayacağım bir başka üniversite bulmak amacıyla tanıtım kataloglarını incelemek için kütüphanenin başvuru kaynakları bölümüne gittim. Sırf babamdan kurtulmak için New Jersey’ye arabayla on

beş saat mesafede, otobüs veya trenle ulaşım imkânı kısıtlı ve en yakın ticari havaalanına elli mil uzaklıkta bir okul seçmişim – ama kendi adıma, Amerika’nın göbeğinde gencecik insanların beynini yıkamak için kullanılan dini inançları kesinlikle anlamıyordum.

Dr. Donehower’ın ikinci vaazına göğüs gerebilmek için, İkinci Dünya Savaşı’nın en heyheyl zamanında, vatanseverliğimizi teşvik etmek için tasarlanmış ve biz ilkokul öğrencilerinin silahlı kuvvetler marşlarını (deniz kuvvetlerinin “Anchors Aweigh”, ordunun “The Caissons Go Rolling Along”, hava kuvvetlerinin “Off We Go into the Wild Blue Yonder” ve deniz piyade sınıfının “From the Halls of Montezuma” adlı marşları ve öncü taburlar ve ordu kadın teşkilatı marşları) bir ağızdan söylediği haftalık içtimada öğrendiğim ritmi coşkun, sözleri cengâver bir şarkıyı hatırlamayı gerekli görmüştüm: Japonların başlattığı savaştaki müttefikimiz Çin’in ulusal marşı olduğu söylenen şarkıyı da söyledik. Şarkı şöyleydi:

Ayaklanın! Köle olmak istemeyenler!
Etimizle, kanımızla
Yeni Çin Seddini inşa edelim!
Çin halkı, en çaresiz gününü gördü.
Yurttaşlarımızın kalbi öfkeyle dolup taşıyor.
Ayaklanın! Ayaklanın! Ayaklanın!
Herkes tek yürek,
Düşmanın yaylım ateşine meydan okuyarak
İleri!
Düşmanın yaylım ateşine meydan okuyarak
İleri! İleri! İleri!

Bu kıtayı Dr. Donehower’ın ikinci vaazı sırasında elli kez, koro Hristiyan ilahileri söylerken de bir elli kez daha ve her seferinde “öfke” isminin iki hecesini özellikle vurgulayarak içimden söylemişimdir.

Erkek öğrenci dekanının ofisi, Jenkins Hall'in birinci katındaki koridor boyunca sıralanmış idari ofislerden biriydi. Bir ranza da önce Bertram Flusser'in sonra da Elwyn Ayers'in alt katında uyuduğum erkek öğrenci yurdu, binanın ikinci ve üçüncü katındaydı. Bekleme odasından ofisine girdiğimde, dekan masasının etrafından dolaşıp elimi sıkmak için yanıma geldi. Zayıf ve geniş omuzlu bir adamdı, uzun sivri bir çenesi, çakmak çakmak mavi gözleri ve gür, gümüşü saçları vardı; muhtemelen ellili yaşlarının sonundaydı ama Birinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde Winesburg'de okurken üç ayrı dalda büyük başarı kaydettiği sporculuk günlerinden kalma bir çeviklikle hareket eden, uzun boylu bir adamdı. Duvarlarda Winesburg spor takımlarının şampiyonluk fotoğrafları asılıydı, masasının arkasında bir standın üzerine yerleştirilmiş bronz bir futbol topu vardı. Ofisteki tek kitaplar, arkasındaki cam kapılı bir dolapta kronolojik olarak sıralanmış kolej yıllıkları, *The Owl's Nest* ciltleriydi.

Kendi sandalyesinin karşısındaki sandalyeye oturmamı işaret etti ve masanın etrafından dolanıp yerine dönerken sıcakkanlı bir tonla, "Sizinle tanışmak ve Winesburg'deki yaşama uyum sağlamanız konusunda yardımcı olabileceğim bir şey olup olmadığını öğrenmek için gelmenizi istedim. Transkriptinizden gördüğüm kadarıyla," –ben içeri girerken sayfalarını karıştırdığı dosyayı masadan aldı– "ilk senenizde bütün notlarınız pekiymiş. Winesburg'de böylesine parlak bir akademik kariyeri en küçük şekilde gölgeleyecek bir şey olmasını istemem."

İçime giydiğim atlet, daha ben tantanalı bir üslupla konuşmaya başlamak üzere sandalyeye oturmadan terden sırsıklam olmuştu. Ve tabii ki şapelden yeni çıktığım için hâlâ gergin ve heyecanlıydım, sadece Dr. Donehower'ın vaazı yüzünden değil, ayın boyunca Çin milli marşını kendimden geçerek içimden söylediğim için de. "Ben de istemem, efendim," diye yanıtladım.

Kendimi dekana "Efendim" derken bulmayı beklemiyordum, gerçi ne zaman bir otorite figürüne hitap etsem –aşırı resmi tavırlar takınmak şeklinde zuhur eden– utangaçlığımın beni bunaltması olağandışı değildi. Bu insanlar karşısında ilk tepkim eteklerine kapanmak olmuyordu elbette ama güçlü bir yılgınlık

hissiyle mücadele etmek zorunda kalıyor ve her seferinde ancak durumun gerektirdiğinden çok daha pervasızca konuşarak bu hissi yenebiliyordum. Bu türden karşılaşmalardan sonra kendimi önce başlangıçtaki çekingenliğimden sonra da o utangaçlığı yenmek için sergilediğim gereksiz samimiyetten dolayı azarlıyor, ileride bana yöneltilen bütün soruları mümkün olduğunca kısa ve öz biçimde yanıtlamaya ve bunun dışında çenemi kapalı tutmaya ant içiyordum.

“Burada zorlanacağınızı düşünüyor musunuz?” diye sordu dekan bana.

“Hayır, efendim. Düşünmüyorum, efendim.”

“Dersleriniz ne durumda?”

“Sanırım iyi, efendim.”

“Dersleriniz size öğrenmeyi umut ettiğiniz her şeyi verebiliyor mu?”

“Evet, efendim.”

Bu aslında doğru değildi. Profesörlerim bana göre ya fazla resmi ya da fazla samimiydi ve kampüsteki ilk aylarımda, Robert Treat'te beni kendine hayran bırakan profesörler kadar muhteşem bir profesör bulamamış durumdaydım. Robert Treat'teki öğretmenlerimin hemen hepsi ders vermek için New York City'yle Newark arasındaki on iki mili kat ediyordu ve ülkenin orta doğusundaki bu profesörlerden farklı olarak, yeni bir şeyler yapma arzusuyla dolu ve her konuda bir fikri olan –bazıları, ülkede hüküm süren siyasi baskılara rağmen kararlı bir şekilde ve açıktan açığa sol görüşlüydü– insanlardı. Robert Treat'teki öğretmenlerimden ikisi Yahudi'ydi, hiç de yabancı olmama rağmen bir coşkuyla dolup taşan insanlardı, ama Yahudi olmayan diğer üç öğretmenim bile Winesburg'dekilerden çok daha ateşli ve agresif bir tavırla konuşur, Hudson'ın öte kıyısındaki curcunaya özgü, çok daha keskin, çok daha sert, çok daha hayat dolu ve hoşnutsuzluklarını açıkça ifade etmelerine mani olmayan tutumlarını da beraberlerinde sınıfa getirirlerdi. Geceleri, Elwyn ranzanın üst katında uyurken, sıklıkla orada sahip olma şansına eriştiğim, derin bir saygı beslediğim ve bana gerçek bilginin ne olduğunu ilk kez öğreten öğretmenlerimi düşünür, neredeyse bütün benliğimi saran şefkat duygularıyla, artık hiçbir ilişkimin

olmadığı dostlarımı, birinci sınıflar futbol takımından arkadaşlarımı, İtalyan dostum Angelo Spinelli'yi yad ederdim. Robert Treat'te, kampüsteki herkesin elbirliğiyle korumaya çalıştığı geleneksel bir yaşam tarzının hüküm sürdüğünü düşünmemiştim hiç, Winesburg'de ise, ne zaman "geleneğin" erdemlerini övmekle bitiremeyen gelenek hayranlarını duysam tam tersi intibaa kapılıyordum.

"Yeterince sosyalleşiyor musunuz?" diye sordu Caudwell. "Etrafta gezinip, diğer öğrencilerle tanışma fırsatı buluyor musunuz?"

"Evet, efendim."

O zamana kadar tanıştığım öğrencileri saymamı istemesini bekledim, herhalde sonra da adlarını önündeki deftere not edip –açık sayfanın üst tarafında el yazısıyla adım yazılıydı– doğruyu söyleyip söylemediğimi anlamak için onları ofisine çağıracaktı. Ama bunun yerine çalışma masasının arkasındaki küçük masanın üzerindeki sürahidenden bir bardak su doldurup bana uzattı.

"Teşekkür ederim, efendim." Genzime kaçıp öksürük krizine yol açmaması için suyu küçük yudumlarla içtim. Sonra, sorularına verdiğim birkaç yanıtın dolayı ağzımın kuruduğunu anladığımı anlayınca yüzüm kıpkırmızı oldu.

"O halde tek sorun, yurt yaşamına ayak uydurmakta zorluk çekiyor olmanız," dedi. "Doğru mu? Mektubumda da belirttiğim gibi, buradaki ilk haftalarınızda üç ayrı yurt odasında kalmış olmanız beni biraz endişelendirdi. Bana, sorunun ne olduğunu kendi sözlerinizle anlatır mısınız?"

Bu görüşmenin esas konusunun sürekli yer değiştirmem olduğunu bildiğimden önceki gece bu sorunun cevabını hazırlamıştım. Ama şimdi, söylemeyi planladığım şeyleri hatırlamıyordum.

"Sorunuzu tekrar eder misiniz, efendim?"

"Sakinleş evlat," dedi Caudwell. "Biraz daha su iç."

Bana söyleneni yaptım. Okuldan atılacağım, diye düşündüm. Çok sık yer değiştirdiğim için Winesburg'ü terk etmem istenecek. Bu işin sonu buraya varacak. Okuldan atılacak, askere alınacak, Kore'ye gönderilecek, öldürüleceğim.

"Kaldığın yerlerde ne gibi sorunlar yaşıyorsun, Marcus?"

“İlk yerleştirildiğim odada” –işte, yazıp ezberlediğim kelimeler ağzımdan dökülmeye başlamıştı– “üç oda arkadaşşımdan biri, ben yattıktan sonra gramofonunda müzik çalıyordu ve ben de uykumu alamıyordum. Derslerime çalışmak için uyku mu almam lazım. Durum kabul edilemez bir hal almıştı.” Son anda, önceki gece provasını yaptığım “çekilmez” yerine “kabul edilemez”i kullanmaya karar vermişim.

“Peki, bir araya gelip ikiniz için de uygun bir gramofon çalma zamanı kararlaştırmayı düşünmediniz mi?” diye sordu. “Muhakkak taşınmanız mı gerekiyordu? Başka seçenek yok muydu?”

“Evet, taşınmak zorundaydım.”

“Uzlaşmaya varmanın hiçbir yolu yok muydu?”

“Onunla yoktu, efendim.” Adını telaffuz etmeyerek Flusser’ı ifşa olmaktan koruduğum için beni takdir edeceğini umarak bu kadarını söylemekle yetindim.

“Aynı fikirde olmadığınız insanlarla uzlaşmakta sıklıkla zorluk çeker misiniz?”

“Sıklıkla’ diyemeyiz, efendim. Daha önce benzer bir şeyin olduğunu söyleyemeyiz.”

“Peki, ikinci oda arkadaşınız? Görünüşe göre, onunla da anlaşamadınız. Haklı mıyım?”

“Evet, efendim.”

“Sizce neden böyle oldu?”

“İlgi alanlarımız farklıydı.”

“Yani, orada da uzlaşmaya yer yoktu.”

“Hayır, efendim.”

“Şimdi de yalnız yaşıyorsunuz. Neil Hall’de, bir çatı katında bir başınıza kalıyorsunuz.”

“Sömestrin bitimine bu kadar az süre kalmışken bulabildiğim tek boş oda buydu, efendim.”

“Biraz daha su için, Marcus. İyi gelir.”

Ama ağzımdaki kuruluk geçmişti. Artık terlemiyordum da. Esasında, benim yaşımdaki birinden bu durumda beklenebilecek olanın çok daha iyisini yaparak tedirginliğimi yendiğimi düşündüğümünden, “İyi gelir” demesi beni kızdırmıştı. Kızmışım, küçük düşmüşüm, gücenmişim ve su içmek bir yana, barda-

ğın olduğu tarafa bakmıyordum bile. Ödevlerimi yapmak için gerekli olan huzuru bulmak amacıyla bir odadan diğerine taşındığım için bu sorgulamaya katlanmak zorunda mıydım? Ona neydi ki? Yurtta kaldığım odaları sorgulamaktan başka yapacak işi yok muydu? Tüm derslerinden pekiyi alan bir öğrenciydim – tatmin edilmesi mümkün olmayan bütün büyüklerim (bununla aslında iki kişiyi, babamı ve dekanı kast ediyordum) için bu neden yeterli değildi?

“Peki, katıldığınız öğrenci birliği? Yemeklerinizi orada yiyorsunuzdur herhalde?”

“Ben bir birliğe üye olmadım, efendim. Birlik yaşamı ilgimi çekmiyor.”

“Neler ilginizi çekiyor peki?”

“Derslerim, efendim. Çalışmak.”

“Bu şüphesiz takdire değer. Ama, başka bir şey yok mu? Winesburg’e geldiğinizden beri görüştüğünüz biri var mı?”

“Hafta sonları çalışıyorum, efendim. Handaki bira salonunda garsonluk yapıyorum. Babama masraflarımı karşılamada yardımcı olmak için çalışmam gerekiyor, efendim.”

“Buna gerek yok, Marcus – bana efendim demeyi bırakabilirsin. Bana Dekan Caudwell de ya da istersen Dekan de. Winesburg askeri okul değil ve yüzyılın başında da değiliz. 1951 yılındayız.”

“Size efendim demenin benim için bir sakıncası yok, Dekanım.”

Hem de nasıl vardı. Ona efendim demekten nefret ediyordum. Böyle dememin nedeni de buydu zaten! Beni, sorguya çekmek için ofisine çağırdığı için “Efendim” kelimesini alıp kıcına sokmak istiyordum. Ben bütün notları pekiyi olan bir öğrenciydim. Bu niye kimse için yeterli değildi? Hafta sonlarında çalışıyordum. Bu niye kimse için yeterli değildi? İlk oral seks muamelem sırasında bile, nerede bir terslik oldu da bu başıma geldi diye düşünmeden edememiştim. Peki, *bu* niye kimse için yeterli değildi? Değerli biri olduğumu insanlara kanıtlamak için daha ne yapmalıydım?

Dekan sanki içine doğmuş gibi lafı babama getirdi. “Burada babanızın koşer bir kasap olduğu yazıyor.”

“Sanmıyorum, efendim. Sadece ‘kasap’ yazdığımı hatırlıyorum. Herhangi bir forma yazacağım budur, eminim.”

“Evet zaten böyle yazmışsın. Ben sadece koşer bir kasap olduğunu tahmin ediyorum.”

“Öyle. Ama benim yazdığım o değil.”

“Bunun doğru olduğunu söyledim zaten. Ama onu bir koşer kasap olarak tanımlamak da yanlış olmaz, değil mi?”

“Ama benim yazdığım şey de yanlış değil.”

“Forma neden ‘koşer’ yazmadığınızı merak ettim doğrusu, Marcus.”

“Bunun önemli olduğunu düşünmedim. Yeni kayıt yaptıran bir öğrencinin babası dermatolog veya ortopedist ya da kadın doğum uzmanıysa, sadece ‘hekim’ yazmaz mı? Ya da ‘doktor’? Benim tahminim bu yönde.”

“Ama koşer aynı kategoride sayılmaz.”

“Efendim, bana içine doğduğum dini saklamaya çalışıp çalışmadığımı soruyorsanız, yanıtlım hayır.”

“Eh, umarım öyledir. Bunu duyduğuma memnun oldum. Herkesin dinini özgürce yaşama hakkı vardır ve ülkenin her yerinde olduğu gibi Winesburg’de de bu geçerlidir. Öte yandan, Yahudi bir aileden gelmenize rağmen dini inanç bölümüne ‘Yahudi’ yazmadığınızı fark ettim; okulumuzun aynı dini inançtan olan öğrencileri bir araya getirme çabaları gereğince size Yahudi oda arkadaşları verilmişti.”

“Ben dini inanç bölümüne *herhangi bir şey* yazmadım, efendim.”

“Bunu görüyorum. Nedenini merak ediyorum.”

“Çünkü dini inancım yok. Çünkü benim için bir dinin değerinden farkı yok.”

“O halde, ruhani desteğinizi nereden alıyorsunuz? Teselliye ihtiyacınız olduğunda kime dua ediyorsunuz?”

“Teselliye ihtiyacım olmuyor. Ben Tanrı’ya inanmıyorum, dua etmeye de inanmıyorum.” Lisenin münazara takımında düşüncelerimi savunma konusundaki başarımla nam salmıştım – ve şimdi de bunu yapıyordum. “Ben gerçek olandan alırım gücümü, hayali bir şeyden değil. Bence dua etmek mantıksız.”

“Öyle mi?” dedi gülümseyerek. “Ama buna rağmen milyonlarca insan bunu yapıyor.”

“Eskiden milyonlarca insan dünyanın düz olduğuna inanıyordu, efendim.”

“Evet, bu doğru. Ama izninizle şunu sorayım, Marcus; sadece meraktan soruyorum, dini veya ruhani bir rehberlik olmadan yaşamınızı nasıl idame ettiriyorsunuz – her birimizin yaşamı kaçınılmaz olarak bu kadar sınanmayla ve sıkıntıyla doluyken?”

“Hep pekiyi not alıyorum, efendim.”

Bu söylediğim, ilkinden bile daha rahatsız edici bulduğum ikinci bir gülümsemeyle, kibirli bir gülümsemeyle karşılandı. Beni *bu* musibete mecbur bıraktığı için Dekan Caudwell'i bütün gücümle küçümsemeye hazırdım artık.

“Notlarınızı sormadım,” dedi. “Notlarınızın iyi olduğunu biliyorum. Daha önce de söylediğim gibi onlarla gururlanmak sizin hakkınız.”

“Öyleyse, efendim, dini veya ruhani bir rehberlik almadan nasıl yaşayabildiğime dair sorunuzun yanıtını da biliyorsunuz.”

Onu sinirlendirmeye başlamıştım, bunu görebiliyordum, hem de bunu benim için pek de hayırlı olmayacak bir şekilde yapıyordum.

“Eh, bunu söylediğim için beni mazur görün ama” dedi dekan, “bana pek de iyi durumdaymışsınız gibi gelmedi. En azından aynı odayı paylaştığınız insanlarla aranız iyiymiş gibi görünmüyor. Oda arkadaşınızla aranızda bir görüş farklılığı baş gösterdiği anda toparlanıp orayı terk ediyorsunuz.”

“Sessizce orayı terk etmeyi çözüm olarak görmek yanlış mı?” diye sordum ve içimden “Ayaklanın! Köle olmak istemeyenler! Etimizle, kanımızla Yeni Çin Seddini inşa edelim!” diye şarkı söylemeye başladığımı duydum.

“Tam olarak değil, tıpkı sorunu çözüp odada kalmanın da yanlış olmadığı gibi. Bakın, sonunda nerede buldunuz kendinizi – bütün kampüsün en az rağbet gören odasında. Kimsenin yaşamayı tercih etmediği, yıllardır kimsenin yaşamadığı bir oda. Açıkçası, orada tek başınıza kalmanız hoşuma gitmiyor. Winesburg'deki istisnasız en kötü oda. Yüz yıldır en kötü yurdun en kötü katının en kötü odasıdır orası. Kışları buz gibi olur

ve bahar gelir gelmez sineklerin cirit attığı bir saunaya döner. Ve siz bir ikinci sınıf öğrencisi olarak günlerinizi ve gecelerinizi orada geçirmeyi tercih ettiniz.

“Ama benim orada yaşamamın nedeni dini inançlarımın olmaması değil, efendim – üstü kapalı söylemeye çalıştığınız buy-
sa.”

“O halde ne?”

“Açıkladığım gibi –” dedim, bir yandan da içimden avazım çıktığı kadar “Çin halkı, en çaresiz gününü gördü” diye şarkı söylerken, “ilk odamda, oda arkadaşım gece geç saatlerde gramofon çalmakta ve gecenin bir yarısı yüksek sesle rolünü prova etmekte ısrar ettiği için uykumu alamıyordum, ikincisinde ise davranışlarını tahammül edilmez bulduğum biriyle yaşarken buldum kendimi.”

“Delikanlı, belli ki tahammül sizin meziyetlerinizden de-
ğil.”

“Benim hakkımda böyle bir şey söylendiğini daha önce hiç duymadım efendim,” dedim, tam da İngilizcedeki en güzel sözcüğü içimden tekrar ederken: Öf-ke! Birden, sözcüğün Çince karşılığının ne olduğunu merak ettim. O sözcüğü öğrenip ciğerlerim patlayana kadar haykırarak kampüste dolaşmak istiyordum.

“Daha önce hakkınızda söylendiğini duymadığınız pek çok şey olduğuna şüphe yok,” dedi. “Ama ‘daha önce’, evde, ailenizin himayesinde yaşıyordunuz. Şimdiyse diğer bin iki yüz öğrenci gibi tek başına yaşayan bir yetişkinsiniz ve Winesburg’de derslerinizin yanı sıra öğrenmeniz gereken şey, insanlarla geçinmek ve size tıpatıp benzemeyenlere de hoşgörülle yaklaşmak.”

İçimden söylediğim şarkılarla galeyana gelmiş halde, pat diye “Siz de bana biraz hoşgörü gösterseniz nasıl olur? Kusura bakmayın, efendim, küstahlık ya da terbiyesizlik etmek istemem, ama” dedim ve kendimi bile şaşırtarak öne eğilip masasının kenarına bir yumruk indirdim, “tam olarak nedir işlediğim suç? Evet birkaç kez yer değiştirdim, bir yurt odasından diğerine geçtim – Winesburg üniversitesinde bu suç mu sayılıyor? Bu beni bir zanlı mı yapar?” Bu noktada bir bardağa su doldurdu ve bu sefer kendisi uzun uzun içti. Ah, keşke o suyu halden anlar bir

havaya bürünerek ben doldursaydım. Keşke eline bardağı verip, "Sakin olun, dekan. Bunu bir için, olur mu?" deseydim.

Yüzünde geniş bir gülümsemeyle "Bunun suç olduğunu söyleyen oldu mu, Marcus? Dramatik abartılara meyliniz var. Bu pek de işinize yaramayan ve belki de üzerine düşünmeniz gereken bir özelliğiniz. Şimdi, anlatın bakalım, ailenizle aranız nasıl? Anneniz, babanız ve siz, nasılsınız, iyi geçiniyor musunuz? Dini tercihinizin olmadığını belirttiğiniz bu forma göre, kardeşiniz de yok. Yazdığının doğru olduğunu varsayarsam, evde sadece üçünüzsünüz."

"Neden doğru olmayacakmış, efendim?"

Kendi kendime kapa çeneni dedim. Çeneni kapa ve bu odaya çıkana kadar daha ileri gitme! Ama yapamadım. Yapamadım çünkü abartma merakı olan ben değil dekan: Bu görüşmenin esas nedeni, nerede yaşadığıma gülünç derecede abartılı bir önem atfetmesiydi. "Babamın kasap olduğunu yazarken doğruyu söylüyordum," dedim. "Babam kasap. Kendini bir kasap olarak tanımlar. Onu kasap olarak tanımlayan tek kişi ben değilim. O da kendini bir kasap olarak tanımlar. Onu bir koşer kasap olarak tanımlayan sizsiniz. Ki bu benim için sorun değil. Ama bu Winesburg'e başvuru formunu doldururken herhangi bir şekilde doğruyu söylemediğimi ima etmenize neden olmamalı. Dini tercih şikkını boş bırakmam da yanlış değildi -"

"Sözünüzü kesebilir miyim, Marcus. Sizce üçünüzün arası nasıl? Ben bunu sormuştum. Siz, anneniz ve babanız - aranız nasıl? Lütfen sadece bu sorumu yanıtlayın."

"Annemle aramız çok iyi. Hep de öyleydi. Babamla aramız da, yaşamımın büyük bölümünde hep çok iyi oldu. Lise son sınıftan Robert Treat'e başlayana kadar kasapta yarı zamanlı çalıştım. Bir baba ve oğul ne kadar yakın olabilirse o kadar yakındık. Son zamanlarda, ikimizi de mutsuz eden bir sürtüşme oldu aramızda."

"Ne konuda sürtüştüğünüzü sorabilir miyim?"

"Bağımsızlığımı kazanmam onu gereksiz yere endişelendirdi."

"Endişe etmesi için bir neden olmadığından mı gereksizdi endişesi?"

“Hiçbir neden yoktu.”

“Örneğin burada oda arkadaşlarınıza ayak uyduramamanız konusunda mı endişeliydi?”

“Ona oda arkadaşlarımdan bahsetmedim. O kadar önemli olduğunu düşünmedim. Hem ‘ayak uyduramama’ da yaşadığım zorluğu tanımlamak için uygun bir tabir değil, efendim. Fuzuli meselelerin beni derslerimden alıkoymasını istemiyorum.”

“İki aydan az bir sürede iki kez yer değiştirmiş olmanızın fuzuli bir mesele olduğunu düşünmüyorum ve eminim durumdan haberdar olsaydı –ki buna hakkı var– babanız da öyle düşünmezdi. Her neyse, Marcus, Winesburg’e geldiğinizden beri kimseyle randevulaştınız mı?”

Yüzüm kızardı. “Ayaklanın! Köle olmak istemeyenler! –”
“Evet,” dedim.

“Az kişiyle? Birkaç kişiyle? Çok kişiyle?”

“Bir kişiyle.”

“Sadece bir kişiyle.”

Kiminle çıktığımı sormasına fırsat tanımadım, onun adını telaffuz edip aramızda neler olduğuna dair tek bir soruyu yanıtlamam konusunda ısrar etmesine mahal vermeden, sandalyemden kalktım. “Efendim,” dedim, “böyle sorgulanmaya itirazım var. Ne işe yarayacağını anlamıyorum. Oda arkadaşlarımla ilişkilerim ya da dinle münasebetim ya da başkalarının dini hakkında ne düşündüğüm üzerine soruları yanıtlamamın talep edilme nedenini anlamıyorum. Bunlar benim şahsi meselem, sosyal hayatım ve onu nasıl yaşadığım da öyle. Herhangi bir yasayı çiğnemiyorum, davranışlarım kimseye zarar vermiyor ve yaptığım hiçbir şeyle başkalarının hakkına tecavüz etmiyorum. Haklarına tecavüz edilen biri varsa o da benim.”

“Lütfen tekrar yerinize oturun ve derdinizi anlatın.”

Oturdum, ve bu sefer inisiyatifi ele alarak bardağımdaki suyun hemen hepsini içtim. Artık daha fazlasına tahammül edebilecek durumda değildim ama o haksız, ben haklıyken nasıl teslim olabilirdim ki? “Bir derece alabilmek için şapele kırk kez gitme mecburiyetine itirazım var, efendim. Üniversitenin ne hakla beni herhangi bir inancı temsil eden bir din adamını veya Hristiyan tanrısına dua eden bir Hristiyan ilahisini dinlemeye

mecbur kıldığını anlamıyorum – hele de benim gibi, örgütlü dinin pratiklerini ve inançlarını fazlasıyla can sıkıcı bulan bir ateistti.” Bitap düştüğüm için kendimi artık frenleyemiyordum. “Bana nasıl davranmam gerektiğini öğretecek profesyonel ahlakçıların vaazlarına ihtiyacım yok. Bunu bana dikte edecek bir tanrıya da kesinlikle ihtiyacım yok. Kanıtlanması imkânsız, kesinlikle akla yatkın olmayan ve benim nazarımda yetişkinlerin anlattığı çocuk masallarından farksız, Noel Baba’ya inanmak kadar mesnetsiz inançlara itibar etmeden de ahlaklı bir yaşam sürdürebilecek durumdayım. Bertrand Russell’ın yazılarına aşına olduğunuzu varsayıyorum Dekan Caudwell. Ünlü İngiliz matematikçi ve filozof, geçen sene Nobel edebiyat ödülünü kazandı. Nobel ödülü almasını sağlayan edebi eserlerinden biri de 1927 tarihli bir konuşmasıdır; konuşmanın başlığı ‘Neden Hristiyan Değilim.’ Bu makaleyi biliyor musunuz, efendim?”

“Lütfen yerinize oturun,” dedi dekan.

Bana söyleneni yaptım ama konuşmaya devam ettim. “Bertrand Russell’ın bu çok önemli makalesini bilip bilmediğinizi soruyorum. Sanırım yanıtınız hayır. Ama ben biliyorum çünkü listenin münazara takımının başkanırken bu metnin bazı bölümlerini ezberlemiştim. Henüz unutmadım ve kendime de asla unutmama sözü verdim. Bu ve benzeri makalelerinde Russell, sadece Hristiyanlıktaki Tanrı kavrayışına değil bütün büyük dinlerin Tanrı kavrayışlarına karşı argümanlar geliştirir; Russell bütün bu dinlerin hakikat dışı ve zararlı olduğuna inanır. Bu makaleyi okuyacak olursanız –ki açık fikirlilik adına okumanızı salık veririm– bir matematikçi ve filozof olduğu kadar dünyanın en saygın mantıkçılarından olan Bertrand Russell’ın, ilk neden argümanını, doğa yasası argümanını, tasarım argümanını, tanrının varlığına dair ahlaki argümanları, haksızlıkların giderilmesi argümanlarını mantığın yardımıyla çürütüşünü görürsünüz. Size iki örnek vereyim. Birincisi, ilk neden argümanının neden geçerli olamayacağını anlatırken şöyle der: ‘Her şeyin bir nedeni varsa Tanrının da bir nedeni olmalı. Nedensiz bir şeyin var olması mümkünse, o şeyin Tanrı olarak dünya olması da mümkündür.’ İkincisi, tasarım argümanına karşı şunları söyler: ‘Size kadiri mutlaklık, her şeyi bilme gibi yetiler ve dünyanızı mükemmelleştirmek için

milyonlarca yıl verilseydi Ku Klux Klan ya da faşistlerden daha iyisini yapamayacağınızı mı düşünüyorsunuz?’ Bundan başka, İncillerde tasvir edildiği haliyle İsa’nın öğretilerindeki kusurları tartışır ve tarihsel yaklaşımla İsa’nın yaşamış olma olasılığının şüpheli olduğunu belirtir. Ona göre İsa’nın ahlaki karakterindeki en büyük kusur cehennemin varlığına inanmasıdır. Russell ‘Gerçekten merhametli birinin ebedi cezaya inanabileceğini sanmıyorum’ diye yazar ve İsa’yı, öğretilerine kulak vermeyenlere kindar bir öfke beslemekle suçlar. Kiliselerin insanlığın gelişmesini nasıl geriletliğini ve ahlaklılık adını vermeyi tercih ettikleri şeyde ısrar ederek her türden insana hak edilmemiş ve gereksiz bir acı verdiğini benzersiz bir açık sözlülükle tartışır. Dinin temelinde aslen ve esasen korku olduğunu beyan eder – bilinmeyenden korku, yenilme korkusu ve ölüm korkusu. Bertrand Russell der ki, korku zulmün anasıdır, dolayısıyla zulmün ve dinin yüzyıllar boyunca yakın ilişki içinde olması şaşırtıcı değildir. Dünyayı zekâyla fethedin, der Russell, dünya üzerinde yaşamamanın bir sonucu olan korkulara köle olarak değil. Bütün bu tanrı kavrayışının, özgür insanlara yakışmadığı sonucuna varır. Bunlar felsefeye katkısı, mantık ve bilim teorisi alanlarındaki uzmanlığı ünlü, Nobel ödülü almış bir adamın düşünceleri ve ben de o düşüncelere kesinlikle katılıyorum. Onları incelemiş ve enine boyuna tartmış biri olarak onlara riayet ederek yaşamak niyetindeyim ve sizin de kabul edeceğinizi düşündüğüm üzere bunu yapmaya hakkım var, efendim.”

Dekan bir kez daha “Lütfen oturun,” dedi. Tekrar ayağa kalktığının farkında bile değildim. Ama zaten “Ayaklanın!” çağrısı bir kriz anında üç kez üst üste coşkuyla tekrar edilince yapacak başka bir şey yoktur.

“Demek siz ve Bertrand Russell” dedi, “örgütlü dine, din adamlarına veya ilahi olana inanca karşı, sizin, Marcus Messner, oda arkadaşlarınıza gösterdiğiniz müsamahadan, anladığım kadarıyla, oğlunun refahına her şeyden çok önem veren sevgi dolu, çalışkan bir babaya gösterdiğiniz müsamahadan daha fazlasını göstermiyorsunuz. Sizi evden uzakta bir üniversiteye göndermek için ödediği paranın omuzlarına bindirdiği yükün de önemsiz olduğu söylenemez eminim. Değil mi?”

“Yoksa neden Willard House’ta çalışayım efendim? Evet, öyle. Bunu size zaten söylemiştim.”

“O zaman bana şimdi, bu sefer Bertrand Russell’ı işe karıştırmadan bir kez daha söyleyin – fikirleri sizinkilerle çakışan herhangi birinin düşüncelerine müsamaha gösteriyor musunuz?”

“Din konusunda, Winesburg öğrencilerinin ve fakültenin ve yönetimin yüzde doksan dokuzunun büyük ihtimalle kabul edilemez bulduğu görüşlere sahip olan benim efendim.”

O anda dosyamı açtı ve sayfaları yavaşça çevirmeye başladı, belki de kaydımındaki bilgileri hafızasında tazelemek istiyordu, belki de (öyle umuyordum) üniversitenin bütününe yönelttiğim ithamlar nedeniyle beni hemen oracıkta okuldan uzaklaştırmamanın bir yolunu arıyordu. Belki de tek amacı, Winesburg’de sahip olduğu itibara ve gördüğü takdire rağmen, fikirlerine karşı çıkılmasına tahammül edebilen biri gibi görünmektir.

“Burada yazdığına göre,” dedi, “avukat olmak için öğrenim görüyorsunuz. Bu görüşmeyi temel alarak söyleyebilirim ki, sizden olağanüstü bir avukat olur.” Artık gülümsemiyordu, “Sizi gelecekte Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesinde davanızı savunurken görebiliyorum. Ve onu kazanırken, delikanlı, kazanırken. Sizin açıklığınızı, ifade tarzınızı, cümle yapılarınızı takdir ediyorum – azminizi ve söylediğiniz her şeye bağlı kalışınızdaki güveninizi de. Okumayı seçtiğiniz kişiyi ve malzemeyi, dört kez evlenmiş, utanmazca eşini aldatan, özgür aşkı savunan, Birinci Dünya Savaşı sırasında savaş karşıtı propaganda yaptığı için üniversitedeki görevinden uzaklaştırılan ve bu nedenle İngiliz yetkililer tarafından hapse atılmış, sosyalist olduğunu gizlemeyen Bertrand Russell gibi bir ahlaksız adamın ağzından çıkan rasyonel küfürleri olduğu gibi kabul ederken sergilediğiniz sağlığı takdir etmesem de, çetrefil yazıları ezberleme ve unutmama yeteneğinizi de takdir ediyorum.”

“Ama Nobel Ödülü almasına ne diyeceksiniz?”

“Şimdi bile Marcus, Nobel Ödülü aldığını hatırlatmak için masama yumruğunuzu indirirken, elinizi bana doğrultarak ayağa kalkarken sizi takdir ediyorum. Mücadeleci bir ruhunuz var. Bu halinizi takdir ediyorum ama kendi hükümeti tarafından

iktidarı devirmeye teşebbüs eden bir suçlu olarak görülen birini savunmaktan daha onurlu bir amaca yöneltmeyi seçseydiniz daha da takdir ederdim.”

“Elimi size doğrultmak istemedim, efendim. Öyle yaptığının farkında bile değildim.”

“Öyle yaptınız, evlat. Bunu ilk kez yapmadınız ve büyük olasılıkla son kez de yapmadınız. Ama bunun bir önemi yok. Bertrand Russell’ın kahramanınız olduğunu öğrenmek beni şaşırtmadı. Her kampüste, öğrenci arkadaşlarından ve hatta profesörlerinden daha üstün olduğunu göstermek için bir Russell, bir Nietzsche ya da bir Schopenhauer gibi kışkırtıcılara veya tabu deviricilere sırtını dayayarak, kerameti kendinden menkul seçkin bir entelektüel kesime dahil olduğunu sanan, entelektüel açıdan erken olgunlaşmış bir iki genç olur. Bununla birlikte, böyle sözüm ona özgür düşünceli ve kendince yenilikçi birinin size ne kadar kötü etki ettiğini, bunun ne kadar tehlikeli sonuçları olacağını düşünsem de, burada bu görüşleri tartışmak için bulunmuyoruz ve kimi isterseniz onu takdir etmeye hakkınız olduğuna şüphe yok. Marcus, bugün buluşmamızın ve sizin hakkınızdaki endişelerimin nedeni, bir lise münazaracısı olarak Bertrand Russell’ın, insanların memnuniyetsizliğini besleyip ayaklanmalarını sağlamak için tasarlanmış aykırı düşüncelerini kelime kelime ezberlemiş olmanız değil. Beni endişelendiren burada, Winesburg’de sergilediğiniz sosyal beceriler. Beni endişelendiren, buradaki yalıtılmışlığınız. Yaklaşık üç dönem boyunca her hafta en fazla bir saatinizi alacak bir ön lisans zorunluluğu olan şapele devamlılığa verdiğiniz tepkiyi gördükten sonra, beni endişelendiren kadim Winesburg geleneklerini açıkça reddediyorsunuz. Bunun beden eğitimi derslerine girme zorunluluğundan hiçbir farkı yok ve ikimizin de gayet iyi bildiği üzere ondan daha kötü falan değil. Winesburg’de görev yaptığım bunca zaman boyunca, bir öğrencinin bu zorunlulukları bunun bir hak ihlali olduğunu ya da tuz madeninde çalışmaya mahkûm edilmekten farksız olduğunu öne sürerek reddettiğine hiç tanık olmadım. Beni endişelendiren Winesburg cemaatine uyum göstermekteki başarısızlığınız. Bence hemen ele alınıp yol yakinken bertaraf edilmesi gereken sorun bu.”

Okuldan atılacağım, diye düşündüm. Eve gönderileceğim, oradan da askere çağrılıp öleceğim. “Neden Hıristiyan Değilim”den alıntıladığım pasajların tek bir kelimesini anlamamıştı. Ya da anlamıştı ve askere çağrılıp ölecek olmamın nedeni *buydu*.

“Öğrencilere karşı kişisel ve profesyonel bir sorumluluğum var,” dedi Caudwell, “ailelerine karşı –”

“Efendim, buna dayanamıyorum artık. Sanırım kusacağım.”

“Efendim?” Sabrı tükenmişti; Caudwell’in korkutucu derecede parlak, kristal-mavisi gözleri şimdi bana kuşku ve bıkkınlık karışımı ölümcül bir ifadeyle bakıyordu.

“Midem bulanıyor,” dedim, “sanırım kusacağım. Bana böyle nasihat edilmesine dayanamam. Ben memnuniyetsiz biri değilim. Ben asi değilim. Bu kelimelerin ikisi de beni tanımlamıyor ve bunların beni tanımladığı sadece ima ediliyor olsa bile ikisinden birinin kullanılması beni altüst ediyor. Bütün dikkatimi derslerime yöneltebileceğim, bunu yapmam için ihtiyacım olan uykuyu alabileceğim bir oda bulmaktan başka hiçbir şey yapmadım ben, bu nasihatleri hak etmedim. Hiçbir kuralı ihlal etmedim. İstedğim gibi sosyalleşme veya sosyalleşmeme hakkım var. İşin gerçeği bu. Odanın sıcak veya soğuk olması umurumda değil – bu benim derdim. Sineklerle dolu olması veya olmaması da umurumda değil. Mesele bu değil! Dahası, Bertrand Russell aleyhine argümanınız, onun akli temel alan ve insan zekâsına hitap eden fikirlerine karşı bir argüman değil, karakterini hedef alan, önyargılar üzerinde temellenmiş bir argümandı, yani, mantıki açıdan hiçbir değeri olmayan *ad hominem* bir argüman. Efendim, sizden bütün saygımla şimdi kalkıp gitmek için izin istiyorum çünkü korkarım bunu yapmazsam kusacağım.”

“Elbette, gidebilirsiniz. Karşınıza çıkan bütün zorluklarla böyle baş ediyorsunuz Marcus – gidiyorsunuz. Bunu daha önce hiç düşündünüz mü?”

Yapaylığıyla insanın kanını donduran bir gülümsemeyle “Vaktinizi aldıysam özür dilerim” dedi.

Masanın arkasındaki sandalyesinden kalkmasını odadan çıkmama razı olduğuna yordum ve bu sefer oradan ayrılmak

üzere sandalyemden kalktım. Ama yanlış anladığı şeyleri açıklayıp taşı gediğine koymadan veda etmeyecektim. "Benim zorluklarla başa çıkma yöntemim gitmek *değil*. Bertrand Russell'ı anlamanızı sağlamak için nasıl uğraştığımı hatırlayın. Bu söylediğinize şiddetle itiraz ediyorum Dekan Caudwell."

"En azından 'efendim'den kurtulduk, nihayet..." Beni kapıya geçirirken "Ah, Marcus," dedi, "peki ya spor? Burada birinci sınıflar beyzbol takımında oynadığınızı yazıyor. En azından beyzbola inandığınızı varsayıyorum. Hangi pozisyondaydınız?"

"İkinci kaleci."

"Peki, bizim beyzbol takımına katılmayı düşünüyor musunuz?"

"Geldiğim yerde çok küçük bir şehir üniversitesinde birinci sınıflar takımında oynadım. Aslında takım seçmelerine katılan hemen herkes takıma alınıyordu. O takımda lisede bile top oynamamış çocuklar vardı, mesela top tutucu ve birinci kaleci. Buradaki takıma alınacak kadar iyi olduğumu sanmıyorum. Benim alışkın olduğumdan çok daha hızlı atıcılar vardır burada, oradaki birinci sınıf takımında hep başvurduğum sopayı kısa sallama taktiği de bu rekabet seviyesinde isabetli atış oranımı artırmayacaktır. Belki sahadaki mevkiimi koruyabilirim ama başlangıç kalesinde pek işe yarayacağımı sanmıyorum."

"Anladığım kadarıyla, beyzbol takımımıza rekabetten çekindiğiniz için katılmayacağınızı söylüyorsunuz?"

"Hayır, *efendim!*" diye itiraz ettim. "Takıma girme şansım konusunda gerçekçi olduğum için seçmelere katılmıyorum. Bu kadar çok dersim varken vaktimi bunu denemekle harcamak istemiyorum! Efendim, kusacağım. Size söylemiştim. Bu benim hatam değil. İşte geliyor – özür dilerim!"

Sonra kustum, neyse ki dekanın üzerine veya masasına değil. Başımı öne eğip şiddetle halının üzerine kustum. Kusmuğum haliya sıçramasın diye uğraşınca da biraz önce oturduğum sandalyenin üzerine, başımı sandalyeden çevirince dekanın duvarında asılı çerçeveli fotoğraflardan birinin üzerine, Winesburg'ün 1924'teki yenilmez şampiyonluk takımının fotoğrafının üzerine kustum.

Babamla veya oda arkadaşlarımla cenkleşmeye cesaretim

olmadığı gibi, erkek öğrenciler dekanıyla cenkleşmeye de cesaretim yoktu. Ama kendime rağmen, cenkleşmişim.

Dekan, sekreterinden erkekler tuvaletinin kapısına kadar bana eşlik etmesini istedi, tuvalete girip tek başıma kalır kalmaz yüzümü yıkadım ve musluktan avcuma doldurduğum suyla gargara yaptım. Ağzımda ve boğazımda kusmuk tadından eser kalmayınca suyu lavaboya tükürdüm ve sıcak suyla ıslatılmış kâğıt havlularla kazağıma, pantolonuma ve ayakkabılarıma bulaşmış kusmukları elimden geldiğince temizledim. Sonra lavaboya eğildim ve aynada bir türlü kapatamadığım ağzıma baktım. Dişlerimi kenetlediğim için, çene kemiğim acıyla zonkluyordu. Neden şapelden bahsetmişim ki? Aynada gözlerimin içine bakarak ibadetin de dersten sayıldığını kendime hatırlattım – şaşırtıcı derecede korku doluydu gözlerim. Buradan okul birincisi olarak ayrılmak için yapman gereken işin bir parçası olarak kabul et ibadeti – tavukların içini temizlemekten farkı yok. Caudwell haklı, nereye gidersen git seni çıldırtacak bir şeyler olacak – baban, oda arkadaşların, kırk kez şapele gitme zorunluluğu– o halde, bir başka okula daha naklini istemekten vazgeç ve birinci sınıfı başarıyla bitir!

Ama Amerikan siyaseti dersine girmek için tuvaletten çıkmaya hazırlandığım sırada burnuma yine kusmuk kokusu geldi; yere baktım ve ayakkabılarımın ucuna yapışmış minik kusmuk parçalarını gördüm. Ayakkabılarımı çıkarttım ve çoraplı ayaklarımınla lavaboya yanaşıp sabun, su ve kâğıt havlularla kusmuğun son parçalarını ve kokuyu yıkayarak çıkardım. Bununla yetinmeyip çoraplarımı da çıkarttım ve burnuma götürdüm. Tam ben çoraplarımı koklarken iki öğrenci pisuarları kullanmak için içeri girdi. Hiçbir şey söylemedim, hiçbir şey açıklamadım, çoraplarımı giydim, ayaklarımı ayakkabılara soktum, bağcıklarını bağladım ve oradan çıktım. *Karşınıza çıkan bütün zorluklarla böyle baş ediyorsunuz Marcus – gidiyorsunuz. Bunu daha önce hiç düşündünüz mü?*

Dışarı çıktım ve olağanüstü, göz kamaştırıcı bir günde, bir başka muhteşem sonbahar gününde kendimi bir Orta Batı üniversitesinin kampüsünde buldum; etrafımdaki her şey bana “Ya-

şam pınarının tadını çıkar! Gençsin, neşelisin ve coşku dolusun!" diyordu. Yeşil avluyu kesen tuğla döşeli kaldırımlarda yürüyen öğrencileri kıskançlıkla izledim. Bütün ihtiyaçlarını karşılayan küçük bir üniversitenin debdebesinden aldıkları hazzı ben neden alamıyordum? Neden onun yerine herkesle çatışmaya girişiyordum? Her şey evde babamla başlamış sonra da azimle peşimi bırakmamıştı. Önce Flusser, sonra Elwyn, şimdi de Caudwell. Peki, bu kimin hatasıydı, onların mı benim mi? Daha önce hiç başını belaya sokmamış olan ben nasıl olup da bu kadar kısa sürede başımı belaya sokmuştum? Neden sadece bir sene önce bileklerini keserek intihara teşebbüs etmiş bir kıza yaltaklanan mektuplar yazarak daha da fazla bela arıyordum?

Bir banka oturup üç halkalı klasörümü açtım ve boş bir çizgili kâğıda yazmaya başladım. "Lütfen sana mektup yazınca bana cevap ver. Sessizliğine dayanamıyorum." Ama hava ve kampüs Olivia'nın sessizliğini katlanılmaz bulamayacak kadar güzeldi. Her şey çok güzeldi ve ben çok gençtim ve tek işim okul birincisi olmaktı! Yazmaya devam ettim: "Şapele gitme mecburiyeti nedeniyle her an kalkıp buradan gidecekmiş gibi hissediyorum. Seninle bu konuda konuşmak istiyorum. Aptallık mı ediyorum? Nasıl olup da kendimi burada bulduğumu soruyorsun. Neden Winesburg'ü seçtim? Bunu sana söylemeye utanıyorum. Biraz önce erkek öğrenciler dekanıyla tartıştım, buna hiç hakkı olmadığı halde burnunu işime sokuyor. Hayır, seninle veya bizimle ilgili bir konu değildi. Benim Neil Hall'e taşınmamla ilgiliydi."

Sonra, babam gibi davranarak sayfayı hiddetle defterden kopardım ve parçalara ayırıp ceplerime tıktım. Biz mi? Biz diye bir şey yoktu!

Üzerimde plili gri flanel pantolon ve damalı bir spor gömlek ve bordo V yaka bir kazak ve beyaz güderi ayakkabılar vardı. Üniversite başvuru formlarıyla birlikte eve postalanan Winesburg kataloğunun kapak resmindeki oğlanın giydiği kıyafetin aynısıydı. Fotoğrafta, iki parça kazak takımı ve uzun, koyu renk bir etek, konçları kıvrılmış beyaz pamuklu çoraplar ve parlak mokasen ayakkabılar giymiş bir kızın yanında yürüyordu. Yürürlerken kız oğlana, sanki oğlan ona çok eğlendirici, akıllı bir şey söylemiş gibi gülüyordu. Winesburg'ü neden mi seçmiştim?

Bu fotoğraf yüzünden! İki mutlu öğrencinin yürüdüğü yolun her iki tarafı büyük yapraklı ağaçlarla kaplıydı, uzaktaki tuğla binaları arkalarına almış, sarmaşık kaplı bir tepeden aşağı inerlerken kız hayranlıkla çocuğa gülümsüyor çocuk da onun yanında o kadar güvenli ve gamsız görünüyordu ki, başvuru formunu hemen doldurup gönderdim ve birkaç hafta içinde okula kabul edildim.

Kimseye söylemeden, babamın yanında çalışırken kazandığım ve sebatla biriktirdiğim paranın yüz dolarını mevduat hesabımdan çektim; bir gün derslerim bittikten sonra Market Sokağı'na kadar yürüdüm, şehrin en büyük mağazasına gittim ve mağazanın üniversite reyonunda fotoğraftaki çocuğun üzerindeki pantolonu, gömleği ve ayakkabıları ve süveteri satın aldım. Winesburg kataloğunu dükkâna giderken yanıma almıştım; yüz dolar küçük bir servet sayılırdı ve hata yapmak istemiyordum. Üniversite Reyonu'ndan bir de balıksırtı tüvit ceket aldım. Alışverişten sonra cebimde sadece eve giden otobüse binecek kadar bozukluk kalmıştı.

Giysi kutularını annem babam dükkânda çalışırken eve getirmeye dikkat ettim. Giysileri aldığımı öğrenmelerini istemiyordum. Kimsenin bilmesini istemiyordum. Bunlar Robert Treat'tekilerin giydiği giysilere hiç benzemiyordu. Orada lisede giydiğimiz kıyafetlerin aynısını giyiyorduk. Robert Treat'e başlamadan önce kendime yeni kıyafetler alma gereği duymamıştım. Evde yalnızken kutuları açtım ve giysilerin nasıl görüldüğünü görmek için onları yatağın üzerine serdim. Hepsini, üzerime giyeceğim gibi serdim yatağa – gömlek, süveter ve ceket pantolonun üstüne, ayakkabıları da en alta, yatağın ucuna yerleştirdim. Sonra üzerimdeki her şeyi çıkarıp bir paçavra yığını gibi yere, ayağımın dibine attım, yeni kıyafetimi üzerime geçirdim ve banyoya gittim; seramik kaplı zeminde pembemsi kauçuktan topukları ve tabanı olan yeni beyaz güderi ayakkabılarımın ucunda yükselerek görebileceğimden daha fazlasını görmek için aşağı indirilmiş klozet kapağının üzerine çıkıp ecza dolabının aynasında kendime baktım.

“Pek iyi görünmüyorsun Marcus. Her şey yolunda mı? Oturabilir miyim?”

Benimle neredeyse birebir aynı kıyafeti giymiş olan Sonny Cottler önüme dikilmişti –sıradan bir bordo süveter değil, Winesburg arması işlenmiş bordo gri bir süveteri vardı, üniversite basketbol takımı oyuncusu olduğu için ona verilmişti bu süveter. Evet, bir de üniversite basketbol takımında oynuyordu. Giysilerini taşıırken sergilediği rahatlık, otorite ve kendine güvenle dolup taşan tok sesinin bir uzantısıydı adeta. Sessiz, gamsız zindeliği, varlığını çevreleyen dokunulmazlık halesi hem midemi bulandırıyor hem de bana çekici geliyordu, belki de makul ya da makul olmayan nedenlerle bunların kibrini maskeleyişini düşündüğüm için. Görünürde hiçbir defosunun olmaması bende tuhaf şekilde aslında her açıdan defolu bir insan olduğu izlenimini bırakıyordu. Ama bu izlenimler, bir ikinci sınıf öğrencisinin beslediği haset ve derin hürmetten başka bir şey de olmayabilirdi.

“Elbette,” dedim. “Tabii. Otursana.”

“Bitik görünüyorsun,” dedi.

O ise elbette biraz önce MGM stüdyolarında Ava Gardner karşısında rol kesmiş gibi görünüyordu. “Dekan benimle görüşmek istedi. Bir konuda anlaşmazlığa düştük. Biraz münakaşa ettik.” Kapa çeneni! dedim kendime. Neden ona anlatıyorsun? Ama birine anlatmam gerekiyordu, değil mi? Burada biriyle konuşmam gerekiyordu ve Cottler da, sırf babam odama gelip beni ziyaret etmesini istedi diye kötü biri sayılmazdı. Aslında burada sürekli yanlış anlaşıldığım düşüncesiyle boğuşuyordum ve o sırada yanıma gelmeseydi gökyüzüne bakıp bir köpek gibi ulumama ramak kalmıştı.

Olabildiğince soğukkanlı bir tutumla, dekanla şapelde ibadete katılma konusunda tartışmamızı anlattım. “Ama,” dedi Cottler, “şapele gidilir mi hiç? Birine senin yerine gitmesi için para verirsin ve bir daha yakınından bile geçmezsin.”

“Sen böyle mi yapıyorsun?”

Hafifçe güldü. “Ne yapsaydım? Bir kere gittim. Birinci sıfırtayken. O zamanlar bir haham vardı. Her dönem bir kere bir Katolik papaz gelir, yılda bir kere de Cleveland’dan bir haham gelir. Bunun dışında Dr. Donehower ve diğer büyük Ohio’lu büyük

düşünürler. Hahamın merhamet kavramına tutkulu bağlılığı beni dini ibadetten ilelebet kopardı.”

“Ne kadar para ödemek gerekiyor?”

“Vekil için mi? Ziyaret başına iki dolar. Hiçbir şey değil.”

“Kırk kere iki seksen eder. Hiçbir şey değil diyemeyiz.”

“Bak,” dedi, “bu tepeden kiliseye on beş dakikada gittiğini düşün. Senin gibi ciddi biri için orada olmak gülüp geçilecek bir şey değil. Sen hiçbir şeye gülüp geçmezsin. Onun yerine şapelde bir saat boyunca öfkeden kudurarak otursun. Sonra da bir sonraki gideceğin yere ulaşmak için öfkeden kudurarak tepeni tırmanırken bir on beş dakika daha harcaysın. Bu, toplamda doksan dakika eder. Doksan kere kırk eşittir altmış saat boyunca aralıksız hiddet. Buna da hiçbir şey değil diyemeyiz.”

“Parayı verecek kişiyi nasıl bulurum? Bana sistemin nasıl işlediğini anlat.”

“Senin yerine şapele gidecek kişi, içeri girerken kapı görevlisinin verdiği kartı alacak, dışarı çıkarken senin adına imzaladığı kartı teslim edecek. Bu kadar. Bütün kayıtların tutulduğu küçük ofis odasında bir elyazısı uzmanının her kartı dikkatle tetkik ettiğini zannetmiyorsun herhalde, değil mi? Bir kayıt defterinde adının yanına bir işaret koyuyorlar o kadar. Eskiden öğrencilerin her birinin nereye oturacağı belliydi, ve herkesi simaen tanıyan bir gözetmen sıraların arasında yürüyüp kimin gelmediğini tespit ederdi. İşte o zamanlar kimsenin kaytarma şansı yoktu. Ama savaştan sonra bu uygulama kalktı, artık tek yapman gereken senin yerine geçmesi için birine para vermek.”

“Ama kime?”

“Herhangi birine. Kırk şapel ziyaretini tamamlamış herhangi birine. Sonuçta bu da bir iş. Sen handaki birahane garsonluk yapıyorsun, bazıları da Metodist kilisesinde başkasının yerine geçiyor. İstersen sana birini bulurum. Hatta iki dolardan daha azını kabul edecek birini de bulabilirim.”

“Ya bu kişi boşboğazlık ederse? İşte o zaman kıcına tekmeyi basarlar.”

“Şimdiye kadar hiç boşboğazlık eden biri olmadı. Bu bir iş, Marcus. Basit bir iş anlaşması yapacaksın.”

“Ama Caudwell’in bu işten kesin haberi vardır.”

“Caudwell buradaki en dindar adam. Öğrencilerin her çarşamba bir saat boyunca odalarına kapanıp otuz bir çekmek yerine Dr. Donehower’ın vaazını dinlemeye neden *bayılmadıklarını* anlayamaz. Caudwell’e şapel konusunu açmak büyük hata. Hawes D. Caudwell buranın idolüdür. Winesburg futbol takımının efsanevi halfbeki, beyzbol takımının efsanevi oyuncusu, basketbol takımının efsanevi orta saha oyuncusu, ‘Winesburg geleneği’ evreninin efsanevi savunucusu. Winesburg geleneğini korumak konusunda bu adama karşı çıkarsan seni un ufak eder. Spordaki kaleci vuruşu vardır ya, o eski, antika kaleci vuruşu? İşte Caudwell tek bir sezonda en çok kaleci vuruşu kaydeden sporcu olarak Winesburg rekorunun sahibi. Bu kaleci vuruşlarının her birini nasıl anıyor biliyor musun? ‘İsa adına bir kaleci vuruşu’. İşte böyle manyaklara bulaşma Marcus, Winesburg’de ancak kendini geri planda tutarak yoluna devam edebilirsin. Çeneni kapalı tut, arkanı kolla ve gülümse – işte o zaman ne istersen onu yapabilirsin. Bunu kişiselleştirme, hiçbir şeyi bu kadar ciddiye alma, işte o zaman buranın yaşamının en güzel yıllarını harcamak için dünyadaki en berbat yer olmadığını göreceksin. Zaten 1951’in oral seks kraliçesinin tadını çıkarmışsın. Hiç de fena bir başlangıç sayılmaz bu.”

“Neden bahsettiğini anlamadım.”

“Ne yani, seni ağzına almadı mı? Gerçekten eşin benzerin yok o zaman.”

Kızgınlıkla, “Kimden bahsettiğini hâlâ anlamadım,” dedim.

“Olivia Huttan’dan bahsediyorum.”

İçimde hızla bir hiddet dalgası kabardı, Olivia’ya orospu dediğinde Elwyn’e tepki olarak köpüren dalganın aynısı. “Neden Olivia Hutton hakkında böyle şeyler söylüyorsun?”

“Çünkü Ohio’nun kuzeyinde oral muamelelerin piyasa değeri çok yüksek. Olivia’nın namı hızla yayıldı. Öyle şaşkın şaşkın bakma.”

“Buna inanmıyorum.”

“İnansan iyi edersin. Miss Hutton kaçığın teki.”

“Bunu neden dedin? Ben onunla çıktım.”

“Ben de çıktım.”

İşte bu beni afallattı. Oturduğum banktan ayağa fırladım

ve insanlarla ilişkilerimi böyle acınası bir fiyaskoya dönüştüren özelliğimin (ya da eksikliğimin) yol açtığı kafa karışıklığının verdiği sersemlikle Sonny Cottler'dan uzaklaştım, siyaset der-sime yetişmek için hızla yürümeye başladım; ondan duyduğum son sözler şu oldu: "Kaçık lafını geri alıyorum, tamam mı? Ya-takta olağanüstü derecede iyi olan tuhaf tiplerden biri olduğunu söyleyelim, ki bu da onda hafif bir rahatsızlık olduğunu gösterir – oldu mu? Marcus? Marc?"

O gece tekrar kustum, bu sefer kusmaya keskin bir mide ağrısı ve ishal eşlik ediyordu, nihayet hasta olduğumu ve bu halimi Dekan Caudwell'le görüşmem dışında bir şeyin tetiklediğini an-layınca şafak vakti öğrenci revirinin yolunu tuttum; revirde nö-betçi hemşirenin neyim olduğunu sormasına kalmadan tuvalete koşmak zorunda kaldım. Sonra bana üzerine uzanacağım bir yatak gösterdiler, saat yedide üniversite doktoru beni muayene etti, saat sekizde, yirmi beş mil uzaklıktaki devlet hastanesine doğru yola çıkmış bir ambulansın içindeydim, öğlen olduğunda apandistim alınmıştı. İlk ziyaretçim Olivia'ydı. Ameliyatın ertesi günü geldi, önceki gün tarih dersinde öğrenmişti ameliyat oldu-ğumu. Hastanede acilen ameliyata alınmama karar verildikten sonra Dekan Caudwell'in iletişime geçtiği ailemle yaptığım te-lefon görüşmesinden sadece birkaç saniye sonra odamın aralık duran kapısını tıklattı. Babam telefonda, "Tanrıya şükür, doktora gitmeyi akıl etmişsin" demişti "ve zamanında müdahale edil-miş. Tanrıya şükür, kötü bir şey olmamış." "Baba, altı üstü apan-disit. Apandisitimi aldılar. Olan biten bu." "Ama ya teşhis koya-mamış olsalardı?" "Ama *koydular*. Her şey yolunda gitti. Dört beş gün içinde taburcu olacağım." "Acil bir apendektomi operasyo-nuna alındın. Acilin ne demek olduğunu biliyorsun değil mi?" "Ama acil durum *geçti*. Artık endişelenecek bir şey yok." "Konu sen olunca endişelenecek çok şey var." Lafı kuru bir öksürükle kesildi.

Öksürüğü her zamankinden daha kötü geliyordu kulağa. Konuşmaya devam edebilecek duruma gelince, "Seni neden bu kadar erken taburcu ediyorlar?" diye sordu. "Dört beş gün

normal süre. Hastanede daha fazla kalmama gerek yok." "Sen taburcu edildikten sonra trene atlayıp geleceğim. Dükkânı kapatıp oraya geleceğim." "Gelme, baba. Böyle konuşma. Teklifin için müteşekkirim ama yurttan başımın çaresine bakarım." "Yurttan seninle kim ilgilenecek? Nekahet dönemini evinde, ait olduğun yerde geçirmelisin. Üniversite neden bu konuda sana baskı yapmıyor anlamıyorum. Evinden uzakta, seninle ilgilenecek kimse olmadan nasıl iyileşeceksin?" "Ama ben çoktan ayaklandım. İyileştim." "Hastane üniversiteden ne kadar uzaklıkta?" "On yedi bin mil" diyecektim ama o kadar kötü öksürüyordu ki, onunla alay etmeye gönlüm elvermedi. "Ambülanla yarım saatten az sürüyor," dedim. "Burası gayet iyi bir hastane." "Winesburg'de hastane yok muymuş? Doğru mu anladım?" "Baba, telefonu an-neme verir misin? Bu konuşma bir işime yaramıyor. Senin de bir işine yaramıyor. Sesin çok kötü geliyor." "Sesim kötü mü geliyor? Evden yüzlerce mil uzaklıkta bir hastanede yatan sensin." "Lütfen, annemle konuşabilir miyim?" Annem telefona gelince, babamı zapt etmek için acilen bir şeyler yapması gerektiğini söyledim, aksi takdirde, ne telefonu, ne hastanesi ne de doktoru olan Kuzey Kutbu Üniversitesi'ne naklimi isteyeceğimi, sadece kutup ayılarının buz kütleleri üzerinde cirit attığı ve öğrencilerin sıfırın altında derecelerde çıplak halde – "Marcus, yeter, seni görmeye geliyorum." "Ama gelmene gerek yok – ikinizin de gelmesine gerek yok. Basit bir operasyondur, bitti ve gayet iyiyim." Annem fısıldayarak "Biliyorum. Ama baban rahat vermiyor. Cumartesi günü gece treniyle yola çıkıyorum. Yoksa bu evde bir daha kim-senin gözüne uyku girmeyecek" dedi.

Olivia. Annemle konuştuktan sonra telefonu kapattım ve karşımda onu buldum. Kollarında bir çiçek buketi vardı. İçinde oturduğum yatağa kadar getirdi buketi.

"Bir başına hastanede kalmak çok sıkıcıdır," dedi. "Sana arkadaşlık etsinler diye getirdim bunları."

"Apandisitim boşuna alınmamış demek ki," dedim.

"Hiç sanmam," dedi. "Çok mu hastaydın?"

"Bir günden az bir süre için, evet. Dekan Caudwell'in ofi-

sindeki halim en iyi kısmıydı. Çok sık oda değiştirdiğim için benimle görüşmek istemişti, ben de şampiyonluk kupalarının üzerine kustum. şimdi de sen geldin. Sonuçta, bu apandisit sayesinde başıma gayet iyi şeyler geldi.”

“şu çiçekleri koymak için bir vazo getireyim.”

“Ne bunlar?”

“Bilmiyor musun?” dedi buketi burnuma doğru tutarak.

“Ben betonu bilirim. Asfaltı bilirim. Çiçekleri bilmem.”

“Bunlara gl denir, hayatım.”

Odaya geri döndüğünde glleri ambalaj kâğıdından çıkar-mış, yarıya kadar suyla dolu bir vazoya yerleştirmişti. “Onla-rı en iyi nereden görebilirsin?” diye sordu ve küçük ama Neil Hall’deki son odamdan daha büyük ve çok daha aydınlık oda-ya gz gezdirdi. Neil Hall’deki odanın sadece küçük bir tavan penceresi vardı, buradaysa iki büyük pencere birinin elindeki tırmıkla yerdeki yaprakları daha sonra yakmak üzere bir kena-ra yığdığı bakımlı bir çimenliğe aılıyordu. Günlerden cumaydı, takvim 26 Ekim 1951’i gösteriyordu. Kore Savaşı bir yıl, dört ay, bir gündür devam ediyordu.

“Onları en iyi senin elindeyken görüyorum,” dedim. “On-ları en iyi, sen orada dururken görüyorum. Öyle kal ve bırak da sana ve gllere bakayım. Buraya bunun için geldim.”

“Elindeyken” sözcüğünü sarf edince ister istemez Sonny Cottler’m onun hakkında söylediklerini hatırladım ve hem Olivia’ya hem Cottler’a yönelik hiddet dalgası içimde kabarmaya başladı. Ama aynı zamanda penisim de kabardı.

“Sana ne yemek veriyorlar?” diye sordu.

“Jle ve zencefil gazozu. Yarın da salyangoz servisine başla-yacaklar.”

“ok neşelisin bakıyorum.”

Ne kadar da güzeldi! Sonny Cottler’ı nasıl ağzına alabilmiş-ti? Peki, beni nasıl ağzına alabilmişti? Sonny’yle sadece bir kez çıktıysa, onu da ilk randevularında ağzına almış olmalıydı. Onu da! Bu “onu da” tarıfsız bir acı veriyordu bana! “Baksana,” de-dim ve yatak örtüsünü kaldırdım. Cilveyle kirpiklerini kırptı. “Ya birisi odaya girerse ne yaparsınız efendim?”

Bunu söylemiş olmasına inanamadım, ama kendi yaptığım

şeye de inanmamıştım. Beni cesaretlendiren o muydu, onu cesaretlendiren ben miydim yoksa birbirimizi karşılıklı cesaretlendiriyor muyduk?

“Yaran hâlâ açık mı?” diye sordu. “Şu kenardan sarkan tüp, tahliye tüpü mü?”

“Bilmem. Herhalde öyledir.”

“Peki ya dikişlerin?”

“Burası bir hastane. Dikişlerim patlayacaksa burada patlasın.”

Bir yandan parmağıyla penisimi işaret edip erotik hareketlerle salınarak yavaşça yatağa yaklaştı.

Nihayetinde yanıma geldiğinde, “Sen tuhaf birisin, biliyorsun değil mi? Çok tuhafısın,” dedi. “Sandığından çok daha tuhafısın.”

“Apandisitim alındıktan sonra hep tuhaflaşıyorum.”

“Apandisitinin alındıktan sonra aletin hep böyle kocaman mı olur?”

“Hiç şişmaz.”

Kocaman. Kocaman, demişti. Öyle miydi?

Aletimi eline alırken yaramaz bir tavırla “Bunu yapmamalıyız,” diye fısıldadı. “Bu yüzden ikimiz de okuldan atılabiliriz.”

Haklı olduğunu fark edince “O zaman dur!” diye fısıldadım – gerçekten de başımıza gelecek olan buydu: yakalanıp okuldan atılacaktık, o başı önünde Hunting Valley’ye dönecek, ben de askere alınıp öldürülecektim. Ama zaten durmasına gerek yoktu, aslında başlamasına bile gerek kalmadı çünkü menimi havaya püskürterek boşaldım; meni yatak örtülerinin üzerinden yere süzülür, Olivia da tatlı bir sesle “Fırlattım bir ok havaya / Kim bilir düştü nereye” tekerlemesini okurken bana bakan hemşire ateşimi ölçmek için odaya girdi.

Miss Clement adında tombul, gri saçlı, orta yaşlı bu kız kurusu düşünceli, tatlı dilli, o eski moda hemşirelerin ete kemiğe bürünmüş haliydi – hastanedeki genç hemşirelerin aksine kolalı beyaz bir bone bile takıyordu. Ameliyattan sonra ilk kez tuvalete çıkmam gerektiğinde, sürgüyü nazik hareketlerle altıma sürerken alçak sesle “Yardıma ihtiyacınız olduğunda size yardım etmek için buradayım ben, şimdi de bu konuda yardıma ihtiyacınız

var ve utanmanıza hiç gerek yok” diyerek beni rahatlatmış, sonra da ıslak mendille beni temizlemiş, dışkımla dolu sürgüyü altımdan çekmiş ve beni tekrar yatak örtüsünün altına yerleştirmişti.

Kıçımı böyle nazikçe temizleme karşılığında aldığı ödül bu oldu. Peki ya benim ödülüm? Olivia’nın eliyle bana kısaca dokunması karşılığında alacağım ödül Kore’yi boylamak olacaktı. Miss Clement çoktan Dekan Caudwell’le telefonda konuşuyor olmalıydı, o da hemen sonra babamla telefonda görüşecekti. Babamın haberi aldıktan sonra elindeki et satırını, normalde dana gövdelerini yaparak açmak için kullandığı yaklaşık bir buçuk metre kalınlığındaki kasap kütüğünü ikiye ayıracak kadar hiddetle savurduğunu gözümün önünde canlandırabiliyordum.

Miss Clement, “Kusura bakmayın” diye mırıldandı ve kapıyı arkasından çekip kapatarak gözden kayboldu. Olivia hemen banyoya seğırtti ve biri yatak örtüleri biri de benim için olmak üzere iki kâğıt havluyla geri döndü.

Erkeksi bir soğukkanlılık sergilemeye uğraşırken Olivia’ya “Şimdi ne yapacak acaba?” diye sordum.

“Hiçbir şey,” dedi Olivia.

“Kendinden ne kadar da eminsin. Bu konuda tecrübeli olduğun için sanırım?”

“Bunu söylemene gerek yoktu,” dedi kısık bir sesle.

“Özür dilerim. Üzgünüm. Ama bütün bu olanlar benim için çok yeni.”

“Sence benim için yeni değil mi yani?”

“Sonny Cottler’la aranda olanlara ne diyeceksin peki?”

“Bu seni neden ilgilendiriyor anlamadım,” diye yapıştırdı cevabı.

“İlgilendirmez mi?”

“Hayır.”

“Sen her konuda kendinden eminsin,” dedim. “Hemşirenin hiçbir şey yapmayacağını nereden biliyorsun?”

“Çünkü bunu yapmaya utanır.”

“Baksana, sen nasıl böyle oldun?”

“Nasıl?” diye sordu Olivia, artık kızgındı.

“Bu kadar – uzman.”

“Ah evet, uzman Olivia,” dedi yüzünü ekşiterek. “Mennin-ger Kliniğinde de beni böyle çağırırlardı.”

“Ama öylesin. Çok kontrollüsün.”

“Gerçekten böyle düşünüyorsun, değil mi? Dakikada sekiz bin ayrı ruh haline bürünen ben, her bir duygusunu bir kasırga şiddetinde yaşayan ben, tek bir sözcükle, tek bir heceyle yıkılan ben ‘çok kontrollüyüm’ demek? Tanrım, ne kadar da körsün,” dedi ve elindeki havlularla banyoya geri döndü.

Olivia ertesi gün hastaneye otobüsle geldi – her iki yönde elli dakika sürüyordu otobüs yolculuğu– ve odam yine aramızdaki o enfes alışverişe sahne oldu; işimiz bittiğinde Olivia yine etrafı temizleyip kâğıt havluları banyodaki çöp kutusuna atarken, çiçekler taze kalsın diye vazodaki suyu da tazeledi.

Miss Clement artık benimle ilgilenirken tek kelime etmiyordu. Olivia’nın telkinine rağmen, onun kimseye bir şey söylemediğine inanamıyor, olanların bedelini hastaneden çıkıp okula döndüğümde ödeyeceğimi düşünüyordum. Ben de babamın vereceği tepkinin aynını veriyor, hastane odamda Olivia’yla cinsel münasebette bulunurken yakalanmamın kısa sürede tam ölçekli bir felaketle sonuçlanacağına inanıyordum.

Olivia kasap oğlu olmamı büyüleyici bulmuştu. Benim bir kasabın oğlu olmam onun için kendisinin bir doktorun kızı olmasından –ki bence doktor kızı olmak da yabana atılacak şey değildi– çok daha ilgi çekiciydi. Tanıdığım kızların büyük bölümünün babası, tıpkı benimki gibi mahalle esnafı veya kravat ya da alüminyum kaplama ya da hayat sigortası satan satıcı veya tüccarlardı – elektrikçi, tesisatçı vs. Hastanede, ben boşaldıktan neredeyse hemen sonra kasap dükkânı hakkında sorular sormaya başladı; çok geçmeden bu ilgisinin içyüzünü anladım: Ben onun için, sirk çadırında büyümüş bir yılan oynatıcısı veya cambaz oğlu gibi bir şeydim.

“Biraz daha anlat,” dedi. “Daha çok şey bilmek istiyorum.”

“Neden?” diye sordum.

“Çünkü bu tür şeyler hakkında hiç bilgim yok ve çünkü senden çok hoşlanıyorum. Senin hakkında her şeyi öğrenmek istiyorum. Seni sen yapan şeyleri bilmek istiyorum, Marcus.”

"Eh, eğer beni ben yapan bir şey varsa o da kasap dükkânıdır ama sonuçta ortaya çıkan şeyi de tam olarak tanımlayabileceğimi söyleyemem. Kendimi burada bulduğumdan beri kafam çok karışık."

"Orası seni çalışkan biri yaptı. Seni dürüst biri yaptı. Seni şerefli biri yaptı."

"A, öyle mi?" dedim. "Kasap dükkânı?"

"Kesinlikle."

"O zaman sana yağcı adamı anlatayım," dedim. "Onun bana dürüstlüğü giden yolda neler verdiğini anlatayım. Onunla başlayalım."

"Yaşasın. Hikâye zamanı. Yağcı adam ve Marcus'a dürüstlüğü verisi."

Heyecanla güldü. Gıdıklanan bir çocuğun kahkahasına benziyordu gülüşü. Olağanüstü bir tarafı yoktu ama yine de yaptığı diğer her şey gibi beni büyüledi.

"Neyse, yağcı adam her cuma günü dükkâna gelir ve etlerden artan bütün yağı satın alırdı. Muhtemelen bir adı vardır ama bir adının olmaması da mümkün. O bizim için sadece yağcı adamdı. Haftada bir gelir, 'Yağcı adam geldi' der, bütün yağı tarttırır, babama ödeme yapar ve yağı alıp giderdi. Yağı yaklaşık şu kadar yükseklikte, elli beş galonluk sıradan bir çöp kovasında biriktirir, eti keserken yağı o kovaya atardık. Herkesin tıka basa et yediği büyük Yahudi bayramlarından önce adam için en az birkaç kova yağ birikmiş olurdu. Yağcı adamın bize getirisi çok değildi. Belki haftada birkaç dolar, daha fazlası değil. Dükkânımız şehir merkezine giden sekiz numaralı Lyons Meydanı otobüsünün durduğu köşenin hemen yanındaydı. Cuma günleri, yağcı adam yağını aldıktan sonra çöp kovalarını ardında bırakırdı, benim işim de o kovaları temizlemektir. Hatırlıyorum, bir keresinde sınıfımızdaki güzel kızlardan biri bana 'Babanın dükkânının önündeki duraktan geçerken seni gördüm, çöp kovalarını temizliyordun' demişti. Bunun üzerine babama gidip, 'Bu iş benim sosyal hayatımı mahvediyor, artık çöp kovalarını temizleyemem' dedim."

"Kovaları dükkânın önünde mi temizliyordun?" diye sordu Olivia. "Sokakta?"

"Başka nerede temizleyecektim?" dedim. "Bir tahta fırçası, bir kutu temizlik malzemesi alır, temizlik malzemesiyle birlikte bir miktar suyu kovaya boca eder, iyice fırçalardım. İyi temizlenmemiş kovalar çok pis kokardı. Çürük et gibi kokardı. Ama bunları duymak istemezsin."

"İsterim. İsterim."

"Seni görmüş geçirmiş bir kadın sanırdım ama sen birçok bakımdan hâlâ bir çocuksun, değil mi?"

"Elbette. Bu benim yaşımda biri için başarı sayılmaz mı? Başka türlü olmamı mı isterdin? Devam et lütfen. Yağcı adam gittikten sonra kovayı yıkıyordun."

"Evet, bir kova suyu pis kovanın içine boşaltır, fırçayla iyice ovar, pis suyu oluğa boşaltırsın, su oradan kaldırım taşı boyunca akar, sokağın bütün kirini de beraberinde götürür ve nihayet köşedeki kanalizasyon ızgarasından aşağı akar. Sonra bütün bu işlemi bir kez daha tekrarlıyorsun ve kova tertemiz olur."

"Ve böylece," dedi Olivia gülerek –hayır, gülerek değil de, daha çok oltanın ucuna geçirilmiş bir kahkaha yemini küçük küçük dişleyerek– "böyle devam ederse pek fazla kız tavlayamayacağını anladın."

"Evet, bu nedenle patrona dedim ki –dükkânda babama hep patron derdim– 'Patron,' dedim, 'artık bu çöp kovalarını temizleyemem. Okuldaki kızlar buradan geçiyor, otobüse binmek için tam dükkânın önünde duruyor, beni çöp kovalarını temizlerken görüyorlar; ben sonra nasıl gidip de onlara cumartesi akşamı sinemaya gitmeyi teklif edeyim. Patron, bunu yapamam.' O da bana şöyle dedi: 'Utaniyor musun? Neden? Neyden utanıyorsun? Tek utanman gereken şey hırsızlık. Başka hiçbir şeyden utanmamalısın. Senin yaptığın çöp kovalarını temizlemek.'"

"Ne muhteşem," dedi ve bu sefer tümüyle farklı bir kahkaha atarak büyüledi beni, yaşama ve onun bütün beklenmedik albenilerine duyulan aşkla dolu bir kahkahaydı bu. Tam o anda Olivia'nın bütün varlığının o kahkahada saklı olduğu düşünülebilirdi, oysa varlığının saklı olduğu yer bileğindeki yara iziydi. Ben küçükken babamın yanında çalışan Big Mendelson'ı anlattığımda da, öyküyü neşeyle dinledi ve "muhteşem" buldu. "Big Mendelson'ın ağzı çok bozuktur" dedim. "Dükkânın arka tarafın-

da, buzhanede çalışması gerekiyordu, ön tarafta tezgâhta değil. Ben yedi veya sekiz yaşındaydım ve bütün o müstehcen şakaları ve Big Mendelson lakabı nedeniyle dünyanın en komik adamı olduğunu düşünürdüm. Nihayetinde babam onu kovdu.”

“Big Mendelson ne yaptı da babam onu kovdu?”

“Perşembe günleri,” dedim “babam sabah saatlerinde tavuk pazarından dükkâna gelir, satın aldığı bütün tavukları bir kenara istif ederdi; müşteriler hafta sonu için istedikleri tavuğu seçerdi. Babam onları bir masanın üzerinde istiflerdi. Her neyse, Mrs. Sklon adında bir müşterimiz masadan bir tavuk alır, önce ağzını sonra da kıcını koklardı. Sonra bir başka tavuk alır onun da ağzını sonra da kıcını koklardı. Bunu her hafta yapardı ve o kadar sık tekrarlardı ki bir gün Big Mendelson kendine hâkim olamayıp kadına ‘Mrs. Sklon bu teftiştten siz geçebilir miydiniz acaba?’ dedi. Kadın o kadar kızdı ki, tezgâhtan bir bıçak kapıp ‘Eğer bir daha benimle böyle konuşursan seni bıçaklarım’ dedi.”

“Baban bu yüzden mi kovdu onu?”

“Kovmak zorundaydı. Daha önce de buna benzer şeyler söylemişti. Ama Big Mendelson Mrs. Sklon konusunda haklıydı. Mrs. Sklon beni bile çok zorluyordu ki ben o zamanlar dünyanın en uslu, en efendi çocuğuydum.”

“Bundan hiç kuşku duymadım,” dedi Olivia.

“Öyle ya da böyle, öyleydim.”

“‘Öyleyim’ demelisin. Öylesin.”

“Mrs. Sklon beni kızına ayarlamak istemeyen tek müşteriydi. Mrs. Sklon’u kandıramadım,” dedim. “Onu kimse kandıramazdı. Siparişlerini evine ben götürürdüm. Ne zaman siparişi götürsem her şeyi teker teker incelerdi. Hep bir sürü şey sipariş etmiş olurdu. Siparişi torbadan çıkarır, yağlı kâğıdı açar, her şeyi dışarı çıkarır ve eksik olmadığından emin olmak için tartardı. Orada durup bu gösteriyi izlemek zorunda kalırdım. Hep acelem olurdu çünkü siparişleri olabildiğince hızlı dağıtıp top oynamak için okul bahçesine gitmek isterdim. Bir süre sonra siparişini götürdüğümde evin arka tarafından dolanıp arka kapının en üst basamağına bırakmaya, kapısını bir kez çalıp arkama bile bakmadan kaçmaya başladım. Ama o beni hep yakaladı. Her seferinde yakaladı. ‘Messner! Marcus Messner! Kasabın oğlu! Hemen buraya

gel!" Mrs. Sklon'un yanında kendimi hep çok canlı hissederdim. Big Mendelson'la beraberken de böyle hissederdim. Gerçekten, Olivia. Kasaptaki insanların yanında böyle hissederdim. O kasap dükkânında olmaktan büyük keyif alırdım." Ama, diye düşündüm, babam yersiz endişelerinin tutsağı olmadan önce.

"Bu kadının, Mrs. Sklon'un -adı bu muydu?- mutfağında tartısı mı vardı?" diye sordu Olivia.

"Mutfağında, evet. Ama gerçek bir tartı değildi. Bebek tartısıydı. Ayrıca, bir kez bile ette eksik bulamadı. Buna rağmen eti hep tartar, kaçmaya çalıştığımda beni hep yakalardı. Bu kadından hiç yakamı kurtaramadım. Bana bir çeyreklik bahşiş verirdi. Çeyreklik iyi bir bahşiş sayılır. Genelde beş sent ya da on sent bahşiş alırdım."

"Pek mütevazı koşullarda yaşamışsın. Tıpkı Abe Lincoln gibi. Tokgözlü Marcus."

"Açgözlü Olivia."

"Peki, etin karneyle dağıtıldığı savaş zamanında durum nasıldı? Karaborsa? Baban karaborsada iş yaptı mı?"

"Mezbaha sahibine rüşvet verdi mi? Evet, verdi. Bazen müşterilerinin et almak için yeterli damgası olmazdı ve evde misafir ağırlayacaklarında ya da aileleri yemeğe geleceği zaman babam onlara et vermek isterdi, bu nedenle her hafta mezbaha sahibine biraz nakit para verir ve karşılığında daha fazla et alırdı. Öyle çok zor değildi anlayacağın. Bu kadar kolaydı. Ama bunun dışında hiçbir zaman yasaları çiğnemedi. Sanırım yaşamı boyunca çiğnediği tek yasa buydu ve o günlerde hemen herkes bu yasa-yı çiğnerdi. Bilirsin, koşer etin üç günde bir yıkanması gerekir. Babam bir kova su ve bir elbise fırçasıyla eti yıkardı. Bizimki dini kuralları harfiyen yerine getiren bir aile olmasa da, Yahudi mahallesinde yaşayan Yahudi bir aileydik ve üstüne üstlük koşer kasap dükkânımız vardı, bu nedenle Yahudi bayramlarında dükkânı kapatırdık. Babamın anlattığına göre, bir bayram günü bunu yapmayı unutmuş. Hamursuz bayramı, misal pazartesi ve salı günlerine denk geliyordu ve babam eti önceki cuma yıkamıştı. Eti tekrar yıkamak için pazartesi veya salı günü dükkâna gelmesi gerekiyormuş ve bu sefer bunu yapmayı unutmuş. Kimse unuttuğunu bilmesede o biliyordu ve o eti kimseye satmaya-

çaktı. Eti Bergen Caddesi'ndeki koşer olmayan kasap dükkânının sahibine, Mueller'e zararına satmış. Sid Mueller. Ama müşterilere satmamış. Bunun yerine, zarar etmiş."

"Sen de dürüst olmayı dükkânda, onun yanında çalışırken mi öğrendin?"

"Muhtemelen. Ondan kötü bir şeyler öğrendiğimi hiç söyleyemem, orası kesin. Bu imkânsız."

"Şanslı Marcus."

"Öyle mi düşünüyorsun?"

"Öyle olduğunu biliyorum," dedi Olivia.

"Bir doktorun kızı olmak nasıl bir şey, anlatsana."

"Anlatacak bir şey yok," derken yüzünün rengi attı.

"Sen-" Devam etmeme izin vermedi.

"Biraz nezaket göstermelisin" dedi buz gibi bir tavırla; yüzü, içindeki bir düğme kapatılmış ya da bir fiş prizden çekilmiş gibi -kasvet, bir fırtına hızıyla içine yayılmış gibi- tamamen ifadesizleşti. Ve benim huzurumda ilk kez, güzelliği de ortadan kayboldu. Yok oldu. Oyunbazlığı, albenisi aniden kayboldu, kasap dükkânı öykülerinin eğlendiriciliği kayboldu ve bunların yerini, onun hakkında daha fazla şey öğrenmek istediğim anda korkunç, hastalıklı bir solgunluk aldı.

Umurumda değilmiş gibi davranmaya çalıştım ama sarsılmıştım, o kadar sarsılmıştım ki, o anı, hemen orada hafızamdan silmeye uğraştım. Başım deli gibi dönene kadar kendi etrafımda döndürölüp durmuşum gibi hissediyordum ve ona yanıt verebilmem için tekrar dengemi bulmam gerekiyordu. "Nezaket istiyorsan, nezaketli olurum," dedim.

Ama halimden memnun değildim; daha biraz önce ne kadar mutluydum, sadece Olivia'ya kahkaha attırdığım için değil, babamı bir zamanlar olduğu haliyle -eskiden hep olduğu gibi- hatırladığım için, tehlikelerin henüz baş göstermediği, o istikrarlı günlerdeki, herkesin kendini güvende ve evinde hissettiği o günlerdeki haliyle hatırladığım için mutluydum. Babamı sanki hâlâ öyleymiş gibi, hayatımız birdenbire tuhaf bir hal almamış gibi hatırlamıştım. Hatırladığım babam kesinlikle çaresiz değildi - o hatıralarda babam asla ve kata baskıcı olmayan, insanı rahatlatan bir tavırla işini gören bir patrondur ve ben, onun çocuğu

ve vârisi olan ben kendimi onun yanında şaşılacak derecede özgür hissediyordum. Ona bir doktorun kızı olmanın nasıl bir şey olduğunu sorduğumda neden bana yanıt vermemiştii? İlk başta o ânı hafızamdan sildim ama daha sonra geri geldi ve aklıma takılıp kaldı. Bahsetmek istemediğı şey anne babasının boşanması mıydı? Yoksa daha kötü bir şey miydi? "Nezaket göster." Neden? Ne demek istemişti?

Pazar günü öğlene doğru annem geldi, baş başa sohbet etmek için koridorun sonundaki kış bahçesine gittik. Anneme sağlığıma kavuştuğumu, şimdiden birkaç adımdan fazla yürüyebildiğimi ve genelde kendimi ne kadar iyi hissettiğimi göstermek istiyordum. Onu burada, New Jersey'den uzakta, ülkenin ona yabancı bir bölgesinde görmek beni çok heyecanlandırmıştı –daha önce hiç benzer bir durumda olmamıştık– ama Olivia geldiğinde ikisini tanıştırmam gerekeceğini ve gözünden hiçbir şey kaçmayan annemin Olivia'nın bileğindeki yara izini göreceğini, bana yanıtını henüz bilmediğim bir soruyu, intihara teşebbüs etmiş bir kızla ne işim olduğunu soracağını biliyordum. Bu soruyu kendime saat başı soruyordum. İlk başta Olivia'ya annemin geleceğı gün ziyarete gelmemesini söylemeyi düşündüm. Ama zaten aptal gibi Cottler'ın aletini ağzına aldığını üstü kapalı söyleyerek onu yeterince incitmiş, üstüne üstlük hiçbir art niyetim olmadan bir doktorun kızı olmanın nasıl bir şey olduğunu bana anlatmasını istemiştim. Onu tekrar incitmek istemediğimden kesilmiş bileğini annemin keskin bakışlarının görüş mesafesinden uzak tutmak için bir girişimde bulunmadım. Hiçbir şey yapmadım –yani, tam da yapmamam gereken şeyi yaptım. Bir kez daha.

Annem bütün gece süren tren yolculuğundan –ve devamındaki bir saatlik otobüs yolculuğundan– dolayı bitkin durumdaydı ve en fazla birkaç ay önce geride bıraktığım annemden çok daha yaşlı, çok daha bitkin bir anneyle karşılaştım. Onda görmeye alışık olmadığım bir bezginlik kırışıklıklarını derinleştirmiş, yüz hatlarına hâkim olmuş ve cildinin bütün katmanlarına kazınmış gibiydi. Onu iyi olduğuma ikna etmeye –kendimi de onun iyi durumda olduğunu ikna etmeye– çalışsam ve Winesburg'deki yaşamdan bütünüyle ne kadar memnun ol-

duğum konusunda yalan söylesem de, hiç ona özgü olmayan öyle bir hüznü yayıyordu ki etrafına, nihayetinde “Anne, benim haberdar olmadığım bir sorun mu var?” diye sormak zorunda hissettim. “Haberdar olduğun bir sorun var. Baban,” dedi ve ağlamaya başlayarak beni daha da sarstı. “Babanın çok ciddi bir sorunu var ve ne olduğunu bilmiyorum.”

“Hasta mı? Bir şeyi mi var?”

“Markie, sanırım baban aklını kaçırıyor. Bu haline başka ne denir, bilmem. Telefonda seninle operasyonun hakkında konuşurken nasıldı, gördün değil mi? Artık her konuya öyle tepki veriyor. Ailenin karşılaştığı her zorlukla başa çıkabilen, dükkândaki her sıkıntıya göğüs geren, müşterilerin en beterine bile sabırla yaklaşan baban – dükkânın soyulduğu ve hırsızların onu buzhaneye kilitledikten sonra kasayı boşalttığı zaman bile ‘Parayı yerine koyabiliriz. Tanrıya şükürler olsun ki bize bir şey olmadı’ demişti, hatırlarsın. Böyle bir şey söyleyebilen, buna *inanabilen* o adam şimdi milyonlarca derde gark olmadan adım atamaz halde. Abe savaşta ölünce Muzzy amcanı ve Hilda yengeni ayakta tutan, Dave savaşta öldüğünde Shecky amcanı ve Gertie yengeni ayakta tutan, bugüne kadar Messner ailesini yaşanan bütün trajedilere inat bir arada tutan o adamı şimdi sadece kamyonetini sürerken bir görsen. Bütün yaşamı boyunca Essex County civarında araba kullandı ama şimdi, siparişleri kamyonetle dağıtırken, yolda karşısına çıkan herkese manyağın tekiymiş gibi davranıyor. ‘Bak şu herife – ne yapıyor öyle? Şu kadını gördün mü – deli mi ne? İnsanlar neden sarı ışıkta geçiyor? Ezilmek mi istiyorlar, torunlarının büyüüp okula gittiğini ve evlendiğini görmeden ölmek mi istiyorlar?’ Akşam yemeğini hazırlayıp önüne koyuyorum ve sanki onu zehirleyeceğimden korkar gibi yemeği koklayıp duruyor. Gerçekten. ‘Taze mi bu? Koklasana bir’ diyor. Benim pırıl pırıl mutfağında bizzat hazırladığım yemeği, bozuk olduğundan, kendisini zehirleyeceğinden şüphelendiği için yemiyor. İkimiz masaya oturuyoruz, ben yemeğimi yerken o kendi yemeğini yemiyor. Korkunç bir durum. Tek bir lokma yemedi orada oturup nalları dikip dikmeyeceğimi görmek için bekliyor.”

“Dükkânda da böyle mi davranıyor?”

“Evet. Hep bir şeylerden korkuyor. ‘Müşterilerimizi kaybediyoruz. Süpermarket bizi batıracak. Kaliteli malları birinci kalite mal diye satıyorlar, ben sanki anlamıyorum. Müşterilerin malını eksik tartıyorlar, tavuğun yarım kilosunu on yedi sente satıyorlar, sonra da müşteriye arkalarını dönüp tartıyı yirmi sent gösterecek şekilde ayarlıyorlar. Onların nasıl iş yaptığını bilmem mi ben, müşteriye kandırdıklarından adım gibi eminim –’ İşte gece gündüz demeden böyle konuşuyor tatlım. Evet, işlerin pek iyi durumda olmadığı doğru ama Newark’ta kimsenin işi iyi gitmiyor ki. İnsanlar banliyölere taşmıyor, esnaf da onların peşinden gidiyor. Bizim semtimiz büyük bir değişimden geçiyor. Newark artık savaş zamanındaki Newark değil. Şehirde yaşayan birçok insanın durumu aniden zorlaştı ama yine de açlıktan öldüğümüz söylenemez. Karşılamanız gereken masraflarımız var ama kimin yok ki? Ben tekrar çalışıyor olmaktan şikâyet ediyor muyum? Hayır. Asla. Ama baban öyle yapıyormuşum gibi davranıyor. Siparişleri son yirmi beş yıldır yaptığım gibi hazırlayıp paketliyorum ama bana ‘Öyle yapmayacaksın – müşteriler öyle istemiyor! Eve gitmek için acele edip baştan savma paketliyorsun!’ diyor. Telefonda sipariş alışımından bile şikâyetçi. Müşteriler benimle konuşmayı, siparişlerini bana vermeyi seviyor çünkü ben onlarla ilgileniyorum. Ama şimdi de müşterilerle çok fazla konuştuğumu söylüyor. Artık müşterilere iyi davranmam bile sabrını taşıyor! Telefonda müşterinin siparişini alırken ‘A, demek torunlarınız ziyarete gelecek. Ne güzel. Okula gitmekten memnunlar mı?’ diyorum ve baban hemen diğer telefonun ahizesini kaldırıp müşteriye ‘Karımla çene çalmak istiyorsanız gece arayın, iş saatinde değil’ diyor ve telefonu yüzüne kapatıyor. Eğer bu böyle giderse, böyle yapmaya devam ederse, aklını yitirmiş biri gibi siyanür izine rastlamak için bezelyeleri çatalıyla tabakta gezdirmesini izlemeye devam etmek zorunda kalırsam... Tatlım, kişilik değişmesi dedikleri şey bu mu yoksa babanın başına daha önce korkunç bir şey mi gelmiş? Bu yeni bir şey mi – bu olabilir mi? Birdenbire? Elli yaşındayken? Yoksa bu uzun zamandır içinde saklı olan ve şimdi ortaya çıkan bir şey mi? Ben bunca zamandır bir saatli bombayla mı yaşıyordum? Tek bildiğim, bir şeylerin kocamı farklı bir insana dönüştürdüğü. Benim

sevgili kocamı... Ve ben şimdi onun bir kişi mi yoksa birbirinden tümüyle farklı iki kişi mi olduğunu ayırt edemiyorum!"

Sustu ve yine gözyaşlarına boğuldu; benim hiç ağlamayan, hiç sarsılmayan annem, geçkin müşterilerle anlaşabilmek için babamdan İbranice öğrenmiş, İngilizcesi mükemmel, Amerika doğumlu bir kız olan, South Side Lisesi mezunu ve okulda ticaret dersi almış olan, bir büroda masa başında muhasebeci olarak çalışabilecekken babamın yanında dükkânda çalışmak için kasaplık yapmayı ve et hazırlamayı öğrenmiş olan, sarsılmaz güvenirliliği, makul sözleri ve tutarlı düşünceleriyle sorunsuz çocukluğumu güven duygusuyla dolduran annem ağlamaya başladı. Nihayetinde yine muhasebeci olmuştu – *diğer birçok şeyin yanı sıra* muhasebeci de olmuştu demek daha doğru olur; bütün gün dükkânda çalıştıktan sonra eve gelip geceleri dükkânın hesaplarını tutar, her ayın son günü, zemininde "Messner Koşer Etleri" yazan, sol üst köşesinde küçük bir inek, sağ üst köşesinde de bir tavuk resmi olan özel basım fişlerle faturaları tanzim etmekle uğraşırdı. Küçük bir çocuk için özel basım fişlerin üzerindeki bu resimlerden ve ikisinin metanetinden daha güven verici bir şey olabilir mi? Bir zamanlar, takdire şayan, düzenli, çalışkan ve dayanışma içinde oldukları her halinden belli bir aileydik ama artık babam her şeyden korkuyordu, annemse "kişilik değişimi" adı verilebileceğinden emin olamadığı bir şey nedeniyle kederlenmekten aklını kaçırmak üzereydi – bense evden arkama bakmadan kaçmıştım.

"Bütün bunları bana anlatsaydın keşke," dedim. "Bu kadar çığırından çıktığını neden bana söylemedin?"

"Canını sıkmak istemedim. Zaten derslerinle uğraşıyordun."

"Sence bütün bunlar ne zaman başladı?"

"Evin kapısını kilitleyip seni içeri almadığı gece, işte o zaman başladı. O gece her şey değişti. O gece sen eve gelmeden onunla nasıl kavga ettiğimden haberin yok. Sana hiç anlatmadım. Onu daha da küçük düşürmek istemedim. 'Kapıyı iki kez kilitleyince eline ne geçecek?' diye sordum ona. 'Oğlunun eve girmesini istemiyor musun gerçekten, kapıyı bu nedenle mi iki kez kilitliyorsun? Ona bir ders verdiğini zannediyorsun,' dedim. 'Ya o *sana* bir ders verirse ve gidip başka bir yerde uyursa ne

yapacaksın? Çünkü, kapının önünde bırakıldığını gören akli ba-
şında bir insanın yapacağı şey budur – soğukta durup zatürre
olmayı beklemez. Gider, sıcak ve hoş karşılandığı bir yer bulur.
Görürsün, bir arkadaşına gidecek. Stanley'ye gidecek. Alan'a gi-
decek. Onların anne babası da onu evlerine alacak. Öyle hiçbir
şey yapmadan orada dikilmeyecek, Markie öyle bir şey yapmaz.'
Ama baban geri adım atmadı. 'Bu saatte nerede olduğunu ne-
reden bileyim? Geneleve gitmediğini nereden bileyim?' Yatakta
yan yana uzanıyorduk ve haykırarak bana bunları soruyordu –
bana oğlumun geneleve gidip gitmediğini soruyordu. 'Tam da
şu anda hayatını mahvetmediğini nereden bileyim?' diyordu.
Onu kontrol edemedim ve sonuçta olanlar oldu."

"Ne oldu?"

"İşte sen Ohio'dasm, o da evin içinde dört dönerek söyleni-
yor, 'Neden apandisitini evden beş yüz mil uzaklıkta bir hasta-
nede aldırıyor? New Jersey'de apandisit ameliyatı yapan hastane
mi yok? Dünyanın en iyi hastaneleri burada, bu eyalette! Zaten
neden oraya gitti ki?' diye bağırıyor. Korku Marcus, her bir göze-
neğinden sızan korku, her bir gözeneğinden sızan öfke... ve bu-
nun nasıl önüne geçeceğim konusunda en ufak bir fikrim yok."

"Onu bir doktora götür, anne. Onu, New Jersey'deki o mü-
kemmell hastanelerden birine götür ve neyi olduğunu bulmaları-
nı sağla. Belki oradakiler onu sakinleştirecek bir şeyler verebilir."

"Bu durumla dalga geçme, Markie. Babanla dalga geçme. Bu
olanların hepsi bir trajedinin alameti."

"Ama ciddiylim. Anladığım kadarıyla bir doktora görünme-
si gerekiyor. *Birine* görünmesi gerekiyor. Bütün bunların senin
omuzlarına binmesi doğru değil."

"Ama baban hâlâ bildiğin baban. Baş ağrıyla aspirin al-
maz. Asla pes etmez. Şu öksürüğü için bile bir doktora görün-
medi. Ona kalırsa insanlar çok nazlı. 'Sigara içtiğim için öksü-
rüyorum' diyor ve böyle diyerek sorunu çözdüğünü zannediyor.
'Babam da ölene kadar sigara içti. Ben de kendimi bildim bileli
sigara içiyorum. Shecky, Muzzy ve Artie hayatı boyunca sigara
içti. Messner'lar sigara içer. Kaburgadan pırzola çıkarmayı öğ-
renmek için doktora görünmeye ihtiyacım yok, bana sigara ko-
nusunda nutuk çekecek bir doktora ihtiyacım yok.' Yanına yakla-

şan herkese korna çalmadan trafiğe çıkamıyor, korna çalmasına gerek olmadığını söylediğimde bana ‘Gerek yok mu? Delirmiş adamlar yollarda araba kullanırken korna çalmaya gerek yok mu?’ diye bağırıyor. Artık dayanamıyorum.”

Annemin iyi olmasını ne kadar istesem de, onun bu kadar sarsıldığını görmek beni ne kadar rahatsız etse de –o, evimizin güven kaynağı ve ana direği, kasap dükkânının tezgâhında elindeki kasap satırıyla en az babam kadar ustalıkla çalışan annemdi– onu dinlerken Winesburg’de oluşumun nedenini hatırladım. Şapeli unut, Caudwell’i unut, Dr. Donehower’ın vaazlarını ve bir manastıra yakışır kapı kilitleme saatlerini ve buradaki saçma sapan şeylerin hepsini unut – hepsine göğüs ger ve işini hallet. Çünkü evden ayrılarak hayatını kurtardın. Onun hayatını kurtardın. Çünkü çenesini kapatması için gerekirse onu vuracaktım. Anneme yaptıkları yüzünden onu şimdi de vurabilirdim. Ama kendine yaptıkları daha da kötüydü. Elli yaşında deliren ve bu haliyle sadece karısının yaşamını mahvedip oğlunun yaşamını tamir edilemez biçimde değiştirmekle kalmayan, kendi yaşamını da harap eden biri nasıl vurulur ki?

“Anne, onu Dr. Shildkret’e götürmen lazım. Dr. Shildkret’e güvenir. Dr. Shildkret’e gözü kapalı kefil olur. Bir de Dr. Shildkret’in ne diyeceğini duymak lazım.”

Şahsen Shildkret’i takdir etmez, düşüncelerini hiç beğenmezdim; doktorumuz olmasının tek nedeni babamın ilkokul arkadaş olması ve Newark’un gecekondu mahallesinde meteliksiz halde büyümüş olmasıydı. Shildkret’in babası “tembel bir teres” annesi de, babamın iyi niyetli yorumuna göre bir “azize” gibi ezelden beri ıstırap çeken bir kadın olduğundan gerzek oğulları da aile doktorumuz olmuştu. Vay halimize! Ama Shildkret’ten başka kimi ya da neyi tavsiye edeceğimi bilmiyordum.

“Gitmez,” dedi annem. “Ben gitmeyi önerdim. Gitmeyi reddediyor. Onun bir sorunu yokmuş – bir sorunu olan dünyanın geri kalanıymış.”

“O zaman Shildkret’e *sen* git. Ona neler olduğunu anlat. Ne diyeceğine bir bak. Belki o babamı bir uzmana gönderebilir.”

“Yanından geçen her arabaya korna çalmadan Newark’ta araba sürme uzmanı mı? Hayır. Bunu babana yapamam.”

"Ne yapamazsın?"

"Onu Dr. Shildkret karşısında böyle küçük düşüremem. Gidip arkasından konuştuğumu öğrenirse mahvolur."

"Bunun yerine seni mi mahvetsin? Şu haline bir bak. Enkaz haline gelmişsin. Tanıdığım en güçlü insan olan sen bir enkaz haline gelmişsin. O evde onunla birlikte bir gün daha geçirseydim ben de aynen senin gibi bir enkaz haline gelecektim."

"Hayatım," -elimi tuttu- "hayatım, yapsam mı? Yapabilir miyim? Bunca yolu sana sormak için geldim. Bu konuda konuşabileceğim tek insan sensin."

"Neyi yapabilir misin? Ne soruyorsun?"

"O kelimeyi söyleyemiyorum."

"Hangi kelimeyi?" diye sordum.

"Boşanma." Sonra, elini elimden ayırmayarak ağzını kapattı. Bizim Yahudi muhitimizde boşanmanın lafı olmazdı. Bana göre, Yahudi âleminde boşanma diye bir şey yoktu. Boşanma utanç vericiydi. Boşanma bir rezaletti. Boşanarak bir aileyi parçalamak düpedüz suçtu. Büyürken, arkadaşlarım ya da okul arkadaşlarım ya da ailemin arkadaşları arasında annesi babası boşanmış ya da ayyaş ya da köpek sahibi olan kimse yoktu. Ben üçünün de iğrenç olduğunu düşünecek şekilde yetiştirilmiştim. Annem bana gidip bir danua köpek aldığını söylese en az bu kadar şaşırırdım.

"Anneciğim, titriyorsun. Şoka girdin." Ben de şoka uğramıştım. Bunu *yapar mıydı?* Neden yapmasındı ki? Ben Winesburg'e kaçmıştım - o neden boşanmasındı? "Yirmi beş yıldır onunla evlisin. Onu seviyorsun."

Başını sert bir biçimde salladı. "Sevmiyorum! Ondan nefret ediyorum! O arabayı sürüp bana kendi dışında herkesin ne kadar hatalı olduğunu bağırarak anlatırken yanında oturuyor ve bütün yüreğimle ondan nefret ediyor ve tiksiniyorum!" Bu coşkunuğu ikimizi de şaşkına döndürdü. "Bu doğru değil," dedim. "Şimdi sana doğruymuş gibi gelse bile, bu kalıcı bir durum değil. Şimdi ben evde olmadığım ve sen onunla bir başına kaldığın ve ne yapacağını bilemediğin için böyle hissediyorsun. Lütfen gidip Dr. Shildkret'le bir görüş. En azından bir adım atmış olurdun. Ona akıl danış."

Dr. Shildkret'in "Adam haklı. İnsanlar artık doğru düzgün araba kullanmıyor. Bunu ben de fark ettim. Bu günlerde arabınıza binince yaşamınızı da riske atıyorsunuz," demesinden korkmuyor değildim. Shildkret salağın tekiydi, kötü bir doktordu ve apandisitimin onun olmadığı bir yerde patlaması benim açımdan şanstı. Lavman yaptırmamı tavsiye edip beni öldürebilirdi. Beni öldürebilirdi, işte bunu babamdan kapmıştım. Tek düşünebildiğim, nelerin yaşamıma mal olabileceğiydi. *Sen tuhaf birisin, biliyorsun değil mi? Çok tuhafsin. Sandığından çok daha tuhafsin.* Olivia birinin tuhaf olup olmadığını hemen anlardı, değil mi?

"Bir avukatla görüşeceğim," dedi annem.

"Hayır."

"Evet. Görüştüm bile. Bir avukatım var," dedi, "İflas ettim," ya da "Lobotomi yaptıracağım" diyen biri gibi çaresizce. "Kendi başıma gittim," dedim. "Artık o evde babanla birlikte yaşamam. Onunla birlikte dükkânda çalışmam. Onunla birlikte arabaya binemem. Artık o yatakta onun yanında yatamam. Onu bu halde yanımda istemiyorum – yanında uzanamayacağın kadar öfkeli biri oldu. Beni korkutuyor. Sana işte bunu söylemek için buraya geldim."

Artık ağlamıyordu. Birdenbire yine kendisi olmuştu, mücadele etmeye hazırdı ve bunu yapmaya gücü vardı, evde kalsaydım bunların hiçbirinin olmayacağını bilen bense ağlamak üzereydim.

Kasaplık kas gücü gerektirir ve annem oldukça kaslıydı, ben ağlarken bana sarılınca kaslarının gücünü hissettim.

Kış bahçesinden odama döndüğümüzde –yolda rastladığımız Miss Clement, azizeliğine yaraşır bir nezaketle gözlerini bizden kaçırdı– Olivia birkaç dakika önce yanında getirdiği yeni bir çiçek buketini vazoya yerleştirmiş düzeltiyordu. Bulduğu ikinci vazoya doldurduğu suyla ıslanmasın diye kazağının kollarını kıvrırmıştı ve Miss Clement'i sessizliğe gömmüş olan elinin, yan odalardaki insanların yüksek sesle konuşma yaşağına uyduğu bir hastanenin odasında ahlaksız amaçlarımızı gerçekleştirmemizi sağlayan elinin bileğindeki yara izi işte gözler önündeydi.

Şimdi Olivia'nın yara izi, sanki sadece birkaç gün önce kendini kesmiş gibi gözüme batıyordu.

Çocukken babam beni bazen Newark'm Ironbound bölgesi, Astor Caddesi'ndeki mezbahaya götürürdü. Bergen Caddesi'nin en ucundaki tavuk pazarına da götürmüştü. Tavuk pazarında tavukların nasıl öldürüldüğünü görmüştüm. Yüzlerce tavuğu koşer kuralları uyarınca nasıl öldürdüklerini görmüştüm. Önce, babam istediği tavukları seçerdi. Tavuklar kimileri beş kat yüksekliğindeki kafeslerde olurdu ve birini çekip almak için kafese elini uzatır, tavuk onu ısırmasın diye kafasını sıkıca tutar ve göğüs kafesini yoklardı. Göğüs kafesi oynaksa bu, tavuğun genç olduğu ve kartlaşmadığı anlamına gelirdi; göğüs kafesi sertse tavuk olasılıkla yaşlı ve kart olurdu. Derisini görebilmek için tavuğun tüylerine de üflerdi – etinin sarı renkte, biraz yağlı olmasını tercih ederdi. Seçtiği tavukları oradaki kutulardan birine koyardı, sonra da *şoket* adı verilen kasap gelip tavukları dini kurallara uygun biçimde keserdi. Kasap önce tavuğun boynunu geriye doğru iterdi –kırmadan, bir kavis çizecek biçimde arkaya eğer, ne yaptığını görebilmek için belki boynundaki bir iki tüyü yolardı– sonra da jilet gibi keskin bıçağıyla hayvanın boğazını keserdi. Tavuğun koşer olması için boğazını tek bir öldürücü darbeye kesmesi gerekirdi. İlk gençliğimde tanık olduğumu hatırladığım en tuhaf sahnelerden biri de koşer olmayan tavuk kesimiydi, bu kesimde tavuğun kafası doğrudan gövdesinden ayrılırdı. Çıt! Cup! Sonra kafasız tavuk bir huniye baş aşağı yerleştirilirdi. Altı ya da yedi huni bir daire oluşturacak biçimde dizilmiş olurdu. Hayvanların kanı oradan büyük bir fıçıya akardı. Bazen tavukların bacakları hâlâ hareket eder, arada bir bir tavuk huniden kayarak düşer ve rivayete göre kafasız haliyle etrafta koşturmaya başlardı. Bazıları bir duvara toslasa da yine de koşarlardı. Koşer tavuklar da huniye yerleştirilirdi. Kan akıtma, itlaf etme – babam bu şeylere alışıktı ama ben, her ne kadar belli etmemeye çalışsam da çok sarsılırdım. O zamanlar küçük bir çocuktum, altı, yedi yaşlarındaydım ama işimiz buydu ve kısa sürede bu işin pis bir iş olduğunu kabullendim. Hayvanların koşer kesildiği mezbahada da durum aynıydı, orada da kanın iyice akıtılması gerekirdi. Koşer olmayan mezbahalarda hayvan vurulabilir, bayılabilir, nasıl istenirse

öyle öldürülebilirdi. Ama hayvanın koşer olması için ölene kadar kanının akıtılması gerekirdi. Bir kasabın küçük oğlu olarak hayvan kesiminin nasıl yapıldığını öğrendiğim günlerde, hayvanın kanını akıtmak için gövdesini bacağından sarkıtırlardı. Önce arka ayaklara bir zincir dolayarak hayvanı zapt ederlerdi. Zincir aynı zamanda bir kaldıraç görevi de görürdü ve onun yardımıyla hayvanı çabucak havaya kaldırıp baş aşağı sallandırırldı ki bütün kanı üst gövdeye ve kafasına toplansın. Bundan sonra hayvan kesime hazır olurdu. İşte o zaman kafasında takkeyle *şoket* sahne alırdı. *Şoket* küçük bir tür girintide oturur –Astor Caddesi’ndeki mezbananın şoketi öyle yapardı– hayvanın kafasını alıp dizlerine yatırır, oldukça büyük bir bıçağı eline aldıktan sonra bir bereket duası okur ve hayvanın boğazını keserdi. Eğer tek bir darbeye hayvanın nefes borusunu, yemek borusunu ve şahdamarını ayırıp omurgasını kesmemeyi başarırsa hayvan hemen ölür ve koşer sayılırdı; eğer bir iki bıçak darbesi gerekli olursa veya hayvan hastalıklı veya sakatsa ya da bıçak yeterince keskin değilse ya da omurgasına hafifçe de olsa bıçak değerse hayvan koşer sayılmazdı. *Şoket* hayvanın boğazını bir kulağından öbür kulağına kadar yarar ve bütün kanı akana kadar asılı bırakırdı. Hayvanın kam atardamarlarından oluklu beton zemine öyle hızla boşalırdı ki, sanki *şoket* kanla dolu bir kovayı, kanla dolu birçok kovayı bir anda zemine boca etmiş gibi olurdu. *Şoket* ayağında lastik botlarla, zemindeki oluğa rağmen bileklerine kadar kana batmış halde ayakta dururdu – ben bütün bunları küçük bir çocukken gördüm. Bunlara defalarca şahit oldum. Babam bunu görmemin önemli olduğunu düşünürdü – şimdi benim adıma her şeyden korkan ve her ne nedenleyse kendi adına da korkan babam. Anlatmaya çalıştığım şey şu: Olivia’nın yapmaya çalıştığı şey de buydu, bedenindeki kanın tümünü boşaltarak koşer kurallarına göre kendini öldürmeye çalışmıştı. Başarılı olsaydı, tek bir mükemmel jilet darbesiyle işini bir uzman gibi tamamına erdirmiş olsaydı, kendini haham kurallarına göre koşer yapmış olacaktı. Olivia’nın sırrını açığa vuran yara izi, kendini katletme ritüelinden kalmaydı.

Uzun boyumu annemden almıştım. Annem iri, yapılı bir kadındı; boyu neredeyse bir seksen santimetreydi, sadece babamdan değil, mahallemizdeki bütün annelerden daha uzundu.

Koyu renk gür kaşları ve kalın telli gri saçlarıyla (ve dükkânda çalışırken kana bulanmış beyaz önlüğü altına giydiği kaba, gri renk giysileriyle), İkinci Dünya Savaşı sırasında ilkokulumuzun koridor duvarlarında asılı duran, Amerika'nın okyanus ötesindeki müttefiklerinin propaganda posterlerindeki Sovyet kadını kadar ikna edici bir emekçi portresi çiziyordu. Olivia narin ve beyaz tenli bir kızdı ve en az bir yetmişlik boyuyla annemin yanında minyon kalıyordu, bu nedenle, kan kaplı önlüğüyle kılıç kadar keskin upuzun bıçakları ustalıkla kullanıp ağır buzhane kapısını açıp kapamaya alışkın olan kadın, el sıkışmak için elini uzattığında Olivia'nın küçük bir çocukken nasıl göründüğünü anlamakla kalmadım, bütün şiddetiyle üzerine doğru gelen kafa karıştırıcı bir durum karşısında ne kadar korunmasız kalabileceğini de gördüm. Narin eli, annemin bir ayının pençesi kadar büyük elinin içinde bir kuzu pırzolası gibi kaybolmuştu; kendisi de çocukluktan çıkışından sadece birkaç yıl sonra önce içki içmeye, sonra da kendini yok etme raddesine sürükleyen şeyin pençesinde kıvranmaktaydı hâlâ. İliklerine kadar zayıf ve kırılığandı, *yaralı* bir küçük çocuktı ve nihayetinde, babamın taarruzlarına maruz kalan ve ondan boşanacak kadar (ki bu babamı öldürmekle aynı şeydi – evet, şimdi de ben onu ölü görüyordum) ileri gitmeyi göze almış olan annemin asla ve kata zayıf ve kırılan olmadığını anladım. Babamın annemi boşanma konusunda bir avukata danışma raddesine getirmiş olması annemin zayıflığının değil babamın muammalı dönüşümünün ezici gücünün, amansız felaket beklentisiyle altüst oluşunun sonucuydu.

Hastane odasında benimle birlikte geçirdikleri yirmi dakika boyunca annem Olivia'ya "Miss Hutton" diye hitap etti. Bunun dışında ona karşı neredeyse kusursuz davrandı, Olivia da ona. Olivia'ya utandırıcı sorular sormadı, özel yaşamına burnunu sokmadı ya da çiçeklerimi vazoya yerleştiriyor oluşunun ikimizin tanışıklığına dair neye delalet ettiğini araştırmadı – *nezaket gösteren* annemdi. Olivia'yı, bana ev ödevlerimi getiren ve derslerimden geri kalmamak için tamamladığım ödevleri okula götüren sınıf arkadaşım olarak tanıttım. Bir kez bile Olivia'nın bileklerine baktığını görmedim, ondan şüphelendiğini veya onu tasvip etmediğini belli edecek tek bir davranış-

ta bulunmadı. Annem, babamla evlenmiş olmasaydı bir kasap dükkânında çalışmanın gerektirdiğinden çok daha fazla diploması becerisi ve zekâ kullanımı gerektiren sayısız işte çalışabilirdi. Güçlü yapısı, yaşamın babamın bihaber olduğu bir yaşam tecrübesi gerektiren durumlarla başa çıkarken sergilediği beceriyi gizliyordu.

Dediğim gibi, Olivia da beni zor durumda bırakmadı. Kendine sürekli Miss Hutton diye hitap edilmesi beni irkiltti ama onu bir kez bile irkiltmedi. Böyle bir resmiyeti gerekli kılan özelliği neydi? Yahudi olmaması olamazdı. Annem sınıfı, yaşadığı dönem ve geçmişi itibarıyla Newarklu bir taşralıydı ama aptal bir taşralı değildi, yirminci yüzyılın ortasında Amerika'nın orta bölgesinde yaşayan oğlunun Amerika'nın en nüfuzlu, en yaygın, adeta resmi inancına mensup kızların eşliğini tercih edeceğini gayet iyi biliyordu. O halde, onu alıkoyan Olivia'nın yaşamında tek bir zorlukla karşılaşmamış gibi bir intiba bırakan ayrıcalıklı görünüşü müydü? O güzel genç bedeni miydi? Kumral saçlarının başının etrafında ördüğü o elastik zarafet tacına hazırlıksız mı yakalanmıştı annem? Neden on dokuz yaşında terbiyeli tavırlar sergileyen ve bildiği kadarıyla geçirdiği ameliyat sonrasında hastanede yatarak sağlığına kavuşmayı bekleyen oğluna yardım etmekten başka bir şey yapmamış olan bu kıza sürekli "Miss Hutton" diye hitap ediyordu? Onu tedirgin eden şey neydi? Onu telaşlandıran şey neydi? Pek bir işe yaramamış olsalar da çiçekler olamazdı. Olivia'nın adını telaffuz edilemez kılan şey, bileğindeki yara izini bir anlığına da olsa görmüş olması olabilirdi. Neden, yara iziyle *birlikte* çiçeklerdi.

Yara izi annemi ele geçirmişti, Olivia da bunun farkındaydı, ben de. Hepimiz farkındaydık ve bambaşka konular üzerine edilen lafları dinlemeyi neredeyse dayanılmaz kılıyordu bu farkındalık. Olivia'nın annemle odada olmaya yirmi dakika boyunca dayanabilmiş olması insanın yüreğini parçalayan bir cesaret ve mukavemet göstergisiydi.

Olivia Winesburg'e giden otobüse binmek için hastaneden ayrılır ayrılmaz annem banyoya gitti, ama orada ellerini yıkamak yerine lavaboyu, küveti ve tuvaleti sabunla ve kâğıt havlularla temizlemeye başladı.

“Anne, bırak” diye seslendim. “Daha biraz önce trenden indin. Her şey yeterince temiz.”

“Buradayım, yapılması gerekiyor, yapacağım,” dedi.

“Yapılması *gerekmiyor*. Daha bu sabah ilk iş banyoyu temizlediler.”

Ama banyodan çok annemin ihtiyacı vardı bu temizliğe. Çalışmak – bazı insanlar çalışmak için can atar; her tür iş, zor ve nahoş olsa da, onların yaşamlarındaki zorluğu dışa akıtmaya ve öldürücü düşünceleri zihinlerinden uzaklaştırmaya yarar. Banyodan odaya geldiğinde yine tanıdığım bildiğim annem olmuştu, ovalamak ve ovmak bana her zaman sunmaya hazır olduğu kadınsı sıcaklığı tekrar geri getirmişti. İlkokula giderken ne zaman annemi düşünsem aklıma *Ma at work** adlı şarkı gelirdi, çalışmak ona yük olduğu için değil. Benim için onun anaç ihtişamı kasap dükkânında babamdan hiç de aşağı kalmayan bir dinamo görevi görmesinden gelirdi.

“Anlat bakalım, dersler nasıl gidiyor?” dedi ve ben yatağım da sırtımı yastıklara dayayarak otururken o da odanın köşesindeki sandalyeye yerleşti. “Burada neler öğrendiğini anlat.”

“1865’e kadar Amerikan tarihi. Jamestown ve Massachusetts Körfezi’ndeki ilk yerleşimlerden İç Savaş’ın bitimine kadar.”

“Hoşuna gidiyor mu?”

“Evet anne, seviyorum.”

“Başka ne ders alıyorsun?”

“Amerikan Devletinin İlkeleri”

“Onun konusu ne?”

“Devletin işleyişi. Temel ilkeler. Kanunlar. Anayasa. Kuvvetler ayrılığı. Üç kuvvet. Lisede yurttaşlık bilgisi dersi almıştım ama devlet konusunda hiç bu kadar ayrıntılı ders almamıştım. İyi bir ders. Temel metinleri okuyoruz. Anayasa mahkemesinin ünlü davalarından bazıları üzerine çalışıyoruz.”

“Ne güzel. Tam senin kalemin. Peki, öğretmenler nasıl?”

“İyiler. Dâhi sayılmazlar ama yeterliler. Ülkenin önde gelen öğretmenlerinden oldukları söylenemez. Ama kitapları okuyorum, kütüphaneyi kullanıyorum – eğitim için ihtiyacım olan her şeye sahibim.”

* İng. Çalışan anam. (ç.n.)

“Evden uzakta daha mı mutlusun?”

“Daha iyi durumdayım, anne,” dedim ve daha iyiyim çünkü sen daha iyi değilsin diye düşündüm.

“Bana bir şeyler okusana, hayatım. Bana ders kitaplarından bir şeyler oku. Senin öğrendiğin şeyleri duymak istiyorum.”

Olivia’nın yurt odamdan getirdiği *Amerikan Devletinın Gelişimi* kitabının ilk cildini alıp rastgele açtım, daha önce okuyup çalıştığım “Jefferson Hükümeti” bölümünün başına, “1. 1880 Devrimi” alt başlıklı sayfaya denk geldim. Okumaya başladım.

“Thomas Jefferson yıllar sonra hareketli yaşamında olan olayları hatırlarken, başkanlığa seçilişinin en az 1776 yılındaki devrim gibi bir devrim niteliğinde olduğunu düşünüyordu. Ülkeyi monarşizmden ve militarizmden kurtarmış, cumhuriyetçiliğin sadeliğini geri getirmişti. Ama aslında monarşi tehlikesi hiçbir zaman baş göstermemişti; ülkeyi militarizmden kurtaran John Adams’tı; biraz sadelik de devrimci sayılamazdı.”

Okumaya devam ettim. “Fisher Ames, Jakoben bir başkanın Amerika’yı terörün hükümranlığına kaptıracağını öngörmüştü. İzleyen dört yıl, ne kökten değişim getiren reformlara ne de halk ayaklanmalarına sahne olan en durgun Cumhuriyetçi Olimpiyatlardan biriydi...” Cümlelerin ortasında başımı kitaptan kaldırdığımda annemin sandalyesinde uykuya dalmak üzere olduğunu gördüm. Yüzünde bir gülümseme vardı. Oğlu ona üniversitede öğrendiği şeyleri okuyordu. Tren yolculuğuna, devamındaki otobüs yolculuğuna ve hatta Miss Hutton’ın yara izini görmeye bile değerdi bu. Aylardır ilk kez mutluydu. Mutlu kalmasını sağlamak için okumaya devam ettim. “...bunların yerine, Birleşik Devletler büyüklüğünde bir alanın barışçıl yollarla ele geçirilmesine sahne olmuştu. 1800-1801 seçimleri yöntemlerin değil kadroların değişimine sahne oldu, federal iktidarın Massachusetts’ten Virginia’ya kaymasına yol açtı...” Şimdi tamamen dalmıştı ama okumaya ara vermedim. Madison. Monroe. J. Q. Adams. Onu artık tamamen kontrolden çıkmış kocasıyla bir başına bıraktığım için başına gelen garabetleri hafifletecekse Harry Truman’a kadar okuyabilirdim.

Geceyi hastanenin yakınındaki bir otelde geçirdi ve ertesi sabah, pazartesi günü kendisini eve götürecek trene giden oto-

büse binmeden önce beni tekrar ziyaret etti. Ben de o öğleden sonra hastaneden çıkacaktım. Sonny Cottler önceki gece beni telefonla aramıştı. Apandisit ameliyatı olduğumu yeni öğrenmişti ve okulun avlusundaki son görüşmemizin nahoşluğuna rağmen –ikimiz de o konuyu açmadık– arabasıyla gelip beni hastaneden okula götürmek için ısrar etti; Dekan Caudwell’in ofisi o haftayı Öğrenci Sağlık İşleri ofisinin hemen yanındaki revirde geçirmem için gerekli işlemleri yapmıştı. Gündüz ihtiyacım olduğunda orada dinlenebilir ve beden eğitimi dışında bütün derslerime katılabilirdim. Ondan sonra, Neil Hall’ün en üst katındaki odama çıkan üç kat merdiveni tırmanmaya hazır olacaktım. Ondan birkaç hafta sonra da handaki işime geri dönebilecektim.

O pazartesi sabahı annem yine kendisi gibiydi, sağlam ve dayanıklı görünüyordu. Üniversitenin dönüşüm için yaptığı düzenlemeleri anlatıp onu iyi olacağıma temin ettikten sonra ilk söylediği şey şu oldu: “Onu boşamayacağım, Marcus. Kararımı verdim. Ona tahammül edeceğim. Ona yardımcı olacak bir şey varsa hâlâ, ona yardım etmek için elimden geleni yapacağım. Senin benden istediğin şey buysa, ben de bunu istiyorum. Sen anne babanın boşanmasını istemiyorsun. Şimdi, bu düşüncelere geçit verdiğim için bile üzgünüm. Sana bunları anlattığım için üzgünüm. Burada, hastanede, sen daha yeni yataktan kalkıp yürümeye başlamışken bunları sana anlatmam doğru değildi. Bu haksızlıktı. Özür dilerim. Onun yanında kalacağım Marcus, iyi günde, kötü günde yanında olacağım.”

Gözlerim doldu ve sanki gözyaşlarımı öyle saklayabilirmişim ya da parmaklarımla onların akmasını engelleyebilirmişim gibi elimi gözlerimin üzerine koydum. “Ağlayabilirsin Markie. Seni daha önce de ağlarken gördüm.”

“Gördüğünü biliyorum. Ağlayabileceğimi biliyorum. Ama ağlamak istemiyorum. Sadece çok mutluyum...” Sesimi normalleştirmek ve onun sözleriyle sürekli ilgi ihtiyacı içinde olan zavallı bir yaratığa dönüşmüş halimden kurtulmak için bir süre sustum. “Söylediklerin beni çok mutlu etti. Bu davranışları gelip geçici olabilir. Bu türden şeyler hep olur değil mi, insanlar belli bir yaşa geldiğinde?”

“Eminim öyledir,” dedi yatıştırıcı bir ses tonuyla.

“Sağ ol, anne. Bu beni çok rahatlattı. Onu tek başına yaşarken düşünemiyordum. Sadece dükkânı, işi varken ve gece eve gelmek için bir nedeni yokken, hafta sonları tamamen kendi başına... akıl almaz bir halde.”

“Akıl almazdan bile beter,” dedi “o nedenle, düşünme. Ama şimdi ben de karşılığında senden bir şey isteyeceğim. Çünkü benim de aklımın almadığı bir şey var. Senden daha önce bir şey istemedim hiç. İstemedim çünkü buna hiç gerek duymadım. Çünkü sen mükemmel bir evlatsın. Bir annenin isteyebileceği en iyi evlat oldun hep. Ama senden Miss Hutton’la ilişkini tümüyle kesmeni rica edeceğim. Çünkü senin onunla birlikte olmanı da benim aklım hayalim almıyor. Markie, sen öğrenim görmek için, Anayasa Mahkemesi’ni öğrenmek, Thomas Jefferson’ı öğrenmek ve hukuk fakültesine girmeye hazırlanmak için buradasın. Cemiyetimizde insanların örnek alacağı ve yardıma ihtiyaçları olduğunda başvuracakları biri olmak için buradasın. Büyükbaban, baban, kuzenlerin gibi bir Messner olmamak ve yaşamının geri kalanında kasap dükkânında çalışmamak için buradasın. Bir jiletle bileklerini kesmiş bir kızla başını belaya sokmak için burada değilsin.”

“Bileğini,” dedim. “Sadece bir bileğini kesmiş.”

“Bir bileğini kesmiş olması da yeter. Sadece iki bileğimiz var ve bir bilek bile çok fazla. Markie, ben babanla kalacağım ve karşılığında senden boğazına kadar bu işe batıp nasıl içinden çıkacağını bilmediğin duruma gelmeden ondan kurtulmanı istiyorum. Benimle bu anlaşmayı yapar mısın?”

“Evet,” dedim.

“İşte benim oğlum! İşte benim uzun boylu, muhteşem oğlum! Dünya bileklerini kesmemiş –hiçbir şeylerini kesmemiş– güzel genç kadınlarla dolu. Milyonlarca var onlardan. Onlardan birini bul kendine. Yahudi olmasa da olur, ne olursa olsun. 1951 yılındayız. Benim ebeveynlerimin, onların ebeveynlerinin ve onların da ebeveynlerinin yaşadığı o eski dünyada yaşamıyor-sun. Neden yaşayasın ki? Eski dünya çok çok uzaklarda kaldı ve içindeki her şey de çoktan yok oldu. Tek geriye kalan, koşer et. Bu da yeterli. Bu kâfi. Öyle olmak zorunda. Muhtemelen öyle olması gerekir. Diğer her şey yok olsa da olur. Biz üçümüz hiç

azınlık mahallesinde yaşayan insanlar gibi yaşamadık ve şimdi öyle yaşamaya başlamayacağız. Biz Amerikalıyız. İstediginle çık, istediğinle evlen, istediğinle istediğini yap – yaşamını sonlandırmak için bileğini kesmeye kalkmış biri olmadığı sürece bir sorun yok. Böyle bir şeye kalkışacak kadar hasarlı bir kız sana göre değil. Daha yaşamı başlamadan her şeyi silmek istemek – kesinlikle olmaz! Senin böyle biriyle işin olmaz, böyle bir insana ihtiyacın yok, isterse bir tanrıça kadar güzel olsun, sana istediği kadar güzel çiçekler getirsin. Güzel bir genç kadın, ona şüphe yok. Belli ki iyi yetiştirilmiş. Belki yetiştirilişinde ilk başta kendini belli etmeyen hatalar da olmuş. Böyle şeyleri hiçbir zaman bilemezsin. İnsanların evlerinde neler olup bittiğini hiçbir zaman bilemezsin. Bir çocuk hatalı davranıyorsa önce ailesine bakmak gerekir. Ne olursa olsun, onun için üzülüyorum. Ona düşman falan değilim. O kıza şans diliyorum. Yaşamının boşa gitmemesi için dua ediyorum. Ama sen benim tek oğlum, tek çocuğumsun ve benim sorumluluğumda olan sensin, o değil. Onunla bağlantıyı tamamen koparıp atmalısın. Bir kız arkadaş bulmak için başka yerlere bakmalısın.”

“Anlıyorum,” dedim.

“Anlıyor musun? Yoksa kavga çıkmasın diye mi böyle söylüyorsun?”

“Ben kavgadan çekinmem, anne. Bunu biliyorsun.”

“Güçlü olduğunu biliyorum. Babana karşı durdun, ki o da zayıf biri sayılmaz. Ona karşı durmakta haklıydın da; aramızda kalsın, ona karşı durduğun için seninle gurur duydum. Ama umarım bu, ben buradan gittiğimde fikrini değiştireceğin anlamına gelmez. Öyle yapmayacaksın, değil mi Markie? Okula döndüğünde, o kız seni görmeye geldiğinde, ağlamaya başladığında ve sen onu gözyaşları içinde gördüğünde fikrini değiştirmeyeceksin değil mi? O çok ağlayan bir kız. Ona baktığın anda anlaşılıyor. İçi gözyaşı dolu. Onun gözyaşlarına karşı durabilir misin Marcus?”

“Evet.”

“Olur da histerik biçimde bağırmağa başlarsa, ona da karşı durabilir misin? Yalvarıp yakarmasına karşı durabilir misin? Acı içinde kıvranan biri sana yalvardığında, ona veremeyeceğin

bir şeyi vermen için sana yalvardığında kafanı çevirebilir misin? Evet, babana gidip 'Bu seni ilgilendirmez – beni rahat bırak!' diyebilirsin. Ama *bu* durumun gerektirdiği güç sende var mı? Çünkü sen aynı zamanda vicdanlı bir insansın. Vicdanlılığın dolayısıyla seninle gurur duyuyorum ama vicdan aynı zamanda senin düşmanın da olabilir. Sen vicdanlısın, merhametlisin ve aynı zamanda sevimli ve tatlısın – o halde söyle bana, bu kıza karşı takınman gereken tutumu nasıl takınacağını biliyor musun? Çünkü başka insanların gücü gibi zayıflığı da seni mahvedebilir. Zayıf insanlar zararsız değildir. Zayıflıkları onların güçleri olabilir. Bu kadar dengesiz biri senin için bir tehdittir Markie ve bir tuzaktır."

"Anne devam etmene gerek yok. Sus artık. Anlaştık ya."

Ben böyle dedikten sonra beni kollarına, benimkilerden daha güçlü olmasa da en az o kadar güçlü kollarına aldı ve şöyle dedi: "Sen hisli bir çocuksun. Baban ve onun bütün kardeşleri gibi hislisin. Sen diğer Messner'ler gibi bir Messner'sin. Bir zamanlar duyarlı olan, makul olan, omuzlarının üzerinde bir beyin taşıyan kişi babandı. Ama şimdi, her nedense, o da diğerleri gibi delirdi. Messner'ler sadece kasaplardan oluşan bir aile değil. Onlar bağırان, çağırان, kafasını duvarlara vuran dediğim dedik insanlardan oluşan bir aile ve şimdi baban da en az diğerleri kadar deli bir adam oldu çıktı. Sen öyle olma. Sen duygularından daha *yüce* ol. Bunu senden talep eden ben değilim – yaşam. Yoksa duyguların seni sürükler götürür. Seni denize sürükler götürür ve bir daha senden haber alamaz, seni göremeyiz. Duyguları bir insanın yaşamının en büyük sorunu olabilir. Duyguların seni kandırabilir. Ben sana gelip babandan boşanacağımı söylediğimde beni duygularım kandırmıştı. Ama ben şimdi o duygularımla başa çıktım. Sen de seninkilerle başa çıkacağına söz ver bana."

"Söz veriyorum. Başa çıkacağım."

Öpüştük ve bir mucizenin gerçekleşmesine yönelik biçare tutkumuz bizi birbirimize kenetlemiş gibi, ikimiz de babamı düşündük.

Revirde önümüzdeki hafta boyunca bana tahsis edilmiş olan dar hasta yatağına yerleştirildim – kampüs ormanına bakan küçük, aydınlık odadaki üç yataktan biriydi. Hemşire bana mahremiyet

istediğimde yatağın etrafını çevreleyecek perdeyi nasıl çekeceğimi gösterdi, gerçi o sırada diğer iki yatak boştu, yani şimdilik bütün oda benimdi. Holün öte tarafındaki banyoyu da gösterdi; banyoda bir lavabo, bir tuvalet ve duş vardı. Bunların her biri bana Olivia kampüse dönmek için –anneme verdiğim sözü tutarsam bir daha asla yaşamıma geri dönmemek üzere– yanımdan ayrıldıktan sonra annemin hastanedeki banyoyu temizleyişini hatırlattı.

Sonny Cottler revire kadar bana eşlik etti ve doktorun hastaneden ayrılırken verdiği talimatlar uyarınca bir şey taşımamam veya kaldırmamam gerektiğinden eşyalarımı –ders kitaplarımı ve birkaç özel eşyayı– taşımaya yardım etti. Arabayla hastaneden dönerken bir şeye ihtiyacım olursa onu aramamı söylemiş ve o gece beni öğrenci birliği evinde yemek yemeye davet etmişti. Fazlasıyla nazik ve ilgiliydi ve annemin onunla Olivia hakkında konuşup konuşmadığını, kızın özlemiyle yanıp tutuşmam ve anneme verdiğim sözü bozmam durumunda beni engellemeyi mi görev edindiğini yoksa onu görmeye tövbe ettiğim için gizlice onu arayıp onunla bir kez daha buluşmayı mı planladığını merak ettim. O bana o kadar yardımcı olurken bile ben kuşkulandan edemiyordum. Gördüğüm ya da duyduğum her şey düşüncelerimin Olivia'ya odaklanmasına neden oluyordu. Sonny'yle birlik evine gitmeyi kabul etmedim, onun yerine kampüse dönüşümden sonraki ilk yemeğimi, daha küçük masalardan birinde Olivia'ya yemek yerken rastlarım umuduyla tek başıma öğrenci kafeteryasında yedim. Revire dönerken kestirme yol yerine Owl'un önünden geçen yolu kullandım ve onun da oradan en az benim kadar nefret ettiğini bilmeme rağmen tezgâhta tek başına oturup yemek yiyor mu diye içeriye bir göz attım. Onunla karşılaşmak için bir fırsat kolladığım, revirdeki banyo başta olmak üzere her şeyin bana onu hatırlattığını gördüğüm bütün o zaman boyunca kafamda onunla konuşuyordum: "Seni şimdiden özledim. Seni hep özleyeceğim. Hayatımda asla senin gibi birisi olmayacak!" Bu söylediklerim onun o melodik, kaygısız ses tonuyla verdiği şu yanıtla kesiliyordu: "Fırlattım bir ok havaya / Kim bilir düştü nereye". "Ah Olivia," diye ona bu sefer kafamdan bir mektup yazmaya koyuldum: "o kadar muhte-

şem, o kadar güzel, o kadar akıllı, olgun, duru, benzersiz biçimde seksisin ki. Ne olmuş bileğini kesmişsen? İyileşti nihayetinde, değil mi? Ve sen de iyileştin! Beni ağzına aldıysan ne olmuş – bu bir suç mu? Sonny Cottler'ı ağzına aldın – bu bir...”

Ama bu düşünce ve ona eşlik eden görüntü üstesinden gelinecek gibi değildi ve onu silmek için bir hayli çabaladım. “Seninle olmak istiyorum. Senin yakınında olmak istiyorum. Sen bir tanrıçasın – annem haklıydı. Kim annesi öyle istedi diye bir tanrıçayı terk eder ki? Annem de, ben ne yaparsam yapayım babamdan boşanmayacak. Dükkânın arka tarafında kedilerle birlikte yaşamasına gönlü elvermez. Ondan boşanacağını ve bir avukatla görüştüğünü açıklaması aslında bana katakulli yapmak için başvurduğu bir yoldu. Ama aslında bunun bir katakulli olmasının imkânı yok çünkü daha seni tanımadan bana babamdan boşanacağını söyledi. Tabii Cottler'ın Newark'taki akrabalarından olan biteni öğrendiyse başka. Ama annem beni asla böyle kandırmaz. Ben de onu kandıramam. Kapana sıkıştım – ona verdiğim sözden asla dönemem ama o sözü tutarsam mahvolacağım!” Ya da, diye düşündüm belki de onun haberi olmadan o sözden dönebilirim... Ama salı günü tarih dersine gittiğimde annemin bana olan güvenini herhangi bir şekilde boşa çıkarma olasılığı tümüyle silindi çünkü Olivia derse gelmemiştii. Perşembe günü derse de gelmedi. Çarşamba günü şapele gittiğimde de onu göremedim. Şapelin her sırasındaki bütün sandalyelere teker teker baktım ve onu göremedim. Oysa şapelde yan yana otururuz ve Olivia benim yanımda büyüleyici şekilde gülerken beni çıldırtan her şey birdenbire bir eğlence kaynağına dönüşür diye düşünmüştüm.

Ama okuldan tamamen ayrılmıştı. Tarih dersine girmediyini gördüğüm anda anlamış, yurdunu arayıp onu telefona çağırduğımda da teyit ettirmiştim bu gerçeği. Telefonu açan kişi nazikçe “Evine gitti,” dedi ama bunu söyleyişi bana Olivia'nın basitçe “evine gitmiş” olmasından daha büyük bir şeyler olduğunu düşündürttü – kimsenin hakkında konuşmaya izni olmadığı bir şeyler. Onu aramayıp onunla temasa geçmeyince yine kendini öldürmeye çalışmıştı – kesinlikle böyle olmuştu. Yirmi dakika boyunca annem ona defalarca “Miss Hutton” diye hitap

ettikten sonra, okula geri dönüp revire yerleşince aramamı boş yere bekledikten sonra tam da annemin almamı istediği türden önlemlere başvurmıştı. Demek ki şanslıydım, değil mi? İntihara meyilli bir kız arkadaştan kurtulmuştum, değil mi? Evet öyleydi ve daha önce kendimi hiç bu kadar üzgün hissetmemiştim.

Ya intihara teşebbüsle kalmamışsa – ya başarılı olmuşsa? Ya bu sefer iki bileğini de kesmişse ve yurt odasında kan kaybından ölmüşse – ya o gece arabayı park ettiğimiz mezarlığın orada yapmışsa bunu? Sadece üniversite değil ailesi de bunun duyulmaması için elinden geleni yapacaktı. Böylece Winesburg'deki kimse aslında ne olduğunu bilmeyecekti, benim dışımda hiç kimse. Tabii, bir intihar mektubu bırakmadıysa. Herkes intiharından dolayı beni suçlayacaktı – beni ve annemi. Jenkins'e geri gidip bodrum katına inmem, postanenin karşısında dışarıdan kimse'nin konuştuklarımı duymaması için kapısını sıkıca kapatabileceğim kırma kapılı bir ankesörlü telefon bulmam gerekiyordu. Postanede ondan gelen bir mektup yoktu – Sonny beni revire yerleştirdikten sonra ilk kontrol ettiğim şey bu olmuştu. Telefonu açmadan önce tekrar kontrol ettim ve Dekan Caudwell'den elle yazılmış bir mektup içeren üniversite antetli bir zarf buldum:

Sevgili Marcus:

Sizi tekrar kampüste aramızda görmek ve doktordan ameliyattan çok iyi durumda çıkmış olduğunuzu duymak hepimizi memnun etti. Umarım şimdi, bahar geldiğinde beyzbol takımına katılmama kararınızı tekrar gözden geçirirsiniz. Önümüzdeki yıl takımda, Cards takımının Marty Marion'ı gibi uzun boylu bir iç saha oyuncusuna ihtiyaç olacak ve bence siz bu boşluğu doldurabilecek birisiniz. Hızlı bir koşucu olduğunuzu sanıyorum ve sizin de bildiğiniz gibi topu çitten aşırmadan kaleye geçmenin ve sayı koşularına yardımcı olmanın birçok yolu var. Kale vuruşu kaydetmek için yapılmış bir dokunma, bütün spor dallarında görülebilecek en güzel şeylerden biridir. Koç Portzline'a sizden bahsettim. 1 Mart'taki seçmelerde sizinle görüşmek istediğini söyledi. Yenilenmiş halinizle Winesburg cemiyetine hoş geldiniz. Ben bunun sizin cemiyetin kucağına döndüğünüz an

olduğunu düşünüyorum. Umarım siz de öyle hissediyorsunuzdur. Size yardımcı olabileceğim bir şey olursa lütfen ofisime uğramaktan çekinmeyin.

Saygılarımla,

Hawes D. Caudwell
Erkek öğrenci dekanı

Postanenin bankosunda beş dolarlık bir banknot karşılığında çeyreklik aldıktan sonra ankesörlü telefon kulübesine girip ağır cam kapısını kapattım, birisinin üzerine "G. L." harflerini kazımaya cüret ettiği telefonun altındaki kavisli rafa çeyreklikleri dörder dörder istif ettim. Bu G.L.'nin yakalanması durumunda nasıl bir ceza ile karşılaşacağını merak ettim.

Bilmediğim şeye karşı hazırlıklı ve Caudwell'in ofisindeki gibi terden sırsıklam olmuş haldeydim. Şehirlerarası bilinmeyen numaralar servisini arayıp Hunting Valley'de ikamet eden Dr. Hutton'ın numarasını istedim. Bu adda bir kişi kayıtlıydı, Dr. Tyler Hutton. Dr. Hutton'm muayenehanesinin ve evinin telefonunu not ettim. Hava hâlâ kararmamıştı ve Olivia'nın ölmüş olduğuna kendimi ikna ettiğimden babasının ailedeki ölüm nedeniyle işte olmayacağını ve böylece oradaki santral memuruyla ya da hemşireyle konuşarak neler olduğunu öğrenebileceğimi düşünüp muayenehaneyi aradım. İkisinden birinin "Demek o sensin, o çocuk – intihar mektubundaki Marcus" demesinden korktuğum için annesiyle ya da babasıyla konuşmak istemiyordum. Şehirlerarası telefon operatörü muayenehane telefonunu bağladıktan ve ben ardı ardına bir sürü çeyrekliği bozuk para deliğine attıktan sonra "Merhaba, ben Olivia'nın bir arkadaşıyım," dedim ama daha sonra ne diyeceğimi bilemedim. Telefonun öbür ucundaki kadın "Burası Dr. Hutton'ın muayenehanesi" dedi. "Evet, Olivia'ya ne olduğunu öğrenmek istiyorum," dedim. "Burası muayenehane," dedi ve telefonu kapattı.

Ana binadan çıkıp tepeden inerek doğruca kız yurtlarına gittim ve Olivia'nın yaşadığı ve kötü kaderini mühürleyen o gece Elwyn'in LaSalle'yle onu aldığı Downland Hall'e çıkan merdivenleri tırmandım. İçeri girdim, birinci kata ve merdivenlere erişimi engelleyen masada görevli öğrenci oturuyordu. Öğrenci-

ye kimlik kartımı gösterip Olivia'nın odasının olduğu katı arayıp onunla görüşmek istediğimi bildirmesini istedim. Downland'ı perşembe günü, Olivia tarih dersine ikinci kez gelmeyince aramış ve onunla konuşmak istemiştim. İşte o zaman bana "Olivia evine gitti" denmişti. "Ne zaman dönecek?" "Evine gitti." şimdi yine, bu kez şahsen onunla görüşmek istedim ve bu sefer de geri çevrildim. "Temelli mi gitti?" diye sordum. Görevli kız omzunu silkti. "İyi olup olmadığını biliyor musun?" Ne yanıt vereceğine karar vermek için uzun süre oyalandı ama sonunda yanıt vermedi.

Günlerden cuma, 2 Kasım'dı. Hastaneden çıkalkı beş gün olmuştu ve Neil Hall'deki odama çıkan üç kat merdiveni ancak pazartesi günü tırmanabileceğim öngörölmüştü oysa ben operasyondan sonra ilk adımlarımı atmam için yataktan kaldırıldığım anda olduğumdan bile daha zayıf hissediyordum kendimi. Onun ölümine neden olan insan olmakla suçlanmadan Olivia'nın öldüğünü teyit etmek için kimi arayabilirdim? Bir Winesburg öğrencisinin kendi eliyle yaşamını aldığı haberi gazetelerde çıkmaz mıydı? Kütüphaneye gidip bunu öğrenmek için Cleveland'in yerel gazetelerini taramam gerekmez miydi? Haber kasaba gazetesi *Winesburg Eagle*'da ya da öğrenci gazetesi *Owl's Eye*'da yayımlanmazdı. O kampüste yirmi kez intihar etseniz de o yavan paçavrada size yer verilmezdi. Winesburg gibi bir yerde ne işim vardı benim? Neden kent parkında Spinelli'yle oradaki ayyaşların yanında oturup bir kesekâğıma sardığım öğle yemeğimi yemiyor ya da Robert Treat takımında ikinci kaleci pozisyonunda oynamıyor ve New Yorklu öğretmenlerimin verdiği harika derslere katılmıyordum? Keşke babam, keşke Flusser, keşke Elwyn, keşke Olivia-!

Sonra koşar adım Downland'den Jenkins'e gittim ve birinci kat koridorundan aceleyle geçerek Dekan Caudwell'in ofisine girdim ve sekreterine kendisiyle görüşüp görüşemeyeceğimi sordum. Danışma odasına, sekreterin masasının karşısındaki bir sandalyeye oturup Dekan'ın bir başka öğrencisiyle görüşmesini bitirene kadar beklememi istedi. O öğrenci, buradaki ilk odamdan ayrılalı beri görmediğim Bert Flusser'dı. Neden dekanla görüşmeye gelmişti? Daha çok, neden dekanla her gün görüş-

müyordu? Sürekli onunla münakaşa halinde olmalıydı. Sürekli herkesle münakaşa halinde olmalıydı. Provokasyon ve isyan ve denetim. İnsan gece gündüz demeden bu drama nasıl dayanır? Ama Flusser'dan başka kim sürekli kabahatli olmak isterdi ki, sürekli azarlanıp yargılanmayı, rezilce tek başına kalmayı, herkesin kendinden iğrenmesini ve tiksindirici bir şekilde benzersiz olmayı ondan başka kim isterdi? Bertram Flusser sürekli kınanmanın sefasını sürmek için Winesburg'den daha iyi bir yer bulabilir miydi? Burada, erdemlilerin dünyasında istenmeyen kişi olarak, en uygun ortamındaydı – benim hiç hissetmediğim kadar uygundu bu ortam ona.

Sekreterin varlığına hiç aldırmadan Flusser bana “Kusarak iyi iş çıkarmışsın” dedi. Sonra koridora açılan kapıya ilerleyip arkasını dönerek alaycı bir tavırla tısladı, “Hepinizden alacağım öcümü.” Sekreter hiçbir şey duymamış gibi yapıp beni dekanın ofisinin kapısına kadar geçirdi, kapıyı tıklatıp “Mr. Messner” dedi. Dekan masasının arkasından dolaşarak yanıma gelip elimi sıktı. Orada bıraktığım kusmuk kokusu çoktan kaybolmuştu. Peki, Flusser bundan nasıl haberdar olmuştu? Herkes haberdar olduğu için mi? Erkek öğrenciler dekanının sekreteri yemeyip içmeyip herkese olanları anlattığı için mi? Sofu küçük pislik yuvası – nasıl da nefret ediyordum oradan.

Dekan, “İyi görünüyorsunuz, Marcus,” dedi. “Biraz kilo vermişsiniz ama bunun dışında iyi görünüyorsunuz.”

“Dekan Caudwell, çok önemsedığım bir konuda başka kime başvuracağımı bilemedim. Asla burada kusmak istememiştim.”

“Hastalandınız, mideniz bulandı, o kadar. Şimdi iyileşiyorsunuz ve yakında kendinize geleceksiniz. Sizin için ne yapabilirim?”

“Bir kız öğrenci hakkında konuşmak için buradayım,” diye girdim söze. “Tarih dersini birlikte alıyorduk. Ama şimdi yok. Size biriyle randevum olduğunu söylemiştim ya, işte onunlaydı. Olivia Hutton. Şimdi ortadan kayboldu. Kimse bana nerede olduğunu, neden ortadan kaybolduğunu söylemiyor. Başına ne geldiğini bilmek istiyorum. Korkarım başına korkunç bir şey geldi. Korkarım,” diye ekledim “bu korkunç şeyin benimle ilgisi var.”

Bunu asla söylememeliydin, dedim kendime. Bir intiharda dahlin olduğu için seni okuldan atacaklar. Seni polise bile teslim edebilirler. Muhtemelen G.L.'yi de polise teslim etmişlerdir. Dekanın beni "yenilenmiş" halde kampüste karşılamak için yazdığı mektubu hâlâ cebimde taşıyordum. Mektubu daha yeni teslim almıştım. Beni onun ofisine getiren de o mektuptu – işte bu kadar kolayca oltaya gelmiştim.

"Ne yaptınız da böyle düşünüyorsunuz?" diye sordu.

"Onunla çıktım."

"Randevunuzda bana anlatmak istediğiniz bir şey mi oldu?"

"Hayır, efendim."

Beni sadece nazik bir mektubu yem olarak kullanarak bu tuzağa çekmişti. *Kale vuruşu kaydetmek için yapılmış bir dokunma, bütün spor dallarında görülebilecek en güzel şeylerden biridir. Koç Portzline'a sizden bahsettim. 1 Mart'taki seçmelerde sizinle görüşmek istediğini söyledi. Hayır, Olivia konusunda benimle görüşmek isteyen Caudwell'di. Hemen tuzağına düşmüştüm.*

"Dekan," dedi nazıkçe, "Ben sizin dekanmızım, lütfen."

"Yanıtım hayır, Dekan" diye tekrar ettim. "Size anlatmak istediğim bir şey olmadı."

"Emin misiniz?"

"Kesinlikle," ve şimdi intihar mektubunda yazanları hayal ediyor, yalan yere yemin etmek için kafeslendiğimi anlıyordum: "Marcus Messner'le cinsel ilişkiye girdik ve beni bir sürtükmüşüm gibi bir kenara attı. Bu utançla yaşayacağıma ölürüm daha iyi."

"Bu genç hanımı hamile mi bıraktınız, Marcus?"

"Ne – hayır."

"Emin misiniz?"

"Kesinlikle eminim."

"Bildiğiniz kadarıyla hamile değildi?"

"Hayır."

"Bana doğruyu mu söylüyorsunuz?"

"Evet!"

"Ona zorla bir şey yapmadınız? Olivia Hutton üzerinde zor kullanmadınız?"

"Hayır efendim, asla."

"Sizi hastanede ziyaret etti, değil mi?"

"Evet, Dekan."

"Hastane çalışanlarından birine göre, hastanede ikiniz arasında bir şey olmuş, menfur bir olay gerçekleşmiş ve gerektiği gibi tutanağa kaydedilmiş. Ama siz bana odanızda onun üzerinde zor kullanmadığınızı söylüyorsunuz."

"Apendisitim yeni alınmıştı Dekan."

"Bu benim sorumun yanıtı değil."

"Hayatımda kimseye zor kullanmadım, Dekan Caudwell. Kimseye zor kullanmak durumunda kalmadım," diye ekledim.

"Durumunda kalmadınız. Bunun ne anlama geldiğini sorabilir miyim?"

"Hayır, hayır efendim soramazsınız. Dekan Caudwell, bu konu hakkında konuşmak hiç de kolay değil. Hastane odamın mahremiyetinde olanların kesin surette Olivia'yla aramda kalması gerektiğine inanma hakkına sahip olduğumu düşünüyorum."

"Belki öyle, belki de değil. Sanırım, kesin surette ikiniz arasında kalması gerekse bile, olup bitenler ışığında artık öyle olmadığı konusunda herkes hemfikir olacaktır. Sanırım beni görmeye gelmiş olmanızın nedeninin de bu olduğu konusunda hemfikiriz."

"Neden?"

"Çünkü Olivia artık burada değil."

"Nerede?"

"Olivia bir sinir krizi geçirdi, Marcus. Ambülanla buradan götürülmesi gerekti."

Onun gibi muhteşem görünümlü biri ambülanla mı götürülmüştü? Zekâyla, güzellikle ve farklı tavırlarıyla, cazibeyle ve nüktedanlıkla kutsanmış o kız? Bu neredeyse ölmesinden daha kötüydü. Kampüsteki herkes kendini İncil öğretilerinin ışığında değerlendirip kendini iyi hissederken buraların en akıllı kızı bir sinir krizi geçirerek ambülanla götürülüyordu!

"Bir sinir krizi geçiren birine neler olduğunu pek bilmiyorum," diye itiraf ettim Dekan Caudwell'e.

"Kişi kendini kontrol edemez hale gelir. Her şey ona fazla gelmeye başlar ve o da çöker, olabilecek her şekilde çöker. Duygularının üzerindeki kontrolü bir bebeğinkinden fazla olmaz ve hastaneye yatırılması, iyileşene kadar da bir bebek gibi ba-

kılması gerekir. O da eğer iyileşecekse tabii. Üniversite Olivia Hutton'la bir riski göze aldı. Akıl sağlığı geçmişinden haberimiz vardı. Elektroşok tedavisinden ve durumunun sürekli nüksettiğinden haberimiz vardı. Ama babası Cleveland'lı bir cerrah ve Winesburg'ün seçkin mezunlarından birisi olduğundan Dr. Hutton'ın ricası üzerine onu kabul ettik. Ne Dr. Hutton için ne de üniversite için işler yolunda gitti, tabii bilhassa Olivia için de işler yolunda gitmedi."

"Peki, şimdi iyi mi?" Bu soruyu sorarken kendimi de sinir krizinin eşliğindeymiş gibi hissettim. Lütfen, diye düşündüm, lütfen, Dekan Caudwell Olivia'dan duyarlı biçimde bahsedelim "sürekli nüksetmesinden" ve "elektroşoktan" bahsetmeyelim.

"Söyledim ya," dedi, "kız sinir krizi geçirdi. Hayır, iyi değil. Olivia hamile. Geçmişine rağmen birisi hiç tereddüt etmeden onu hamile bırakmış."

"Olamaz," dedim. "Peki nerede?"

"Psikiyatrik bakım veren bir hastanede."

"Ama hamile olması imkânsız."

"İmkânsız değil ve hamile. Çaresiz bir genç kadın, uzun süreli akli ve hissi sorunlarla boğuşan çok mutsuz bir insan, genç bir kadının yaşamında karşılaşacağı tuzaklara karşı kendini korumaktan aciz birisi kullanıldı. Çok fazla şeyi açıklaması gereken biri tarafından."

"O kişi ben değilim," dedim.

"Hastanede aranızda olanlar hakkında rapor edilenler tersini söylüyor Marcus."

"Ne söylediği umurumda değil. Elinizde hiçbir kanıt yokken beni mahkûm edemezsiniz. Efendim, bir kez daha beni betimleyişinizi esefle karşılıyorum. Gerekçelerimi çarpıtıyorsunuz ve amellerimi çarpıtıyorsunuz. Ben Olivia'yla cinsel ilişkiye girmedim." Hiddetle kızarak "Ben kimseyle cinsel ilişkiye girmedim. Bu dünyada kimseyi hamile bırakmış olamam. Bu imkânsız!"

"Şimdi öğrendiklerimizin ışığında," dedi dekan, "buna inanması zor."

"Siktir, zormuş!" dedim. Evet, dövüşken, kızgın, fevri bir tavırla ve Winesburg'de ikinci kez bunu dedim. Ama hiçbir kanıt

olmadan hüküm *giymeyecektim*. Herkesin bunu yapmasından bıkmıştım. Elwyn gibi şaha kalkmak amacıyla değil de, ofisinin ihtişamı içinde boy göstermek için önümde dikildi. Başlı başına gayriahlaki bir skandal teşkil ediyormuş gibi yüzümü tarayan gözleri dışında hiçbir yeri hareket etmiyordu. Odadan çıktım ve okuldan atılmayı beklemeye başladım. Olivia'nın hamile olduğuna inanamıyordum, tıpkı Winesburg'de Cottler'ı veya benim dışımda birini ağzına aldığını hayal edemediğim gibi. Ama hamile olması –bana haber vermeden hamile olması, sanki bir gecede hamile kalıvermiş olması; belki de daha Winesburg'e gelmeden hamile kalmış olması; Hristiyanların Bakire Meryem'leri gibi hiç olmayacak şekilde hamile olması– doğru olsun veya olmasın, kendim de Winesburg Üniversitesi'nin törelerinin ve yaşamıma tahakküm eden ve (gözüm kapalı inanmaya hazır olduğum üzere) Olivia'yı çıldırtan namusluluğun yavanlığına kapılmıştım. Nedenini bulmak için aileye bakma Anne – beylik dünyanın yasak saydığı şeylere bak! Buraya geldiğinde bir kız aletini ağzına aldı diye ona güvenemeyen, acınacak biçimde beylik olan bana bak!

Odam. Odam, yuvam, inziva yerim, Winesburg'deki küçük sığınagım – cuma günü, beklediğimden çok daha zorlu zorlayıcı bir üç buçuk kat merdiven tırmanışından sonra odama vardığımda yatak örtülerini, battaniyeleri ve yastıkları her tarafa fırlatılmış, şilteyi ve zemini çekmecelerimdeki her şey üzerlerine serilmiş halde buldum. Fanilalar, donlar, çoraplar, mendiller, küçük dolabımdan askılarıyla birlikte sökülüp alınmış ve savrulmuş gömlek ve pantolonlarla birlikte aşınmış ahşap zeminin üzerine saçılmıştı. Sonra birden –odanın küçük yüksek penceresinin altındaki köşede– çöpü gördüm: elma koçanları, muz kabukları, kola şişeleri, kraker kutuları, şeker kâğıtları, marmelat kavanozları, yarısı yenmiş sandviçler ve ilk bakışta boka benzese de neyse ki sadece fıstık ezmesi sürülmüş kalın ve ısırlmış ekmek dilimleri. Çöp yığınının altından bir fare çıktı, hızla yatağın altına girip gözden kayboldu. Sonra bir tane daha. Ve bir tane daha.

Olivia. Anneme ve bana hiddetlenerek odamın altını üstüne getirmeye ve pisletmeye gelmiş sonra da gidip intihar etmeye

çalışmıştı. Hiddetle çıldırmış haldeyken bu çılgın hezimetini hemen orada, yatağının üzerinde bileklerini keserek sonlandırabileceğini düşününce kanım dondu. Odayı çürük yemek kokusu kaplamıştı ve en az onun kadar keskin ama hemen anlamlandıramadığım bir koku daha vardı, gördüğüm şey beni o kadar afallatmıştı ki bu kokuyu ayırt edemedim. Hemen ayaklarımın dibinde ters yüz edilmiş bir çorap teki vardı. Çorabı yerden alıp burnuma götürdüm. Buruşuk bir kütleye dönüşecek şekilde katılaşmış olan çorap ayak değil, kurumuş sperm kokuyordu. Daha sonra yerden alıp burnuma götürdüğüm her şeyde aynı koku vardı. Odadaki her şey sperme bulanmıştı. Üniversite departmanından aldığım yüz dolarlık kıyafet kurtulmuştu çünkü apandisit rahatsızlığıyla revire giderken üstümdeydi. Ben hastanede kalırken odamda kamp yapan birisi, sahip olduğum neredeyse her şeyin içine mastürbasyon yapmıştı. Ve bu kişi elbette ki Olivia değildi. Flusser'dı. Flusser olmalıydı. *Hepinizden alacağım öcümü.* Ve bu tek kişilik âlem onun öcüydü.

Aniden öğürmeye başladım –kokudan olduğu kadar geçirdiğim şokun da etkisiyle– ve kapının dışına çıkıp bomboş koridora Bertram Flusser'a ne yaptım da en büyük vandallığını benim önemsiz mallarım üzerinde işledi diye haykırarak sordum. Benim olan her şeyi kirlletmekten aldığı hazı boş yere anlamaya çalıştım. Bir uçta Caudwell diğerinde Flusser; bir uçta annem diğerinde babam; bir uçta oyunbaz, tatlı Olivia, diğerinde çökmüş Olivia. Ve onların arasında, budalaca siktir çekişlerle kendini ısrarla savunan ben.

Arabasıyla beni ziyarete gelen Sonny Cottler, odayı göstermek için yukarı çıkardığımda bana her şeyi açıkladı. Kapı eşliğinde yanımda dururken, "Sana âşık, Marcus. Bunlar onun aşkının göstergeleri," dedi. "Çöp de mi?" "Bilhassa çöp" dedi Sonny. "Winesburg'ün John Barrymore'unun ayakları yerden kesilmiş." "Doğru mu bu? Flusser eşcinsel mi?" "Zırdeli ve sapına kadar eşcinsel. *Skandal Okulu*'nda saten golf pantolonu içinde görmeliydin onu. Flusser sahnede harikalar yaratır – mükemmel mimikler, göz kamaştırıcı muziplikler. Sahneden indiğinde tamamen üşütüktür. Sahne dışında Flusser bir hilkat garibesidir. Böyle hilkat garibeleri vardır Marcus ve sen de onlardan birine rastla-

dın." "Ama bu aşk değil – bu saçmalık." "Aşkın hemen her şeyi saçmalık," dedi bana Cottler. "Sana cinsel açıdan ne kadar güçlü olduğunu gösteriyor." "Hayır," dedim, "bu olsa olsa nefret. Bu, düşmanlık. Flusser odamı çöplüğe çevirdi çünkü benden iliklerine kadar nefret ediyor. Ben ne yaptım peki? Bütün gece beni uyutmayan kahrolası plağını kırdım! Ama bu haftalar önce oldu, ben daha buraya yeni gelmişken oldu. Hem ona yenisini de aldım – hemen ertesi gün gidip yenisini aldım! Ama böyle büyük, tahrip edici ve iğrenç bir şey yapması, bu kadar uzun zamandır bunun onu rahatsız etmiş olması – bu hiç mantıklı değil. Benim gibi birini kafasına takamayacak kadar yüce biri olduğunu sanırsın – oysa bu dalaşma, bu hır gür, bu nefret! Şimdi ne olacak? Bunun ardından ne gelecek? Artık burada nasıl yaşayabilirim?" "Şimdilik yaşayamazsın. Bu gece sana birlik evinde bir karyola kurarız. Ben de sana kendi giysilerimden ödünç veririm." "Ama şuranın haline bak, bir kokla! Bu bok içinde debelenmemi istiyor. Tanrım, şimdi Dekan'la da konuşmam lazım değil mi? Bu kan davasını bildirmem gerekiyor değil mi?"

"Dekanla mı? Caudwell'le mi? Bunu tavsiye etmem. Onu gammazlarsan Flusser sessizce gitmeyecektir Marcus. Dekanla konuşursan Caudwell'e onun hayatındaki erkeğin sen olduğunu söyleyecektir. Dekanla konuşursan Caudwell'e âşıklar arasında bir ağız dalaşının söz konusu olduğunu söyleyecektir. Flusser bizim menfur bohemimiz. Evet, Winesburg'de bile onlardan bir tane var. Bertram Flusser'ı kimse dizginleyemez. Flusser'ı bu yüzden okuldan atarlarsa seni de kendiyile birlikte götürecektir – bunu temin ederim. Yapılacak en son şey Dekan'la konuşmak. Bak, önce apandisit ameliyatıyla yere devrildin, sonra bütün eşyaların Flusser tarafından kirletildi – elbette ki düzgün düşünmüyorsun." "Sonny okuldan atılırsam mahvolurum!" "Ama sen bir şey yapmadın," dedi leş gibi kokan odamın kapısını kapatarak. "Sana bir şey yapıldı."

Oysa ben, ve Caudwell tarafından Olivia'yı hamile bırakmakla suçlandıktan sonra geçirdiğim öfke nöbeti, elbette çok şey yapmıştı.

Cottler'ı sevmiyor, ona güvenmiyordum ve portatif yatak ve kıyafet teklifini kabul edip arabasına adım attığım anda bir hata daha yaptığımın farkındaydım. Dilbaz, kibirli biriydi ve sadece Caudwell'den değil muhtemelen benden de üstün olduğuna inanıyordu.

Cleveland'in en sosyetik Yahudi banliyölerinden birinin çocuğu, uzun koyu renk kirpikleri ve çenesindeki gamzeyle, iki basketbol madalyası ve Yahudi olmasına rağmen birlikler arası kurulun iki yıl üst üste başkanı olmasıyla –babası kasap değil kendi sigorta firmasının sahibi, annesi de kasap değil bir Cleveland bonmarşesinden kalacak bir mirasın vârisi olan– Sonny Cottler benim için fazlasıyla düzgün, fazlasıyla kendinden emin, kendince zeki ve akıllı ama sadece dış görünüşle ilgilenen yüzeysel bir genç adamdı. O an yapacağım en akıllıca şey Winesburg'den defolup gitmek, kendimi New Jersey'ye atmak ve sömestrin ilk çeyreği geride kalmış olsa da, askere çağrılmadan Robert Treat'e tekrar kayıt olmaya çalışmaktı. Flusser'ları, Cottler'ları, Caudwell'leri arkada bırak, Olivia'yı geride bırak ve hemen yarın trenle eve git, başa çıkman gereken tek kişinin kafası karışık bir kasap olduğu, geriye kalan herkesin çalışkan, yontulmamış, rüşvetçi, biraz yabancı düşmanı İrlandalı-İtalyan-Alman-Slav-Yahudi-Zenci Newark'a geri dön.

Ama o anda çok tedirgin olduğum için bunun yerine öğrenci birliğinin evine gittim ve orada Sonny beni birlik üyelerinden biriyle tanıştırdı; henüz tıraş olmaya başlamamış gibi görünen tatlı dilli, Dayton'lu, Sonny'ye tapan, Sonny ne isterse yapmaya hazır, doğuştan lider olan birinin doğuştan takipçisi olan birinci sınıf öğrencisi Marty Ziegler, yukarıda, Sonny'nin odasının mahremiyetinde, oturum başına bir buçuk dolar karşılığında şapelde yerime geçmeyi –devam kâğıdına adımı yazmayı, dışarı çıkarken kilise kapısında teslim etmeyi, bu anlaşmadan anlaşma süresince ve işini bitirdikten sonra da kimseye bahsetmemeyi– hemen kabul etti. Herkes tarafından tehlikesiz bulunma arzusuna sahip kişilere özgü güven dolu bir gülümsemesi vardı ve beni de Sonny'yi olduğu kadar memnun etmeye hevesli görünüyordu. Bu Ziegler işi büyük hataydı, bundan emindim – son hatam. Üniversitenin insan düşmanı öğrencisi hain Flusser değil

de, nazik Ziegler – artık başımın üzerinde bir kılıç gibi sallanıp duran kaderdi o. Yaptığım şey beni şaşkına çevirmişti. Ne doğuştan ne de sonradan takipçiydim, ama ben de doğuştan lider olana boyun eğmişim, böyle bir günden sonra aksini yapamayacak kadar yorgun ve şaşkın haldeydim.

“Şimdi,” dedi Sonny yeni işe alınmış vekilim odadan çıktıktan sonra, “şimdi şapel işini hallettik. Basit oldu, değil mi?”

Kendinden emin Sonny böyle dedi, ama ben o anda bile, korkuların pençesinde kıvranan bir babanın oğluna yaraşır biçimde, prensler gibi etrafta salınan bu ayrıcalıklı kusursuzluk örneğinin, yapay bir yakışıklılığı olan bu Yahudi çocuğun, herkeste saygı uyandıran ve herkesin itaat ettiği ve herkese kolaylıkla sokulan ve kimseyle asla tartışmayan ve herkesin hayranlık dolu dikkatini kendine çeken, bu küçük birlik içi dünyanın en önemli insanı olmanın zevkini sonuna kadar çıkaran bu oğlanın ölüm meleğim olacağını adım gibi biliyordum.

Sonny’yle Neil Hall’deki odamdayken kar bastırmıştı bile; birlik evine vardığımızda, rüzgâr saatte kırk mil hızla esmeye başlamış ve Şükran Günü’ne daha haftalar olmasına rağmen, Kasım ’51 kar fırtınası denize doğru ilerlemeden önce eyaletin kuzeyindeki vilayetlerin, komşu Michigan ve Indiana’nın, Pennsylvania’nın batısıyla New York’un kuzeyinin ve New England’ın büyük bölümünün üzerini karla örtmeye başlamıştı. Akşam saat dokuz olduğunda bir metreden yüksek bir kar tabakası her yeri kaplamıştı ve kar şimdi büyüleyici bir dinginlikle yağıyordu, Winesburg’ün sokakları arasında uğuldayan rüzgâr dinmişti, kasabanın asırlık ağaçları artık rüzgârla savrulup çatırdamıyor, ağaçların en zayıf dalları, rüzgârın kamçısıyla veya üzerlerinde birikmiş karın yüküyle kopup evlerin bahçesine düşmüyor, yolları ve caddeleri kapatmıyordu – rüzgârdan ya da ağaçlardan gelen uğultu dinmiş, sadece pürtüklü kar taneleri, Ohio’nun en yüksek yerlerinde düzeni bozulmuş olan her şeyin üzerini örtmeye niyetlenmiş gibi havada ısrarla fırıl fırıl dönüyordu.

Saat dokuzdan hemen sonra uğultuyu duyduk. Akşam yemeğimi yediğim, bana bir portatif yatak ve bir şifonyer –ve o şi-

fonyerin içine yerleştirdiğim Sonny'nin yeni yıkanmış bazı giysileri- verilen ve o gece için ve hatta istersem daha uzun süre için muhteşem Sonny'nin oda arkadaşı olarak yerleştiğim Yahudi birlik evinin bulunduğu Buckeye Sokağı'nın yaklaşık yarım mil uzaklıktaki kampüsten geliyordu uğultu. Duyduğumuz uğultu bir futbol maçında gol atıldıktan sonra bağırarak kalabalığın tezahüratını andırıyor ama aralıksız devam ediyordu. Şampiyonluk kutlamalarında kalabalığın çıkardığı kükremeye benziyordu. Büyük mücadele verilmiş bir savaştan zaferle çıkan bir ulusun kükreyişine benziyordu.

Çok küçük ölçekli ve masumane bir gençlik eğlencesi olarak başlamıştı her şey: Ohio'nun küçük kentlerinden gelen, kırsal kesime özgü bir çocuksulukları olan, evden uzakta üniversitede geçirdikleri ilk sonbahar sömestrinde karşılaştıkları ilk kar fırtınasında coşmak için yurt odalarından fırlayan dört birinci sınıf öğrencisi Jenkins'in önündeki boş avluda kartopu savaşı yapmaya başlamıştı. İlk başta sadece Jenkins'te yaşayan birinci sınıf öğrencileri onlara katılmak için dışarı koşmuştu ama Jenkins'e dik açılı inşa edilmiş iki yurdun sakinleri pencerelerinden avluda olanları görünce önce Neil'den sonra Waterford'dan avluya dökülmüş ve kısa sürede, pamuklu tulumları ve tişörtleri, eşofmanları, pijamaları hatta sadece iç çamaşırları içinde düzinelerce mutlu, hiperaktif genç erkek arasında ateşli ve eğlenceli bir kartopu savaşı başlamıştı. Bir saat içinde birbirlerine sadece kartopu değil, savaşırken içindeki birayı bir dikişte içtikleri bira kutularını da fırlatmaya başlamışlardı. Havada uçuşan döküntülerden orası burası kesilenlerin kanı temiz karın üzerinde kırmızı lekeler bırakmıştı; şimdi o döküntü arasında ders kitapları ve çöp kutuları ve kalemler ve kalemıraşlar ve kapaksız mürekkep şişeleri de vardı; geniş açıyla uzun mesafeden fırlatılan mürekkep, patikaları aydınlatan elektrikli eski gaz lambalarının ışığında karda lacivert lekeler bırakmıştı. Ama kanamaları heveslerini kesmemişti. Beyaz karın üzerindeki kanlarının görüntüsü onları zamansız gelen karın sürprizinin keyfini çıkaran oyuncu küçük çocuklardan çığlıklar atan bir asiler sürüsüne çevirmiş, fitneci küçük çekirdek kadroyu oluşturan birinci sınıf öğrencilerinden aldıkları cesaretle delişmen eğlencelerini dizginsiz bir taşkınlığa

dönüştürecek şekilde tırmandırmış, (düzenli olarak şapele gitmelerine rağmen) içlerinde evcilleşmeye direnmiş olan her şeyin patlamasıyla, karla kaplı tepenin üzerinden yuvarlanarak ve kayarak, Winesburg’de onların neslinden olan kimsenin ömrü boyunca unutmayacağı ve ertesi gün *Winesburg Eagle*’da cemaatin kızgın tiksintisini ifade eden duygu yüklü bir başyazıda “Winesburg Üniversitesi Muhteşem Beyaz Don Baskını” adıyla anılacak muhteşem bir geceyi başlatmalarına önayak olmuştu.

Yolları kaplayan karılmamış karda düşse kalka ilerledikten sonra kürenmemiş merdivenleri tırmanıp üç kız öğrenci yurdunun –Downland, Koons ve Flemin– kapılarına dayandılar ve gece için sıkıca kapatılmış kapıların camlarını indirip kilide ulaşarak ya da sadece yumruklarıyla, tekmeleriyle, omuzlarıyla yumruklayarak açtıkları kapılardan geçtiler, arkalarında minik kar kütleleri ve karlı balçık gölleri bırakarak kendilerine yasak olan yurtlara girdiler. Merdivenlere girişi engelleyen nöbetçi masalarını kolaylıkla devirip yurtların üst katlarına, yatak odalarına ve birlik odalarına akın ettiler. Kız öğrenciler saklanacak bir yer bulmak için dört yana dağılırken işgalciler şifonyer çekmecelerini birbiri ardına açmaya, bulabildikleri her beyaz donu ortaya çıkarmak ve bulduklarını oda pencerelerinden, yüzlerce erkek birlik öğrencisinin kampüs dışındaki birlik evlerinden çıkıp Buckeye Sokağı’nı kaplamış derin kar yığıntısını aşarak Winesburg’e hiç yakışmayan bu vahşi cümbüşün zafelerini kutlamak için topladığı, tabloları yaraşır biçimde beyazlara bürünmüş kız yurtları avlusuna doğru dalgalandırmak için bütün odalara girip talan etmeye başladılar. “Don! Don! Don!” Üniversite öğrencileri üzerinde hâlâ ergenlik dönemi başlangıcında olduğu kadar coşturucu bir etkisi olan bu kelime, aşağıdan sevinçle tekrarlanan tezahüratın tek kelimesiydi, yukarıda kız öğrencilerin odasında çok sayıda sarhoş öğrenci, elbiseleri, elleri, alabros tıraş edilmiş saçları, mürekkeple laciverte, kanla kızıla boyanmış, çeperinden bira ve erimiş kar damlayan yüzleriyle hep beraber azgın Flusser’ın benim odamda, Neil’in çatı katında tek başına yaptığı şeyi tekrar canlandırıyorlardı. Hepsi değil, kesinlikle hepsi değil, sadece en göze çarpan beyinsizler –toplam üç kişi, iki birinci sınıf, bir ikinci sınıf öğrencisi– yağmalanmış

donların içine boşalıyor, bekareti bozulmuş, meni kokan ıslak donları aşağıdaki yanakları al al, ejderhalar gibi buhar soluyan, kar şapkalı son sınıf öğrencilerine fırlatmadan önce göz açıp kapayıncaya kadar kısa bir sürede mastürbasyon yapıyor ve onları yukarıdan tahrik ediyorlardı.

Arada sırada, hüküm süren ahlaki disiplin sistemine boyun eğemeyenler adına dile gelen biri boğuk sesle böğürerek hakikati dile getiriyordu –“Kadın istiyoruz!”– ama kalabalığın büyük bölümünü dona razı olacak ayak takımı oluşturunuyordu; çoğu donları başına şapka gibi geçiriyor bazıları da diğer cinsin bu mahrem giysisini galoşları üzerinden pantolonunun kık kısmına geçiriyordu. O gece pencerelerden fırlatılan sayısız nesne arasında sutyenler, korseler, kadın bağları, krem tüpleri, rujlar, iç etekler ve jüponlar, gecelikler, birkaç el çantası, nakit para, güzel süslü şapkalardan oluşan bir koleksiyon vardı. Bu arada, aşağıdaki avluda, büyük, memeli bir kardan kadın yapılmış, gövdesi iç çamaşırıyla süslenmiş, ruj sürülmüş ağız kısmına bir tampon fütursuzca beyaz bir puro gibi yerleştirilmiş, bir avuç ıslak dolar banknotundan kotarılmış saçı üzerine geçirilmiş güzel bir çiçekli şapka ile kostümü tamamlanmıştı. Jenkins önündeki masum kartopu savaşı kontrolden çıkmaya başlamadan önce polis kampüse varmış olsaydı bunların hiçbirisi olmayacaktı. Ama Winesburg sokakları ve üniversitenin yolları kar yağışı dinene kadar temizlenmemişti ve bu nedenle ne kentin üç devriye arabasında göreve çıkmış polis memurlarının ne de üniversitenin malı olan iki kampüs güvenlik arabasındaki görevlilerin yaya gelmekten başka bir seçeneği vardı. Onlar kız yurtlarının önündeki avluya vardıklarında, meskenler harabeye dönüşmüştü bile ve kargaşa yatıştırılacak hali çoktan geçmişti.

Olan biten dışında daha tuhaf rezaletlerin olmasına engel olmak Dekan Caudwell'e düşmüştü – Downland Hall'in girişi önünde palto ve kaşkola bürünmüş bir doksanlık cüssesiyle dikilen Dekan Caudwell, eldivensiz elinde tuttuğu megafonla kalabalığa seslendi, “Winesburg'lüler, Winesburg'lüler odalarınıza dönün! Hemen odanıza dönün ya da okuldan atılmayı göze alın!”

Üniversitenin en saygıdeğer ve yaşlı dekanının bu olağanüstü uyarısı (ve askerlik çağrısının üniversiteye gitmeyen on sekiz

buçuk, on dokuz, yirmi yaşındaki erkekleri silip süpürdüğü gerçeği) kız yurtlarının avlusuna toplanmış tezahürat eden erkek öğrencilerden oluşan çetenin dağılmasını ve hepsinin geldikleri yere hızla geri dönmelerini sağladı. Kız yurtlarına giren kent ve kampüs polisi hâlâ şifonyer çekmecelerini eşeleyenleri odalardan toplamaya ve son donları da pencerelerden –eksi yedi dereceye varan gece soğuğuna rağmen hâlâ ardına kadar açık olan pencerelerden– atmaktan alıkoymaya başlayınca, işgalciler kendileri Downland, Koons ve Fleming’in alt katlarındaki pencerelerden avlunun kalın bir kar tabakasıyla kaplanmış yumuşak zeminine atladılar ve kaçmaya çalışırken kollarını bacaklarını kırmayanlar –ikisi kırmıştı– tepeye doğru kaçıştılar.

O gecenin ilerleyen saatlerinde Elwyn Ayers öldü. Elwyn elbette ki don baskınına katılmamış, ev ödevlerini bitirdikten sonra (öğrenci birliğindeki yaklaşık yarım düzine arkadaşının verdiği ifadeye göre) gecenin geri kalanını birlik evinin arka tarafında park edilmiş LaSalle’inin içinde, motoru sıcak tutmak için çalıştırarak geçirmiş ve sadece arabanın çatısını, kaportasını ve gövdesini kaplayan karı temizlemek ve sonra lastiklere yepyeni bir kar zinciri seti geçirebilmek için dört tekerlek etrafındaki karı küremek için arabadan dışarı çıkmıştı. Otomotiv macerası hevesi uğruna, 1940 model, dört kapılı, dingil mesafesi uzatılmış ve karbüratörü daha büyük tutulmuş ve 130 beygir gücündeki Touring Sedan’ın, GM’nin üreteceği, Fransız kâşifin adını almış prestijli otomobillerin sonuncusunun Winesburg’ün karla kaplı sokaklarında nasıl bir performans göstereceğini görmek için bir test sürüşüne çıkarmaya karar vermişti. Elwyn anlaşıldığı kadarıyla, tren raylarının gar müdürü ve asistanı tarafından fırtına boyunca temiz tutulduğu kent merkezinde Ana Cadde’yi Aşağı Ana Cadde’den ayıran hemzemin geçitte gece yarısı yük treniyle yarışarak karşıya geçmeye çalışmış, kontrolden çıkan LaSalle’i raylar üzerinde iki kez kendi etrafında dönmüş, doğu tarafından Akron istikametinde ilerleyen lokomotifin kar temizleme pulluğuna şiddetle çarpmıştı. Olivia’yı yemeğe çıkarırken ve sonra onu mezarlığa götürürken kullandığım otomobil –tarihsel bir araç, hatta oral seksin yirminci yüzyılın ikinci yarısında Winesburg kampüsü semalarındaki tarihinde bir tür anıt merte-

besindeki o araç- yan yatarak kenara kaymış, takla atarak Lower Main'e düşmüş ve nihayetinde alev alıp patlamıştı; Elwyn Ayers Jr. görünüşe göre çarpışma sırasında ölmüş ve yaşamında her şeyden çok değer verdiği ve kadınlar veya erkekler yerine bütün sevgisini yönelttiği arabanın enkazında yanmıştı.

Daha sonra öğrendiğime göre Elwyn, otomobillerin Amerikan yaşamına girişinden sonra, gece yarısı yük trenini geçmeye uğraşırken yenik düşerek mezuniyeti göremeyen birinci değil, ikinci değil, üçüncü öğrenciydi. Ama o ağır kar yağışını kendine ve LaSalle'ine layık bir meydan okuma olarak görmüş ve eski oda arkadaşım da römorkör işi yerine benim gibi ebedi hatırlama âlemine girmişti; o da burada ebediyete değin o muhteşem arabayı sürmenin verdiği haz üzerine düşünecekti.

Hayalimde sürekli çarpışma anını, Elwyn'in balkabağı şekilli kafasının ön cama çarpıp tam da bir balkabağı gibi yüzlerce et ve kemik ve beyin ve kan parçasına ayrılışını hayal ediyordum. Aynı odada uyumuş, birlikte ders çalışmıştık – ve şimdi, yirmi bir yaşında ölmüştü. Olivia'ya orospu demişti – ve şimdi, yirmi bir yaşında ölmüştü. Elwyn'in öldüğü kazanın haberini ilk aldığımda, öleceğini bilseydim hiç taşınmazdım diye düşündüm. O ana değin, sadece iki tanıdığım ölmüştü, onlar da savaşta ölen iki kuzenimdi. Elwyn nefret ettiğim ve ben yaşarken ölen ilk kişiydi. Şimdi, yasını tutmak için ondan nefret etmekten vaz mı geçmeliydim? Şimdi, öldüğünü duyduğum için üzülmüş gibi, nasıl öldüğünü duyunca da dehşete düşmüş gibi mi yapmalıydim? Suratımı asıp öğrenci birliği evindeki anma törenine gitmeli, çoğunu bardan tanıdığım, parmaklarını ağızlarına götürüp bana ıslık çalan, handa masalarına servis yapmamı istediklerinde "Yahudi"ye çok benzeyen bir kelime kullandıklarından şüphelendiğim ayyaşlar olan birlikteki kardeşlerine başsağlığı dilemeli miydim? Yoksa Jenkins Hall'deki oda bir başkasına verilmeden orada hak mı iddia etmeli miydim?

"Elwyn!" diye bağıyorum. "Elwyn, beni duyabiliyor musun? Ben Messner. Ben de öldüm." Yanıt yok. Hayır, burada oda arkadaşlarımdan kimse yok. Ama olsa bile yanıt vermez ki o sessiz, yabani, somurtkan hergele. Elwyn Ayers, yaşamında olduğu gibi ölümünde de benim için tümüyle anlaşılmaz.

“Anne!” diye bağıryorum sonra. “Anne – orada mısın? Baba, burada mısın? Anne? Baba? Olivia? Kimse yok mu? Öldün mü Olivia? Cevap ver! Sen Winesburg’ün bana verdiği tek hediyeysin. Seni kim hamile bıraktı Olivia? Yoksa sonunda kendi hayatına sen mi son verdin, seni çekici, karşı koyulamaz kız?”

Ama burada konuşacak kimse yok; masumiyetim, patlamalarım, açık sözlülüğüm, genç erkekliğimin ilk gerçek yılı ve yaşamımın son yılındaki o kısacık aşırı mutluluk dönemi hakkında konuşabileceğim sadece kendim varım. Duyulma arzusu, ve beni duyacak kimsenin olmaması! Ölüyüm. Telaffuz edilemez cümlelerin telaffuzu.

“Anne! Baba! Olivia! Sizi düşünüyorum!”

Yanıt yok. Her şeyi yoluna koymak ve kendimi açık etmek için ne kadar uğraşsam da hiçbir yanıt alamıyorum. Benim dışımda kimse yok. Yanıt yok. Son derece üzücü.

Ertesi sabah, *Winesburg Eagle*, tümüyle kar fırtınasının üniversitede yol açtığı olaylara ayrılmış “çift sayılık” bir cumartesi baskısında, ’52 sınıfından Elwyn Ayers Jr.’ın gecenin tek kurbanı ve aslında don baskınının tetikleyicisi olduğunu, polisin kendisini bulmaması için kaçmaya teşebbüs ederken hemzemin geçitteki kırmızı ışıktan geçtiğini yazdı – bu deli saçması açıklama ertesi gün geri çekildi ama o arada Elwyn’in memleketinin günlük gazetelerinden *Cincinnati Enquirer*’ın birinci sayfasında yayımlanmıştı bile. Yine o sabah, saat tam yedide kampüstekiler hesap vermeye başladı; don baskınına katıldığını kabul eden bütün birinci sınıf öğrencilerine –bedeli sömestr ikametgâh ücretine eklenmek üzere– bir kar küreği verildi ve kar fırtınasının ardında bıraktığı ve bazı yerlerde iki metre yüksekliğinde tepeler oluşturacak şekilde yığılmış yaklaşık seksen santim kalınlığındaki karı kampüs yollarından temizlemekle görevli kar kaldırma ekipleri oluşturuldu. Her ekibin başında üniversite atletik takımı mensubu son sınıf öğrencileri vardı ve bütün işlemler beden eğitimi departmanının fakülte üyeleri gözetiminde ilerliyordu. Aynı zamanda Caudwell’in ofisinde gün boyunca sorgulamalar devam etti. Gece olduğunda on bir hazırlık sınıfı öğrencisi, dokuz birinci sınıf öğrencisi, iki ikinci sınıf öğrencisi elebaşı olarak tespit edil-

miş ve kar kaldırma ekibine katılarak (ya da bütün olanların yeni öğrencilerin eşek şakasından öte bir şey olmadığını savunan ailelerinin beklentilerinin tersine, sömestr boyunca okuldan uzaklaştırma cezası alarak) suçunu bağışlatma şansı tanınmayan bu öğrencilerin üniversiteyle ilişkisi kesilmişti. Kız yurdundan kaçarken bacaları kırılan ve dekanın karşısına yeni takılmış alçılarıyla ve söylendiğine göre gözyaşları içinde ve dudaklarından özür kelimeleri dökülerek çıkan iki öğrenci de onların arasındaydı. Ama, affedilmek bir yana, kendilerine anlayış gösterilmesini bile boş yere ummuşlardı. Caudwell'e göre onlar gemiyi terk eden son sıçanlardı ve şimdi geri dönmeleri mümkün değildi. Dekanın huzurunda don baskınına katıldığını inkâr eden ama daha sonra yalan söylediği ortaya çıkanlar da daha sonra okuldan atıldı ve hafta sonu bitmeden toplamda on sekiz öğrenci okuldan atılmış oldu. Dekan Caudwell ofisine çağırdıklarına "Beni kandıramazsınız ve kandıramayacaksınız da," diyordu. Haklıydı da: kimse onu kandıramadı. Bir kişi bile. Nihayetinde, ben bile.

Pazar akşamı, yemekten sonra, Winesburg'ün bütün erkek öğrencileri Williamson Lit. Binasının oditoryumunda, rektör Albin Lentz'i dinlemek için toplandı. O akşam Lit. Binasına yürürken -hâlâ büyük ölçüde karlar altında olan kentte öğrencilerin otomobil kullanması yasaklanmıştı- Sonny bana Lentz'in siyasi kariyerini ve amaçları hakkında etrafta dile getirilen spekülasyonları anlattı. Komşu Batı Virginia'nın sert, grev kırıcı valisi olarak iki dönem seçimlerden galip çıkmış sonra da İkinci Dünya Savaşı sırasında Milli Savunma Bakanlığı'nda müsteşarlık yapmıştı. 1948'de ABD Senatosu seçimlerine katılıp başarısız olunca, üniversitenin mütevelli heyetindeki işadamı arkadaşlarından rektörlük telifi almış, Kuzey Ohio'nun bu güzel küçük üniversitesini, açılış konuşmasındaki tabiriyle "Allahsız Sovyet Komünizmiyle girdiğimiz bu ahlaki üstünlük mücadelesini kazanmamız için bu ülkenin bütün gençlerinin sahiplenmesi beklenen ahlak kuralları ve vatanseverlik ve yüce davranış ilkelerinin yeşereceği bir zemin"e dönüştürmeyi kafasına koyarak üniversiteye gelmişti.

Bir eğitimcide bulunması gereken niteliklerin hemen hiçbirine sahip olmayan Lentz'in Winesburg rektörlüğünü '52 Ohio

valiliğine sıçrama tahtası olarak gördüğü için kabul ettiğine inanılanlar vardı. Başarılı olursa ülke tarihinde iki ayrı eyaletin –her biri fazlasıyla sanayileşmiş iki eyaletin– valiliğini yapmış ilk kişi olacak ve böylece Demokratların işçi sınıfından oluşan geleneksel seçmen kitlesi üzerindeki etkisini azaltabilecek biri olarak ’56 başkanlık seçimlerinde Cumhuriyetçi partinin aday olma şansını yükseltecekti. Lentz öğrenciler arasında politik kariyeriyle değil, tumturaklı hitabetini çivi gibi delen ve dinleyicinin içine işleyen vurgulu taşra aksanıyla –Batı Virginia’nın Logan eyaletinden gelme bir maden işçisinin kendi kendini yetiştirmiş oğluydu– tanınıyordu. Sözlerini tartmamasıyla ve sürekli puro tütürmesiyle nam salmış, bu tercihi nedeniyle kampüste “Kadiri Mutlak Puro” lakabıyla anılır olmuştu.

Ders veren bir profesör gibi kürsünün arkasında durmak yerine, kısa bacaklarını hafifçe ayırarak önünde durdu, hayra alamet olmayan sorgulayıcı bir tavırla konuşmaya başladı. Bu adamda nezaketten eser yoktu, herkes onu dinlemek *zorundaydı*. Dekan Caudwell gibi mağrur bir görüntü vermeye çalışmıyor, dizginsiz açık sözlülüğüyle dinleyicilerin ödünü patlatıyordu. Aşırı gururu Dekan’inkinden oldukça farklıydı – onunkinde bir zekâ eksikliği yoktu. Şüphesiz ki hayatta kurallardan daha önemli bir şey olmadığı konusunda Dekan’la hemfikirdi, ama konuşmanın esası olan kınama duygusunu (arada sırada söylediklerini tumturaklı süslerle bezese de) kesinlikle maskeleyemedi ifade ediyordu. Daha önce Winesburg öğrencilerinin toplu halde böyle bir utanç ve ciddiyet –ve hiç kesintisiz bir konsantrasyon– sergilediklerine tanık olmamıştım. Oradaki kimsenin kendi kendine bile “Bu çok yersiz. Bu adil değil!” diye feryat ettiği düşünülemezdi. Rektör oditoryuma gelip öğrenci topluluğuna elinde bir sopayla girişse bile kimse kaçmaz, kimse ona direnmezdi. Esas saldırı daha başlamadan sopa yemiş kadar olmuştuk – işlediğimiz bütün suçlar karşılığında sopa yemeyi de minnettarlıkla karşılayacak haldeydik.

Katılımı mecburi olan bu erkek öğrenci toplantısına gelmeyen tek kişi, büyük olasılıkla o meşhur özgür ruh, nefretle dolu Bert Flusser’dı.

“Aranızda,” diye başladı Rektör Lentz sözlerine, “siz kahramanlar, kökeni Baptist Kilisesi’nde olan bu seçkin yükseköğre-

nim kurumunun adını lekelemeye karar verdiğiniz gün Kore’de neler olduğunu bilen var mı? O gün, Kore’deki Birleşmiş Milletler ve Komünizm müzakerecileri, savaşla harap olmuş ülkenin doğu cephesinde deneme amaçlı bir ateşkes anlaşmasına imza attılar. ‘Deneme amaçlı’nın ne anlama geldiğini bildiğinizi varsayıyorum. Kore’de tanık olduğumuz türden barbarca –Amerikan kuvvetlerinin tarihimizin herhangi bir dönemindeki herhangi bir savaşta hiç tanık olmadığı kadar barbarca– çarpışmaların günün veya gecenin herhangi bir saatinde yeniden alevlenebileceği ve binlerde genç Amerikalıyı hayatından edebileceği anlamına geliyor. Bundan birkaç hafta önce, 13 Ekim Cumartesi ve 19 Ekim Cuma günleri arasında Kore’de ne olduğunu biliyor musunuz? Cumartesi günü, ayın on üçünde futbol takımımız ezeli rakibimiz Bowling Green’i 41’e 14 skorla mağlup etti. Onu izleyen cumartesi günü, ayın yirmisinde mezun olduğum üniversiteyi, Batı Virginia Üniversitesi’ni, averaj takımımızla 21’e 20 gibi bir skorla amansızca ezdik. Winesburg için unutulmaz bir maçtı! Ama aynı hafta Kore’de ne olduğunu biliyor musunuz? ABD Birinci Süvari Bölüğü, Üçüncü Piyade Bölüğü ve benim Birinci Dünya Savaşı’ndaki birliğim olan Yirmi Beşinci Piyade Bölüğü, Britanyalı müttefiklerimiz ve Kore Cumhuriyeti müttefiklerimizle birlikte Old Baldy bölgesinde küçük bir taarruzda bulundu. Dört bin kişinin yaşamına mal olan bir taarruz. Biz Bowling Green’i mağlup edip UWV’yi bozguna uğrattırken sizler gibi dört bin genç adam öldü, sakatlandı ve yaralandı. Burada cumartesi günleri futbol maçı izlediğiniz ve cumartesi günleri ve pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma ve pazar günleri de vurulmadığınız için ne kadar şanslı, ne kadar ayrıcalıklı olduğunuzun farkında mısınız? Kuzey Kore ve Çin komünist silahlı kuvvetlerinin taarruzlarına karşı yürüttüğümüz bu vahşi savaşta sizin yaşıntıdaki genç Amerikalıların fedakârlıkları göz önüne alındığında sizin davranışlarınızın, cuma günü burada olan utaç verici olayları gazeteler ve televizyonlardan öğrenen Winesburg halkının ve Ohio halkının ve Amerika Birleşik Devletleri halkının nezdinde ne kadar çocuksu ve aptalca ve budalaca olduğunun farkında mısınız? Söyleyin bana, kız öğrencilerin yurtlarına hücum edip öğrenci arkadaşlarınızın ödünü kopararak

kahraman savaşçılar olacağınızı mı sanıyordunuz? Onların odasının mahremiyetine tecavüz edip kişisel eşyalarına el koyarak kahraman savaşçılar olacağınızı mı sanıyordunuz? Size ait olmayan malları alıp tahrif ederek kahraman savaşçılar olacağınızı mı sanıyordunuz? Bunları yapanlara tezahürat edenler, onları durdurmak için parmağını kıpırdatmayanlar, onların erkeksi cesaretleriyle coşanlar, peki ya *sizin* erkeksi cesaretiniz? Kore'deki müzakereler kesintiye uğrarsa, savaş naraları atan binlerce Çinli asker siperde üzerinize çöktüğünde bu cesaretiniz size yardımcı olacak mı? Çünkü sizi temin ederim ki, borazanlarını öttürerek ve kasaturalarını doğrultarak bunu yapacaklar! Ben sizin gibi çocuklara ne yapayım? Aranızdaki yetişkinler nerede? Downland ve Koons ve Fleming'de yaşayan kızları *korumayı* biriniz bile aklına getirmede mi? Aranızdan yüz kişinin, iki yüz kişinin, üç yüz kişinin bu çocuksu kıyameti sonlandırmasını beklerdim! Neden yapmadınız? Bana cevap verin! Sizin cesaretiniz nerede? Onurunuz nerede? *Bir tekiniz bile onurlu davranmadı! Bir tekiniz bile!* Daha önce hiç söyleyeceğimi düşünmediğim bir şey söyleyeceğim şimdi size: Bugün bu üniversitenin rektörü olmaktan utanıyorum. Utanıyorum ve tiksiniyorum ve öfkemden kuduruyorum. Kızgınlığımdan kimsenin şüphesi olmasın. Uzun bir süre de bu kızgınlığım geçmeyecek, sizi temin ederim. Kız öğrencilerimizden kırk sekizi –bu yaklaşık yüzde onu eder– şoke olmuş ve sarsılmış ebeveynleri eşliğinde kampüsü terk etti ve dönüp dönmeyeceklerini henüz bilmiyorum. Diğer telaşlı ailelerle yaptığım telefon konuşmalarından –cuma gecesinden beri ofisimdeki ve evimdeki telefonlar susmak bilmedi– yola çıkarak söyleyebilirim ki, daha çok sayıda kız öğrenci ya bir seneliğine üniversiteyi bırakmayı ya da daimi olarak Winesburg'den başka bir okula nakil olmayı düşünüyor. Onları suçladığımı söyleyemem. Benim kızlarımdan birinin, sadece küçük düşürölmekle ve aşağılanmakla ve korkmakla kalmayıp, görünüşe göre kendilerini özgürleştirdiklerini sanan bir kabadayı ordusunun fiziksel zarar verme tehdidiyle karşı karşıya kaldığı bir öğrenim kurumuna sadık kalmasını bekleyemem. Çünkü benim gözümde hepiniz, bu olaya katılan ve onları durdurmak için hiçbir şey yapmayan herkes, aşağılık ve ödleğ kabadayılardan müteşekkil

nankör, sorumsuz, çocuksu bir güruh. İtaatsiz çocuklardan oluşan bir çete. Teklifsiz çocuk bezli bacaksızlar. Ah, bir şey daha. Sovyetler'in 1951 yılından bu ana kadar kaç tane atom bombası tetiklediğini biliyor musunuz? İki tane. SSCB'deki komünist düşmanlarımız, bir atom patlamasının sırrına vakıf olduklarından bu yana toplamda üç atom bombası eder bu. Bir ulus olarak Sovyetler Birliği'yle akla hayale sığmaz bir nükleer savaş tehdidiyle karşı karşıyayken, Winesburg Üniversitesi'nin kabadayıları okul arkadaşları olan masum genç kadınların çekmecelerini hedef alan cüretkâr bir baskın düzenliyor. Sizin yurtlarınızın ötesinde dünya yangın yeri ve siz iç çamaşırlarıyla tutuşuyorsunuz. Sizin öğrenci birliklerinizin ötesinde her gün tarih yazılıyor – savaş, bombalamalar, toptan kıyım ve siz bunların hepsinden bihaber-siniz. Şunu bilin ki, uzun süre böyle kalmayacaksınız! İstedığınız kadar aptal olun, hatta cuma gecesi yaptığınız gibi aptal olmak için yanıp tutuştuğunuzu belli edin, tarih önünde sonunda sizi de içine alacak. Çünkü tarih hiçbir zaman arkaplan değildir – tarih, sahnenin ta kendisidir! Ve sizler de sahnenin *üzerindesiniz!* İçinde yaşadığınız zamana dair berbat cehaletiniz ne kadar mide bulandırıcı! En iğrenç de, Winesburg'de olma sebebinizin sözüm ona bu cehaleti yok etmek olması. Siz nasıl bir zamana ait olduğunuzu sanıyorsunuz? Buna cevap verebilir misiniz? Bunu *biliyor musunuz?* Herhangi bir zamana ait olup olmadığınız hakkında bir fikriniz var mı? Uzun profesyonel kariyerimi siyasetin mücadele arenasında geçirdim, solun bağınazlarıyla ve sağın bağınazlarıyla mücadele etmiş bir ılımlı Cumhuriyetçiyim. Ama bu gece benim için o bağınazlar, barbarca düşüncesiz bir eğlencenin peşine düşen sizlerin yanında solda sıfır kalır. 'Hadi gidip eğlenelim! Bir dahaki sefere yamyamlığı deneyelim!' İşte bunu burada, sarmaşıklarla kaplı bu duvarlar arasında yapamazsınız beyler, sizin hicvettiğiniz idealleri ve değerleri muhafaza etme sorumluluğunu taşıyanlar kasıtlı yanlış hareketlerin verdiği hazları görmezden gelemez. Bunun devam etmesine göz yumamaz ve yumulmayacak da! İnsan davranışları düzenlenebilir ve düzenlenecek de! Ayaklanma sonra erdi. İsyân bastırıldı. Bu gecedan itibaren herkes ve her şey ait olduğu yere geri dönecek ve Winesburg'de düzen yeniden sağlanacak. Edep yeniden tesis

edilecek. Haysiyet yeniden tesis edilecek. Ve siz dizginsiz kabadayılar şimdi yerinizden kalkıp gözümün önünden kaybolabilirsiniz. Ve aranızdan biri temelli gitmek istediğine karar verirse, aranızdan biri bu yönetimin Winesburg'ün Winesburg kalmasını sağlamak için kati bir şekilde gözeteceği insani davranış kuralları ve medeni sınırların kendisi gibi bir kabadayıya uygun olmadığını düşünüyorsa, benim için hava hoş! Gidin! Yok olun! Marş marş! Asi küstahlığınızı da alın ve Winesburg'den bu gece ayrılın!"

Rektör Lentz "düşüncesiz eğlence" sözünü "kasıtlı cinayet" in eşanlamlısıymış gibi tiksintiyle telaffuz etmişti. "Asi küstahlık" a yönelik nefreti o kadar barizdi ki, sadece Winesburg'ü, Ohio'yu değil, muhteşem cumhuriyetin kendisini alaşağı etmeye azmetmiş bir tehdidin adını ilan eder gibi konuşmuştu.

Etkiden Kurtuluş

Hatırlama burada sonlanıyor. Koluna şırınga şırınga zerk edilen morfin Er Messner'i sürüncemeli bir bilinçsizlikte demirlemiş ama zihinsel süreçlerine gem vurmamıştı. Geceyarısını geçeli beri zihni dışında her şey askıdaydı. Sistemin tamamen durduğu ana, hafızanın geride kaldığı, artık hiçbir şey hatırlamadığı ana kadar, morfin iğneleri, bir bacağına neredeyse bedeninden koparmış, bağırsaklarını ve cinsel uzuvlarını parçalara ayırmış kasatura yaralarının verdiği ağrıyı başarıyla hafifletirken bir yandan da beynini bellek benziniyle doldurmuştu.

Kore'nin orta bölgesinde, sarp bir dağ yamacında dikenli tellerin arkasında bir haftadır içinde saklandıkları hendekleri gece saldırıya geçen Çinliler ezip geçmiş, parçalanmış bedenler dört bir yana savrulmuştu. Makineli tüfekleri tutukluk yaptığında onun ve silah arkadaşı Brunson'ın işi bitmişti – mezbahada hayvanların Yahudi usulüne uygun biçimde kesilmesini izlediği çocukluk günlerinden beri bu kadar çok kanla çevrelenmemişti. Bedenini parçalara ayıran çelik namlu, dükkânda müşterilere et kesmek ve hazırlamak için kullandıkları herhangi bir bıçak kadar keskin ve etkiliydi. İki sağlık görevlisinin er Messner'in kanamasını durdurma ve kan nakletme girişimleri sonuçta hiçbir işe yaramadı, beyni, akciğerleri, kalbi –her şeyi– 31 Mart 1952 tarihinde, şafak söktükten kısa bir süre sonra iflas etti. Artık gerçekten ve tam anlamıyla ölüydü, morfinin tetiklediği anılardan uzakta, bunların etkisinden kurtulmuş haldeydi, yaşamının nihai çatışmasının, ömrü boyunca yaşadığı

atışmaların en acımasız ve dehşetli olanının kurbanıydı artık. Yağmurluğuyla yüzünü örttüler, fırlatmaya fırsat bile bulamadığı el bombalarını kasaturasından aldılar ve son nefesini ondan biraz sonra verecek olan Brunson'ın yanına gidip onunla ilgilenmeye başladılar.

Kore'nin orta bölgesindeki sarp dağ yamacının üzerindeki haritada numaralandırılmış dik tepeler için verilen mücadelede, her iki taraf da o kadar çok kayıp verdi ki, bu muharebe de tıpkı savaşın kendisi gibi bir fanatizm faciasına dönüştü. Öldürücü bıçak yaraları almamış ya da bedeni bombanın tesiriyle parçalanmamış az sayıda yenik ve yaralı asker, günün ilk ışıkları sökmenden sendeleyerek oradan uzaklaşıp –yüzyılın ortasındaki savaşa dair tarihi anlatılarda anıldığı adıyla– Katliam Tepesi'ni cesetlerle kaplı ve savaşın iki tarafının da diğeri imha etmeye karar vermesinden önceki binlerce yıl boyunca olduğu gibi insan yaşamından mahrum halde geride bıraktılar. Sırf Er Messner'in bölüğünde bile, iki yüz kişiden sadece on ikisi hayatta kalmıştı ve hepsi, kullanılmış bir tüfeğin dipçiğinden aldığı darbeye yüzü bir beyzbol sopasıyla ezilmiş gibi hurdahaş olmuş yirmi dört yaşındaki bölük albayı da dahil olmak üzere, aklını kaybetmiş halde ağılıyordu. Komünistler bin askerden oluşan bir bölükle taarruz etmişti. Çinlilerin verdiğı kayıp sayısı sekiz yüz ile dokuz yüz arasındaydı. Ardı ardına taarruza geçip ölüyor, "Ayaklanın! Köle olmak istemeyenler!" namesiyle öten borular eşliğinde ilerleyip cesetler ve harap olmuş ağaçlar üzerinden geriliyor, kendi yaralılarını ve bizden tespit edebildiklerinin hepsini makineli tüfekle tarıyorlardı. Makineli tüfekler Rus yapımıydı.

Ertesi gün öğleden sonra iki asker, biricik oğullarının çarpışma sırasında öldüğünü anne babasına haber vermek için Messner'lerin Newark'taki evinin kapısına geldi. Mr. Messner bu haberdan sonra bir daha kendine gelemeydi. Hıçkırıklarının ortasında karısına "Dikkatli olması gerektiğini söylemiştim. Beni hiç dinlemedi. Ona bir ders vermek için kapıyı iki kez kilitleme diye yalvardın bana. Ama ona ders vermek imkânsızdı. Kapıyı iki kez kilitlemem ona hiçbir şey öğretmedi. Ve işte artık yok. Oğlumuz gitti. Ben haklıydım Marcus, olacakları gördüm – ve işte şimdi sonsuza değin yoksun! Buna dayanamam. Bu acıdan sağ

çıkamam.” Çıkamadı da. Yas döneminden sonra dükkân açıldığında bir daha bir tek müşteriyle dahi kaygısızca şakalaşmadı. Çalışırken, kuru öksürüğü dışında sesi çıkmıyor ya da hizmet ettiği herkese “Oğlumuz öldü” diye mırıldanıyordu. Düzenli olarak tıraş olmayı bıraktı, artık saçlarını taramıyordu ve kısa bir süre içinde bazı müşteriler utana sıkıla dükkânla bağını koparıp mahallede gidecek yeni bir koşer kasap aramaya, çoğunluğu da et ve tavuk ihtiyaçlarını süpermarketten karşılamaya başladı. Bir gün Mr. Messner iş başında yine dalıp gitmişken tezgâhtaki kemikten kayan sivri bıçağın ucu karnına saplandı, kan fışkıran karnına dikiş atılması gerekti. Bu korkunç kayıp bu biçare adamı hepi topu on sekiz ayda, anfizemi onu öldürecek kadar akutlaşmadan muhtemelen on yıl önce işkence ederek öldürdü.

Annesi güçlüydü ve neredeyse yüz yaşına kadar yaşadı ama onun da hayatı mahvolmuştu. Yakışıklı oğlunun yemek odasındaki büfenin üzerindeki çerçeveli lise mezuniyeti fotoğrafına bakıp hıçkırarak yüksek sesle eski kocasına şu soruları sormadığı bir gün olmadı. “Neden onu evden uzaklaştırdın? Anlık bir öfke bak bize nelere maloldu! Eve saat kaçta geldiğinin ne önemi vardı. En azından buraya, evine geliyordu! Şimdi nerede peki? Neredesin hayatım? Marcus, lütfen, kapı kilitli değil – eve gel!” Sonra o meşum kilidin takılı olduğu kapıya gider, kapıyı açar, ardına kadar açar ve orada durup hiç gelmeyecek oğlunun eve dönmesini beklerdi. Evet, ah keşke şöyle olsaydı, ah keşke böyle olsaydı hep birlikte ve sonsuza değin yaşıyor olacaktık ve her şey yoluna girecekti. Ah keşke babası, ah keşke Flusser, ah keşke Elwyn, ah keşke Caudwell, ah keşke Olivia – !

Ah keşke Cottler – keşke o üstün nitelikli Cottler’la arkadaş olmasaydı! Ah keşke Cottler onunla arkadaş olmasaydı! Ah keşke Cottler’ın şapelde onun yerine geçmesi için Ziegler’i tutmasına izin vermeseydi! Ah keşke Ziegler yakalanmasaydı! Ah keşke şapele kendisi gitseydi! Ah keşke oraya kırk kere gitse, kırk kere imzasını atsaydı, bugün hayatta olacak ve avukatlıktan emekli oluyor olacaktı. Ama yapamadı! Bir çocuk gibi aptal bir tanrıya inanamadı! Onların yalakalanan ilahilerini dinleyemedi! Onların o kutsal kilisesinde oturamadı! Hele o dualar, gözler kapalı edilen o duaları – kokuşmuş ilkel batıl inançları! Sen gökyüzün-

deki budalalığımız! Dinin kepezeliği, bütün bunların hamlığı ve cehaleti ve utancı! Hiçbir şeye duyulan meczup hürmet!

Ve Caudwell onu ofisine çağırıp, Rektör Lentz'e şapel vekili olarak Marty Ziegler'i tuttuğu için yazılı özürünü sunar ve bundan böyle hem öğrenmek hem de kefareti ödemek için şapele kırk kez değil, toplamda seksen kez, yani resmen üniversite yaşamının geri kalanı boyunca her çarşamba günü giderse Winesburg'de kalmasına izin vereceklerini söylediğinde, Marcus'un, bir Messner olarak, Bertrand Russell'ın bir öğrencisi olarak, dekanın masasına yumruğunu indirip, ikinci kez "Siktir git" demekten başka ne şansı vardı, bundan başka ne yapabiliirdi?

Evet, o güzelim, meydan okuyan "Siktir git", kasabın oğlunun yirminci yaşına girmeden üç ay önce işini bitirdi –Marcus Messner, 1932-1952, sınıf arkadaşları arasında Kore Savaşı'nda, şapele gitmeyi midesi kaldırıp çenesini kapamış olsaydı, Winesburg'den lisans derecesini –büyük olasılıkla sınıf birincisi olarak– alacağı günden tam on bir ay önce, yani 27 Temmuz 1953'te imzalanan bir ateşkes antlaşmasıyla son bulan Kore Savaşı'nda hayatını kaybeden tek kişiydi; çenesini kapayıp mezun olsaydı, eğitimsiz babasının ona en başından beri öğretmeye çabaladığı şeyi belki çok daha sonra öğrenecekti: insanın en alelade, en önemsiz ve hatta gülünç seçimleri, korkunç ve anlaşıl-maz biçimde oransız sonuçlara yol açabilir.

Tarihi Not:

Çalkantılı 1960'larm toplumsal ayaklanmaları, dönüşümleri ve protestoları, 1971 yılında tutucu, apolitik Winesburg'e bile sıçradı ve kasım kar fırtınasının ve Beyaz Donlar Baskını'nın yirminci yıldönümünde üniversitede eşi benzeri görülmemiş bir ayaklanma başgösterdi. Erkek öğrenciler erkek öğrenci dekanının kız öğrenciler de kız öğrenci dekanının ofislerini işgal edip "öğrenci haklarının verilmesini" talep ettiler. Ayaklanmanın sonucunda üniversite tam bir hafta süreyle kapatıldı ve sonrasında, dersler yeniden başladığında, üniversite yetkililerine özgürleştirici yeni alternatifler sunarak ayaklanmanın sonlanmasında rol oynamış kadın veya erkek elebaşlardan hiçbiri okuldan atılma veya uzaklaştırma cezasıyla karşılaşmadı. Bunun yerine, yüz yıldan uzun bir süredir yürürlükte olan ve Rektör Lentz ve Dekan Caudwell'in gelenekleri muhafaza etmeyi şiar edinmiş yönetiminde sıkı sıkıya gözetilen, öğrenci davranışlarını düzenlemeye yönelik bütün kısıtlamalar ve kampüs yaşamına ilişkin katı kurallar, şapele gitme zorunluluğuyla birlikte, bir gecede –o zamanlar Winesburg'ün iç işlerini yönetme işinden çoktan emekli olmuş olanları dehşete düşürecek biçimde– yürürlükten kaldırıldı.

1951. Kore Savaşı'nın ikinci yılı. Çalışkan, itaatkâr, duygusal bir delikanlı olan Marcus Messner, ailesinin tek çocuğudur. Önünde parlak bir gelecek uzanan bu genç Yahudi, koşer bir mahalle kasabı işleten halim selim bir adamın oğludur. Her köşede sevgili oğlunu beklediğini düşündüğü tehlikeler yüzünden çılgına dönen babasının baskısından kaçmak için ailesinin yaşadığı New Jersey'den uzakta bir taşra üniversitesini tercih eder.

Ohio'daki Winesburg Üniversitesi'nde daha önce hiç karşılaşmadığı türden akranlarının, tuhaf oda arkadaşlıklarının, her hareketini gözlemleyen öğretmenlerin, öğrenci birliklerinin, saçma okul geleneklerinin ve zorunlu şapel ziyaretlerinin dünyasıyla tanışan Marcus'u en çok heyecanlandıran, kendisi gibi arzuları olan genç bir kadındır.

Philip Roth, büyük övgü toplayan yirmi dokuzuncu romanı *Özke*'de, 50'li yılların günümüze bile ulaşan adabımuaşeret kuralları arasında boğulan insan ruhunu, baskının ağırlığı altında ezilen arzuyu ve belleğin acımasızca tutsak edebilme gücünü anlatırken, düzenin genç insanları nasıl hoyratça ve hor kullandığını birkez daha hatırlatıyor.

